

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETO
FINANSŲ IR MOKESČIŲ KATEDRA

BEATRIČĖ VITKUTĖ
FINANSŲ TEISĖS PROGRAMOS MAGISTRANTŪROS DIENINIŲ STUDIJŲ
FNTmd6-01 GRUPĖS STUDENTĖ

**MUITŲ SAJUNGOS KAIP SVARBIAUSIO EUROPOS SAJUNGOS BENDROSIOS
RINKOS ELEMENTO TEISINĖ ANALIZĖ**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas:
Asist. Aivaras Raišutis

Konsultantas:
Doc. dr. Mindaugas Strumskis

Vilnius, 2007

TURINYS

ĮVADAS.....	3
1. Ekonominės integracijos pagrindinės formos.....	6
2. Europos Bendrijos Muitų sąjungos kūrimas.....	8
2. 1. Lietuvos Respublikos įsijungimas į Europos Bendrijos muitų sąjungą.....	12
2. 2. Bendrijos muitinės kodekso struktūra ir Bendrijos muitų teritorija.....	16
2. 3. Prekės sąvoka muitų sąjungoje.....	19
3. Muitų sąjungos vidaus aspektas.....	21
3. 1. Muitai ir lygiaverčio poveikio privalomieji mokėjimai.....	22
3. 1. 1. Muitai.....	22
3. 1. 2. Lygiaverčio poveikio privalomieji mokėjimai.....	23
3. 1. 3. Teisinės gynybos priemonės.....	27
3. 1. 3. 1. Tiesioginis veikimas.....	27
3. 1. 3. 2. Neteisėtų mokesčių gražinimas.....	29
3. 1. 4. „Leidžiami“ privalomi mokėjimai.....	30
3. 1. 4. 1. Apmokėjimas už administracines paslaugas, tikrai suteiktas importuotojui ar eksportuotojui.....	31
3. 1. 4. 2. Privalomi mokėjimai už patikrinimus, vykdomus laikantis Europos Bendrijos ar tarptautinės teisės nustatytų įpareigojimų.....	32
3. 1. 4. 3. Privalomi mokėjimai, priklausantys vidaus mokesčių sistemai.....	33
3. 2. Muitų ir lygiaverčio poveikio privalomųjų mokėjimų santykis su vidaus mokesčiais.....	33
4. Muitų sąjungos išorės aspektas - bendrasis muitų tarifas.....	37
4. 1. Prekių klasifikavimas.....	42
4. 2. Vertės nustatymas.....	47
4. 3. Kilmės nustatymas.....	51
4. 4. Muitų tarifas.....	55
4. 5. Tarifinės kvotos.....	56
4. 6. Valstybių narių vaidmuo.....	57
IŠVADOS.....	58
SANTRAUKA.....	61
SUMMARY.....	62
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	63

IVADAS

Temos aktualumas. Europos Bendrijos bendrojoje rinkoje, kurioje viena iš pagrindinių laisvių yra laisvas prekių judėjimas, muitų sąjunga turi neabejotinai didelės reikšmės. Tai atspindi Europos Bendrijos Steigimo sutarties (toliau darbe – Sutartis) 3, 23 ir 25 straipsniai – pamatiniai laisvo prekių judėjimo apribojimų draudimui. Svarbu užtikrinti, kad prekės, eksportuojamos iš vienos Europos Bendrijos valstybės narės į kitą valstybę narę judėtų be jokių kliūčių ir apribojimų. Laisvas prekių judėjimas buvo pradėtas kurti nuo muitų sąjungos. Muitų sąjunga yra laisvoji prekybos erdvė (panaikinami visi muitų mokesčiai prekybai tarp valstybių narių) kartu su bendra išorės politika, vykdoma su valstybėmis ne narėmis. Svarbiausias muitų sąjungos bruožas - bendra muitų teritorija ir bendra užsienio prekybos ir muitų politika, pasireiškianti taikant bendrąjį muitų tarifą. Su tomis šalimis, kurios nepriklauso Europos Sąjungai, visos valstybės narės prekiauja taikydamos tas pačias taisykles.

Bendrosios rinkos sukūrimas ir prekybos liberalizavimas nebuvo savitiksliis. Tai, be jokios abejonės, buvo pirmas ir iki šiol išlieka pats svarbiausias uždavinys, norint įgyvendinti Europos Bendrijos tikslus. Bendrosios rinkos funkcionavimui užtikrinti būtina vieninga prekybos sistema. Juk jei Europos Bendrijoje galiojūtų nevienodi muitų tarifai trečiųjų šalių atžvilgiu, bendrosios rinkos sąlygomis prekės būtų įvežamos į tą šalį, kuri taiko mažesnius muitus, o bendrojoje rinkoje tokios prekės keliautų į tas šalis, kurios tokioms pat prekėms taiko didesnius muitus. Nevienodos priemonės trečiųjų šalių atžvilgiu ir tokios įprastos tarp valstybių taikomos prekybos reguliavimo priemonės, kaip muitai ir kvotos, suardytų visą bendrosios rinkos koncepciją. Muitų sąjungos kaip pagrindinio bendrosios rinkos elemento klausimas yra aktualus tiek teorine, tiek praktine prasme. Išsamesnė šio klausimo analizė būtina, nes teisininkų teoretikų išsakytos nuomonės bei teismų jurisprudencija šioje srityje labai reikšmingos priimanant sprendimus, leidžiant teisės aktus.

Temos naujumas. Nuo 2004 m. gegužės 1 d. Lietuva taip pat yra Europos Sąjungos narė. Įstojimas į Europos Sąjungą lėmė tai, jog Lietuvoje vykstantys procesai ir įvykiai dabar vertinami pagal Europos Sąjungos standartus ir aukštesnius kokybinius rodiklius. Europos Sąjungos muitų sąjunga skatina ekonominę integraciją, Lietuvos prekių konkurencingumą vidaus rinkoje ir padidina Lietuvos, kaip tranzito valstybės, patrauklumą.

Lietuvos muitų teisė tapo Europos Bendrijos muitų teisės dalimi, kuri negali jai prieštarauti ir privalo būti suderinta su Europos Bendrijos muitų teisės pokyčiais ir ją įgyvendinti. Lietuvos Respublika tapo muitų sąjungos dalimi kartu su kitomis valstybėmis narėmis. Nuo Lietuvos įstojimo

į Europos Sąjungą Lietuvos Respublikos muitinio teisinio reguliavimo negalima nagrinėti atskirai nuo Europos Bendrijos muitinio teisinio reguliavimo, kadangi Lietuva yra muitų sąjungos dalis ir jos muitų teisinis reguliavimas privalo atitikti Europos Sąjungos muitinį teisinį reguliavimą. O Lietuvos muitinės, kaip muitų ir mokesčių administratoriaus vaidmuo ir atsakomybė padidėjo, kadangi ji tapo atsakinga ne tik už Lietuvos biudžeto bet ir už dalies Europos Sąjungos biudžeto surinkimą.

Be to, Europos Sąjunga priima vis daugiau valstybių į savo narių ratą. 2007 m. sausio 1 d. Europos Sąjungos valstybių narių šeimą papildė Rumunija ir Bulgarija. Naujai įstojusios šalys, įsiliedamos į Europos Sąjungos rinką turi žymiai greičiau praeiti buvusius muitų sąjungos etapus, ir privalo įgyvendinti *acquis*, įveikti konkurencijos sunkumus, prisiderinti prie naujų ekonomikos ir verslo sąlygų ir sugebėti valdyti bei mažinti bendrosios rinkos neigiamas pasekmes. Visos 27 Europos Sąjungos valstybių narių muitinių institucijos privalo veikti kaip viena.

Tyrimo problema. Nors jau 1968 m. buvo sukurta muitų sąjunga, 1992 m. priimtas Bendrijos muitinės kodeksas, vėliau ne kartą keistas ir pildytas, siekiant sukurti Modernizuotą muitinės kodeksą, tuo prisitaikant prie besikeičiančių verslo sąlygų ir norint užtikrinti sistemos aiškumą, skaidrumą, tačiau Europos Teisingumo Teismo (toliau darbe – Teismas) praktikoje vis dar iškyla klausimų, kaip sukurti efektyvų mechanizmą, kad nebūtų apeinamas bendrasis muitų tarifas, pasinaudojant prekių kilmės nustatymu ir sandorio vertės metodu. Prekybininkai iš trečiųjų šalių labai dažnai pasinaudoja teisės aktų spragomis, nustatydami žymiai mažesnę bendrąją muitų tarifą, taip pakenkdami laisvam prekių judėjimui. Nuo teisingo prekių klasifikavimo priklauso muitų ir mokesčių tarifų taikymas bei visos Europos Sąjungos interesų apsauga.

Tyrimo objektas. Muitų sąjungos kaip svarbiausio Europos Sąjungos bendrosios rinkos elemento vidaus ir išorės aspektų teisinis reglamentavimas.

Tyrimo dalykas. Muitų sąjungos teoriniai ir praktiniai aspektai - Europos Bendrijos ir valstybių narių teisės normos bei principai, reglamentuojantys muitų sąjungos vidinį bei išorinį aspektus, Europos Teisingumo Teismo ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau darbe – Administracinis teismas) jurisprudencija, moksliniai straipsniai bei mokslinė literatūra, susijusi su nagrinėjamais klausimais.

Darbo tikslas. Pateikti išsamią ir vientisą muitų sąjungos kaip svarbiausio Europos Sąjungos bendrosios rinkos elemento taisyklių ir principų analizę bei kaip galima geriau atskleisti muitų sąjungos įgyvendinimo teorinius ir praktinius aspektus.

Darbo uždaviniai. Siekiant magistro baigiamojo darbo tikslo, keliami tokie uždaviniai:

1. ištirti muitų sąjungos kūrimosi prielaidas ir raidą;
2. išanalizuoti bendrus muitų sąjungos, kaip laisvo prekių judėjimo dalies, klausimus;
3. ištirti Lietuvos Respublikos įsijungimo į muitų sąjungą teisinius aspektus;
4. išanalizuoti vidinį bei išorinį muitų sąjungos aspektus;
5. atliktos analizės pagrindu suformuluoti išvadas.

Hipotezė. Muitų sąjunga yra pagrindinis ir svarbiausias bendrosios rinkos elementas, be kurio ne tik laisvo prekių judėjimo, bet ir visos bendrosios rinkos efektyvus funkcionavimas būtų neįmanomas.

Tyrimo metodai. Plačiausiai taikomas lyginamasis metodas lyginant ir vertinant skirtingas mokslines nuomones, analizuojant teorijos ir praktikos ryšį. Lyginamasis istorinis metodas buvo naudojamas nagrinėjant muitų sąjungos kūrimosi prielaidas ir jos vystymąsi bei Lietuvos įsijungimo į muitų sąjungą raidą. Sisteminės analizės metodas skatina sisteminių požiūrį į tyrimo objektą, jis įgalina nustatyti teisės aktų, reglamentuojančių muitų sąjungą, loginius ryšius ir sąveiką su tų pačių ir kitų teisės aktų normomis. Loginis metodas taikomas formuluojant apibendrinamąsias išvadas. Dokumentų analizės metodas taikomas siekiant išsiaiškinti tyrimo objekto teisinio reguliavimo ypatumus. Siekiant atskleisti muitų sąjungos įgyvendinimo problemas buvo panaudota Europos Teisingumo ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo bylų kokybinė analizė.

Darbo struktūra. Magistrinį darbą sudaro įvadas, 4 dalys, suskirstytos į poskyrius, ir išvados. Darbo pabaigoje pateikiamos darbo santraukos lietuvių ir anglų kalbomis ir naudotos literatūros sąrašas.

1. Ekonominės integracijos pagrindinės formos

Ekonominė integracija – tai nacionalinių ekonomikų susijungimas, ribų skiriančių ekonominę veiklą vienoje valstybėje nuo kitos panaikinimas. Pokariniu laikotarpiu pasaulio ekonomikos tapo atviros ir tarpusavyje susijusios. Pasaulio ekonomikų didėjanti integracija spartėja dėl technologinių pasiekimų: pigus oro transportas, kompiuteriai, telefonai, faksai, satelitinė televizija ir kt. Pokariniu laikotarpiu buvo pastebimas ne tik prekybos liberalizavimas, bet ir regioninių prekybos blokų formavimasis, apsprendęs gilesnę ir platesnę integraciją tarp dalyvaujančių narių¹.

Dauguma praktinių ekonominės integracijos bandymų pasaulyje prasideda nuo laisvosios prekybos, vėliau muitų sąjungos įgyvendinimo, o paskui stengiamasi sukurti bendrąją rinką. Bendroji rinka laikoma vienu iš ekonominės integracijos – ekonominės veiklos krypčių tarp valstybių narių laipsniško šalinimo – etapų.

Kiekviena integracijos forma gali gyvuoti nepriklausomai nuo kitų, tačiau gali viena pereiti į kitą, taip sukuriant visišką sąjungą. Teorijoje išskiriami įvairūs integracijos etapai, tačiau, autorės manymu, B. Balassa pateikia išsamiausių jų sąrašą²:

1. laisvoji prekybos erdvė - valstybės narės šalina kliūtis trukdančias tarp valstybių narių laisvai judėti prekėms, tačiau turi teisę nustatyti prekybinius santykius su trečiosiomis valstybėmis. Dabar pasaulyje yra daug regioninių valstybių grupių, kurios tenkina šį integracijos lygį. Laisvosiomis prekybos erdvėmis yra laikomos NAFTA (Šiaurės Amerikos laisvosios prekybos zona), EFTA (Europos laisvos prekybos asociacija), ASEAN (Pietryčių Azijos valstybių asociacija), CARICOM (Karibų sąjunga), MERCOSUR (Pietų Amerikos sąjunga).
2. muitų sąjunga – laisvosios prekybos erdvė su bendra išorės politika su trečiosiomis šalimis. „Tai kelių valstybių teritorija, kurioje taikomas vieningas išorinis tarifas ir kurioje tarp valstybių narių yra uždrausti maito mokesčiai ar kvotos prekėms nepriklausomai nuo jų kilmės. Prekės iš trečiųjų šalių kartą kirtusios muitų sąjungos sieną cirkuliuoja laisvai tarp valstybių narių. Maitų sąjungos narės yra laikomos kaip vienas prekybos vienetas išoriniame pasaulyje“³. Maitų sąjunga yra labiau ambicingas užmojis negu laisvoji prekybos erdvė,

---

¹ Pukelienė V., Mačys G. Europos integracijos politiniai ir ekonominiai procesai. Kaunas: Technologija, 1997. P. 24.

² Balassa B. The Theory of Economic Integration. London: Sweet & Maxwell, 1961. P. 291.

³ Horspool M., Humphreys M. European Union Law. Oxford: Oxford University Press, 2006. P. 283-284.

kadangi ji reikalauja glaudesnio dalyvių bendradarbiavimo tam, kad būtų parengtos bendros taisyklės⁴.

Be Muitų sąjungos Europos Bendrijoje vienas iš žymiausių pavyzdžių yra Vakarų Afrikos ekonominė bendrija, įkurta 1959 m. ir vienijanti šalis, anksčiau priklausiusias prancūziškajai Vakarų Afrikai. Šios bendrijos pagrindiniai principai: prekės, pagamintos šiose šalyse, gali netrukdomai judėti po visą bendriją, supaprastinta jų taksacijos sistema, įdiegta vieninga tarifų sistema iš trečiųjų šalių įvežamoms prekėms⁵.

Nuo 1990 m. maždaug aštuonerius metus vyko diskusijos ir tarp Estijos, Latvijos bei Lietuvos dėl Baltijos šalių muitų sąjungos sudarymo. Šią idėją ypač palaikė Latvija, ir netgi jau buvo sutarta dėl konkrečios muitų sąjungos įgyvendinimo datos (1998 m.). Tačiau ši Baltijos šalių prekybinio susitarimo forma nebuvo įgyvendinta dėl nesugebėjimo suderinti kiekvienos iš jų prekybos režimų ir pirmenybės teikimo kitoms bendradarbiavimo formoms⁶.

3. bendroji rinka – muitų sąjunga kartu su laisvu asmenų, paslaugų, ir kapitalo judėjimu tarp valstybių narių. Bendra rinka Europoje formavosi nuo 1985 m., išleidus Baltąją knygą, galutinai ji užbaigta 1992 m.
4. pinigų sąjunga – bendroji rinka su bendra valiuta.
5. ekonominė sąjunga – ekonominė sąjunga kartu su bendra pinigų ir mokesčių politika.
6. politinė sąjunga – ekonominė sąjunga kartu su centrine valdžia, atskaitinga centriniam parlamentui, išlaikant nacionalinės vyriausybės suverenumą. Toks parlamentas taip pat gali nustatyti užsienio ir saugumo politiką.
7. visiška sąjunga – ekonomikų sujungimas, socialinės apsaugos ir mokesčių bendra politika.

Matome, kad muitų sąjunga yra antras integracijos lygis, kuris veda į bendrosios rinkos sukūrimą, t. y. nevaržomą kapitalo, prekių, paslaugų ir darbo jėgos judėjimą. Muitų sąjunga tampa pamatu kuriant bendrąją rinką, o vėliau ir įgyvendinant kitus integracijos lygius.

Tam, kad egzistuotų muitų sąjunga, galima iš karto kurti muitų sąjungą, arba palaipsniui iš laisvosios prekybos zonos išvystyti muitų sąjungą. Laisvosios prekybos erdvės trūkumas yra tai, jog prekės pateks į šią erdvę per valstybę, kurios prekybos režimas yra palankiausias (t. y. taikomi mažiausi muitų tarifai). Muitų sąjunga sprendžia šią problemą, nes valstybėms narėms nelieka teisės pačioms nustatyti muitų dydžius, yra vykdoma valstybių narių bendra politika.

---

⁴ Weatherill S. Law and Integration in the EU. Oxford: Oxford University Press, 1995. P. 5.

⁵ Junevičius A. ES: istoriniai, politiniai, teisiniai aspektai. Kaunas: Technologija, 1999. P. 18-19.

⁶ Europos Sąjunga: enciklopedinis žinynas / [R. Grikienis, K. Maniokas, R. Martikonis ... [et al.]; sudarė G. Vitkus. – 2-asis patais. Ir papild. Leid. – Vilnius: Eugrimas, 2002. P. 221.

2. Europos Bendrijos Muitų sąjungos kūrimas

Šiame darbe Europos Bendrijos ir Europos Sąjungos sąvokos nėra laikomos visiškai tapačiomis. Europos sąjungos sąvoka bus vartojama tais atvejais, kai bus siekiama apibrėžti visų trijų ramsčių teisę, o Europos Bendrijos sąvoka reikš tik pirmojo ramsčio teisę. Be to, Europos Bendrijos teisė kartu suponuos tik vieną iš trijų Europos bendrijų, kuri dabar vadinama Europos bendrija (1992 m. Maastrichto sutartimi Europos ekonominė bendrija pervardinta Europos Bendrija).

Europos Bendrija buvo įkurta, baigiantis šeštajam dešimtmečiui, paties palankiausio per visą XX amžių ekonominiam augimui laikotarpio vidury. 1958 metais Europos Bendrijoje buvo dirbtinai sukurta ekonominė zona, bet baigiantis septintajam dešimtmečiui ji tapo labai svarbiu Vakarų Europos ekonomikos požymiu⁷. Muitų sąjunga ir bendrasis išorinis tarifas neatsirado vos tik pasirašius Romos sutartį. Svarbiausias akcentas Romos sutartyje buvo tai, kad sukūrus muitų sąjungą ir priėmus bendrus išorinius tarifus, neliktų muitų tarifų ir kitų kliūčių. Kai kurių muitų tarifų jau buvo atsisakyta 1959 m. sausio 1 d., bet būtinais reikėjo ilgo pereinamojo laikotarpio aptarti ir įvykdyti visai programai. Nors buvo skirtingi nacionaliniai interesai, ypač tarp Prancūzijos ir Vokietijos Federalinės Respublikos, tačiau šis procesas sėkmingai pasibaigė 1968 m. liepos 1 d. – aštuoniolika mėnesių anksčiau, negu buvo numatyta. Bendrojo muitų tarifo dydis buvo apskaičiuojamas pagal Italijos, Prancūzijos, VFR ir Beneliukso taikytų muitų tarifų aritmetinį vidurkį. Taip buvo pasinaudota Bendrojo susitarimo dėl muitų tarifų ir prekybos (GATT) nuostata, leidžiančia kurti muitų sąjungą, jei sukurtosios muitų sąjungos naujai taikomi bendrieji muitų tarifai nėra didesni už tarifus, kurie buvo taikyti anksčiau, ir išvengta konfliktų dėl diskriminacinio pobūdžio tarptautinio susitarimo realizavimo. Po kiekvieno GATT (vėliau – PPO) raundo išorinis bendrasis muitų tarifas buvo nuolat mažinamas. Tarifinių priemonių mažinimo etapai buvo numatyti trys, kurių metu pagal numatytas sąlygas buvo mažinamas kiekvienos prekės bazinis muitų tarifas, t. y. tarifas, taikytas 1957 m. sausio 1 d.

Greitas tarifų eliminavimas ir kiekybiniai pasikeitimai 1958-1968 m. laikotarpiu buvo galimi ir dėl palankios makroekonominės aplinkos, kurią apibūdino aukšti BVP augimo tempai, žemas nedarbo lygis. Po Antrojo pasaulinio karo Europos prekyba plėtojosi greičiau nei pasaulio prekyba ir nemažai prisidėjo prie tarptautinės prekybos liberalizavimo. Laikotarpis įgavo liberalizavimo kryptį ekonomikoje, taip pat stiprėjo mišri ekonomika ir visuotinė gerovė. Mikro ir makro lygyje valstybės vaidmuo akivaizdžiai didėjo⁸. Šešios valstybės, Europos Bendrijos įkūrėjos, 1958 metais turėjo

⁷ Allan M. Williams. Europos Bendrija. Vilnius: Alma littera, 1996. P. 54.

⁸ Pukelienė V., Mačys G. Europos integracijos politiniai ir ekonominiai procesai. Kaunas: Technologija, 1997. P. 36.

panašias galimybes konkuruoti ir panašius prekybinius interesus. Išimtį sudarė Pietų Italija, tačiau buvo tikimasi jai padėti specialiomis priemonėmis. Sukurtoji muitų sąjunga nepašalino visų kliūčių prekybai tarp šešeto šalių. Dar svarbiau tai, kad ji buvo taikoma tik (daugiausia) pramoninėms prekėms⁹. Romos sutartis (59 straipsnis) pabrėžė, kad derėtų vis labiau šalinti apribojimus Europos Bendrijoje teikti paslaugoms, ypač kreipiant dėmesį į finansus ir bankines paslaugas. Tačiau net ir 25 metus po Europos ekonominės bendrijos sutarties pasirašymo pažanga finansinėje integracijoje buvo nenuolatinė, netolygi ir apskritai kukli.

Iš pradžių muitų sąjunga buvo tik tarp 6 šalių-steigėjų. Danija, Airija ir Jungtinė Karalystė įstojo į Europos Bendriją 1973 metais, laisvoji prekybos erdvė buvo sukurta tarp 9 šalių narių. Ir tik per keturis metus nuo įstojimo Danija, Airija ir Jungtinė Karalystė prisijungė prie muitų sąjungos, t. y. 1977 m. liepos 1 d. Graikija įsiliejo į muitų sąjungą 1986 m. sausio 1 d., Portugalija ir Ispanija – 1993 m. sausio 1 d., Švedija, Suomija, Austrija -1995 m. Naujosios 10 narių, tarp jų ir Lietuva, į muitų sąjungą įsiliejo 2004 m. gegužės 1 d., Rumunija ir Bulgarija – 2007 m. sausio 1 d.

Muitų sąjunga Europos Bendrijoje buvo laikoma ne savaiminiu tikslu, o vienu iš bendrosios rinkos kūrimo etapų. Kad bendroji rinka funkcionuotų ir būtų pašalintos prekių ir paslaugų judėjimo tarp valstybių narių kliūtys reikėjo muitų sąjungos. Tai, visų pirma, patvirtina Sutarties trečiosios dalies „Bendrijos politikos sritys“ I antraštinė dalis „Laisvas prekių judėjimas“, susidedanti iš dviejų esminių skyrių – „Muitų sąjunga“ ir „Kiekybinių apribojimų tarp valstybių narių uždraudimas“.

Sutarties¹⁰ 23 straipsnio 1 dalis nurodo, kad „Bendrija grindžiama visą prekybą prekėmis apimančia muitų sąjunga, kurioje tarp valstybių narių uždraudžiami importo ir eksporto muitai bei visi lygiaverčio poveikio mokėjimai, o jų santykiams su trečiosioms šalimis nustatomas bendrasis muitų tarifas“. Tačiau kaip rodo dabartis Europos Bendrijos teisė nuėjo toliau, nes buvo uždraustos ne tik netarifinės kliūtys, kaip kiekybiniai apribojimai (Sutarties 28 ir 29 straipsniai), bet ir antikonkurencinis privačių rinkos dalyvių elgesys (Sutarties 81 ir 82 straipsniai) bei valstybės pagalba (Sutarties 87 ir 88 straipsniai).

Sutarties 23 straipsnio 1 dalis dar kartą patvirtina, jog muitų sąjunga yra Europos Bendrijos pagrindas, kuris leidžia sėkmingai funkcionuoti laisvam prekių judėjimui. Be to, Tarybos reglamento Nr. 2913/92¹¹, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą, preambulėje yra aiškiai

---

⁹ Allan M. Williams. Europos Bendrija. Vilnius: Alma littera, 1996. P. 56.

¹⁰ Europos Sąjunga. — Europos Sąjungos sutarties ir Europos Bendrijos steigimo sutarties suvestinės redakcijos (Suvestinė redakcija) // 2006 m. gruodžio 29 d. Oficialusis leidinys C 321E . P. 51.

¹¹ Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą // OJ 1992 L 302/1.

pasakyta, jog Europos Bendrija paremta muitų sąjunga. Muitų sąjunga taip pat neatsiejama ir nuo bendros užsienio prekybos politikos¹².

Muitų sąjungos kūrimas visą laiką siejosi ir su bendros žemės ūkio politikos, kuri rėmėsi trimis pagrindiniais principais: vieninga rinka; bendros kainos; bendrijos interesai ir finansinis solidarumas, kūrimu. Tai apsprendė progresyvų liberalizavimą, greitą žemės ūkio produktų prekybos plėtimąsi Europos Bendrijos viduje¹³.

Muitų sąjunga yra skirta laisvam prekių judėjimui, o bendroji rinka sudaro sąlygas laisvai judėti ne tik prekėms bet ir asmenims, paslaugoms bei kapitalui. Bendroji rinka yra Europos Bendrijos esmė. Sutarties 2 straipsnyje¹⁴ yra įtvirtinta, kad Europos Bendrijos užduotis yra įkurti bendrą rinką.

Struktūriškai bendrąją rinką sudaro vidaus rinka (laisvas prekių, paslaugų, kapitalo ir asmenų judėjimas) ir bendras išorinių prekių, paslaugų bei gamybos veiksnių reguliavimas. Laisvas prekių judėjimas bendrijoje yra įmanomas tik tada, jei yra sukurta muitų sąjunga ir panaikinti kiekybiniai apribojimai¹⁵. Laisva prekyba tarp šalių – tai galimybė laisvai įsivežti tai, ką vieną šalis sugeba pagaminti kokybiškiau ir su mažesniais kaštais arba tai, kas dėl natūralių gamtinių ir klimato sąlygų ar turimų gamtinių resursų kitur išauginama ar pagaminama geriau ir pigiau, ir galimybė laisvai išvežti savo šalies konkurencingą produkciją ir parduoti kitoje šalyje. Dėl tokios galimybės specializuotis didėja konkurencija, kuri yra rinkos pagrindas, bei žmonių galimybė rinktis. Muitų sąjungos sukūrimas ir kitų prekybos kliūčių pašalinimas stimuliuoja ekonomiką kaip visumą, padidindamas savo prekes išvežančių šalių pelną, siūlydamas vartotojams platesnį prekių ir paslaugų pasirinkimą už mažesnes kainas.

Sutarties 3 straipsnis nurodo pagrindines Europos Bendrijos veiklos sritis:

- a) muitų ir prekių importo bei eksporto kiekybių apribojimų bei visų kitų lygiaverčio poveikio priemonių tarp valstybių narių uždraudimas;
- b) bendra prekybos politika;
- c) vidaus rinka, pasižyminti kliūčių laisvam prekių, asmenų, paslaugų ir kapitalo judėjimui tarp valstybių narių panaikinimu;
- d) priemonės, susijusios su asmenų atvykimu ir judėjimu, kaip numatyta IV antraštinėje dalyje ir t.t.

¹² Vitkus G., Totoraitis R. Europos integracijos pamokos. Vilnius: Kronta, 1999. P. 80.

¹³ Pukelienė V., Mačys G. Europos integracijos politiniai ir ekonominiai procesai. Kaunas: Technologija, 1997. P.37.

¹⁴ Europos Sąjunga. — Europos Sąjungos sutarties ir Europos Bendrijos steigimo sutarties suvestinės redakcijos (Suvestinė redakcija) // 2006 m. gruodžio 29 d. Oficialusis leidinys C 321E. P. 44.

¹⁵ Mathijssen P. S. R. F. A guide to European Community law. London: Sweet & Maxwell, 1990. P. 126-127.

Taigi, Europos Bendrijos dėmesio centre pirmiausiai ir buvo muitų sąjungos ir išorinės prekybos režimo sukūrimas¹⁶. Muitų sąjungos įdiegimas buvo vienas iš svarbiausių bendrosios rinkos elementų¹⁷. O žiūrint vartotojo akimis, muitų sąjungos sukūrimas sąlygojo, kad tos pačios prekės iš kitų valstybių narių bus ne tokios brangios kaip importuotos iš trečiųjų valstybių dėl bendrojo muitų tarifo¹⁸. Be to, prekyba tarp valstybių narių auga žymiai greičiau nei prekyba su trečiosiomis šalimis. Taip Europos Bendrija naudoja bendrąjį muitų tarifą kaip instrumentą garantuoti prekybinės ir išorinės politikos efektyvumui. Šiandien pagrindiniu muitų sąjungos iššūkiu tampa efektyvesnės muitų sistemos įdiegimas, ir visų valstybių narių kova su sukčiavimu ir kontrabanda.

Bendrosios rinkos sukūrimas ir prekybos liberalizavimas nėra savitikslis. Tai, be jokios abejonės, buvo pirmas ir iki šiol išlieka pats svarbiausias uždavinys, norint įgyvendinti Europos Bendrijos tikslus. Bendrosios rinkos funkcionavimui užtikrinti būtina vieninga prekybos sistema. Juk jei Europos Bendrijoje galiotų nevienodi muitų tarifai trečiųjų šalių atžvilgiu, bendros rinkos sąlygomis prekės būtų įvežamos į tą šalį, kuri taiko mažesnius maitus, o bendroje rinkoje tokios prekės keliautų į tas šalis, kurios tokioms pat prekėms taiko didesnius maitus. Nevienodos priemonės trečiųjų šalių atžvilgiu ir tokios įprastos tarp valstybių taikomos prekybos reguliavimo priemonės, kaip maitai ir kvotos, suardytų visą bendrosios rinkos koncepciją.

Laisva prekyba tarp Europos Bendrijos narių buvo šios sąjungos susikūrimo prieš daugiau nei 50 metų ramstis. Muitų sąjunga turi vidinį ir išorinį aspektus. Vidinis aspektas – draudžiama nustatyti iš vienos valstybės narės į kitą importuojamoms ar eksportuojamoms prekėms fiskalinius apribojimus – maitus ir lygiaverčio poveikio privalomuosius mokėjimus. Išorinis aspektas – prekybiniuose santykiuose su trečiosiomis šalimis nustatomi bendri muitų tarifai¹⁹. Taigi, jei prekė pagaminama Europos Bendrijos viduje, ji gali laisvai judėti visoje jos teritorijoje. Jeigu prekė pagaminama už Europos Bendrijos ribų, ji galės laisvai judėti jos viduje tik po to, kai už ją bus sumokėtas bendrasis muitų tarifas, t. y. ji bus importuota į Bendrijos muitų teritoriją. Todėl galima konstatuoti, jog prekyboje su trečiosiomis šalimis valstybės narės negali vienašališkai nustatyti muitų tarifų.

---

¹⁶ Kolliker A. Flexibility and European Unification: The Logic of Differentiated Integration. Oxford: Oxford University Press, 2006. P. 140.

¹⁷ Europos Sąjunga iš arčiau (dėstytojų rengimo programos dalyvių straipsnių rinktinė) // Suomijos viešojo administravimo institutas (HAUS). Vilnius, 2000. P. 106.

¹⁸ Mathijsen P. S. R. F. A guide to European Community law. London: Sweet & Maxwell, 2004. P. 176.

¹⁹ Tatham A. Europos Sąjungos teisė. Vilnius: Eugrimas, 1999. P. 107.

2. 1. Lietuvos Respublikos įsijungimas į Europos Bendrijos muitų sąjungą

Šiuolaikinė Lietuvos Respublikos muitų teisė pradėta kurti dar 1990 metais priėmus Lietuvos Respublikos laikinąjį muitinės ir 1991 metais Lietuvos Respublikos laikinąjį muitų tarifų įstatymus, kurie buvo ne kartą keisti ir pildyti. 1998 metais Lietuvos Respublikos muitinės įstatymą pakeitė Lietuvos Respublikos muitinės kodeksas ir nuo 1998 metų muitų teisė tapo kodifikuota teisės šaka²⁰.

Bendrijos ekonomikos politika turi įtakos ir jai nepriklausančioms valstybėms, todėl Lietuva nuo pat ankstyvų savo nepriklausomybės metų siekė kodifikuoti muitų teisę, bet ir siekė narystės Europos Sąjungoje. Tolimesnius muitų teisės pokyčius lėmė veiksniai, susiję su narystės Europos Sąjungoje išipareigojimais ir atsakomybe už tinkamą Muitų sąjungos funkcionavimą, jos strateginių tikslų, uždavinių ir priemonių įgyvendinimą. Lietuva, norėdama išvengti neigiamų diskriminacijos pasekmių ir pasinaudoti narystės teikiama nauda, tiesiog negalėjo ignoruoti tokio svarbaus ekonominio darinio, kuris įtakoja kitų valstybių ūkius.

Naują impulsą prekybai su Europos Bendrija suteikė sutartis dėl laisvosios prekybos ir su ja susijusių reikalų (Laisvosios prekybos sutartis), pasirašyta 1994 m. liepos 18 d.²¹ tarp Europos Bendrijos, Europos atominės energijos bendrijos bei Europos anglies ir plieno bendrijos iš vienos pusės ir Lietuvos Respublikos iš kitos pusės. Remiantis sutartimi buvo palaiapsniui kuriama laisvosios prekybos zona, o prekyba liberalizuojama remiantis PPO principais.

Lietuvos siekis tapti Europos Sąjungos nare buvo pripažintas 1995 m. birželio 12 d., pasirašant Asociacijos sutartį²². Šia sutartimi buvo įtvirtintas Lietuvos išipareigojimas suderinti nacionalinę teisę su Europos Sąjungos reikalavimais. Ši sutartis pakeitė Ekonominio, komercinio ir prekybos bendradarbiavimo sutartį, o Laisvosios prekybos sutartis tapo Asociacijos sutarties dalimi. Sutartis galiojo iki Lietuvos įstojimo į Europos Sąjungą.

Laisvosios prekybos sąlygos aptariamos buvo Asociacijos sutarties²³ III skyriuje „Laisvas prekių judėjimas“. Asociacijos sutartis Lietuvai suteikė pereinamąjį laikotarpį, per kurį turėjo būti mažinama prekybinių santykių asimetrija. Šios sutarties 8 straipsnis numatė, kad Bendrija ir Lietuva per pereinamąjį laikotarpį, ne ilgiau kaip šešerius metus ir prasidedantį 1995 m. sausio 1 d., kai

²⁰ Raišutis A. Lietuvos Respublikos muitų teisės savarankiškumo problematika // Jurisprudencija, 2005, t. 70(62). P. 77.

²¹ Įsigaliojo 1995 m. sausio 1 d.

²² Įsigaliojo 1998 m. vasario 1 d.

²³ Europos sutartis, steigianti asociaciją tarp Europos Bendrijos bei jų valstybių narių, iš vienos pusės, ir Lietuvos Respublikos, iš kitos pusės // Valstybės žinios. 1998, Nr. 11-266.

įsigaliojo Laisvosios prekybos ir su prekyba susijusiais dalykais sutartis, laipsniškai įkurs laisvosios prekybos zoną pagal šios sutarties sąlygas ir remiantis GATT (1994) bei PPO.

Nuo 1995 m. sausio 1 d. Lietuva įsipareigojo panaikinti importo mokesčius prekėms, kilusioms Europos Bendrijoje. Šie įsipareigojimai nebuvo taikomi prekėms, išvardytoms Asociacijos sutarties II, III, IV ir V prieduose. Tai prekės, kurioms Lietuva laipsniškai iki 2001 m. mažino importo mokesčius. Laisvo prekybos režimas nebuvo nustatytas prekybai žemės ūkio, perdirbtais žemės ūkio ir žuvies produktais, o taip pat prekybai tekstilės gaminiais. Vykstant deryboms dėl prekybos žemės ūkio produktais liberalizavimo, nuolat keitėsi ir prekybos sąlygos. Europos Bendrijoje taikomas tarifų kvotų iš Lietuvos importuojamiems kai kuriems žemės ūkio produktams buvo tam tikras eksporto į Europos Bendriją palengvinimas, nes produkcija nustatytų kvotų ribose buvo apmokestinama sumažintais arba nuliniiais muitais. Viršijus kvotą, importuoti į rinką buvo nedraudžiama, tačiau taikomi ne preferenciniai muitai.

Lietuva jau nuo 1995 m. sausio 1 d. įsipareigojo neįvesti jokių naujų importo ir eksporto muitų ar lygiaverčio poveikio privalomųjų mokesčių ir nedidinti jau taikomų muitų mokesčių. Taigi, dar gerokai prieš įstojimą į Europos Sąjungą Lietuva susipažino su pagrindiniais muitų sąjungos teisės reikalavimais.

Nuo 1997 m. Lietuvos, kaip ir kiekvienos kitos kandidatės, pasirengimas buvo pradėtas planuoti vadovaujantis Stojimo partnerystės prioritetais. 1998 m. parengta Lietuvos nacionalinė Acquis perėmimo programa. 1999 m. patobulinus nacionalinės teisės derinimo ir Europos Bendrijos Acquis įgyvendinimo darbų planavimą, Lietuvos nacionalinė Acquis perėmimo programa tapo Lietuvos pasirengimo narystei Europos Sąjungoje programa, kuri buvo svarbiausias Lietuvos pasirengimo narystei Europos Sąjungoje planavimo ir įgyvendinimo priežiūros instrumentas.

Lietuvos savarankiška muitų politika tęsėsi iki 2004 m. gegužės 1 d., t. y. iki įstojimo į Europos Sąjungą. Kartu baigėsi sėkmingas įsijungimas į Europos Sąjungos muitinių šeimą. Įstojusi į Europos sąjungą Lietuva įsipareigojo laikytis Europos Bendrijos steigimo sutarties nuostatų²⁴. Muitų Sąjungos kontekste narystės siekiančios valstybės narės turėjo parodyti savo sugebėjimus tinkamai įgyvendinti Acquis. Naujoms valstybėms narėms stojant į Europos Sąjungą buvo taikoma taisyklė: nuo įstojimo datos pradinės sutartys (t. y. Europos Bendrijos steigimo sutartis, Sutartis, steigianti Europos atominės energijos bendriją ir stojimo į Europos Sąjungą sutartis) bei teisiniai dokumentai, pagrįsti šiomis sutartimis (tarp jų ir Bendrijos muitinės kodeksas) yra privalomi naujoms valstybėms narėms. Taigi Lietuvos Respublikos muitinės kodeksas neteko galios 2004 m. gegužės 1 d. Jį

---

²⁴ Rimkus V. Vidaus rinkos apsaugos priemonių taikymas Lietuvoje // Jurisprudencija, 2005, t. 73(65). P. 102.

pakeitė Bendrijos muitinės kodeksas, taikytinas Lietuvoje tiesiogiai. Tai reiškia, kad išoriniai muitų tarifai tapo vienodi kaip ir visoms Europos Sąjungos šalims narėms. Dėl šių priežasčių nuo 2004 m. gegužės 1 d. Lietuvos įstatymai, susiję su muitais, neteko galios, o pradėjo galioti atitinkami Europos Bendrijos reglamentai. Lietuvos Respublikos muitinė, tapusi Muitų sąjungos nare bei Bendrijos muitų teritorijos dalimi, tiesiogiai taiko Europos Bendrijos bendrus muitų teisės aktus ir vykdo bendrą muitų politiką²⁵. ES šalies narė muitinė turi tinkamai įgyvendinti Aquis communautaire. Ji privalo vykdyti naujas funkcijas, susijusias su bendrąja žemės ūkio politika, prekių judėjimo tarp šalių narių statistikos duomenų rinkimu ir apdorojimu, įgyvendinti bendrus projektus (TARIC ir pan.). Įstojimas į muitų sąjungą reiškia, jog Lietuvos prekyba su valstybėmis narėmis tampa vidine.

Lietuva prieš įstodama į Europos Sąjungą vykdė Laisvosios prekybos sutartis su Europos laisvosios prekybos asociacija, Estija, Latvija, Ukraina, Lenkija, Slovėnija, Čekija, Slovakija, Turkija, Vengrija, Bulgarija, Rumunija, Kroatija. Po įstojimo Lietuva nutraukė visas laisvosios prekybos sutartis ir pradėjo taikyti tokius muitų tarifus, kokius taiko Europos Bendrija. Lietuvoje pagaminti produktai turi Europos Bendrijos kilmę ir trečiosios šalys jiems taiko tokius pat muitų tarifus, kaip ir kitose valstybėse narėse pagamintiems produktams. Lietuvai galioja Europos Bendrijos sudarytos laisvosios prekybos sutartys.

Besiformuojanti Lietuvos muitų teisės šaka tapo Europos Bendrijos muitų teisės dalimi, negalinčia jai prieštarauti ir privalančia derintis prie Europos Bendrijos muitų teisės pokyčių ir ją įgyvendinti²⁶. O Lietuvos Respublika tapo muitų sąjungos dalimi kartu su kitomis valstybėmis narėmis. Lietuvos Respublikos muitų teisinio reguliavimo strategija ir tikslai tapo analogiški Europos Bendrijos muitų teisinio reguliavimo strategijai ir tikslams²⁷.

Nuo Lietuvos įstojimo į Europos Sąjungą Lietuvos Respublikos muitinio teisinio reguliavimo negalima nagrinėti atskirai nuo Europos Bendrijos muitinio teisinio reguliavimo, kadangi Lietuva yra muitų sąjungos dalis ir jos muitų teisinis reguliavimas privalo atitikti Europos Sąjungos muitinį teisinį reguliavimą. O Lietuvos muitinės kaip muitų ir mokesčių administratoriaus vaidmuo ir atsakomybė padidėjo, kadangi ji tapo atsakinga ne tik už Lietuvos biudžeto, bet ir už dalies Europos Sąjungos biudžeto surinkimą.

---

²⁵ Povilauskienė D. Teisė ir muitinės veikla. Vilnius: MRU Leidybos centras, 2006. P. 6.

²⁶ Raišutis A. Lietuvos Respublikos muitų teisės savarankiškumo problematika // Jurisprudencija, 2005, t. 70(62). P. 77.

²⁷ Ten pat. P. 78.

Rengiantis stoti į Europos Sąjungą, 2004 m. balandžio 27 d. Seimas priėmė Lietuvos Respublikos muitinės įstatymą²⁸, kuris įsigaliojo 2004 m. gegužės 1 d. ir galioja iki šiol. Šis įstatymas nustato:

- LR muitinės paskirtį, struktūrą bei jos veiklos teisinius pagrindus;
- Bendradarbiavimo su valstybės institucijomis ir įstaigomis, Europos Sąjungos ir užsienio valstybių institucijomis pagrindus;
- LR muitinės pareigūnų įgaliojimus, teises, pareigas, garantijas ir atsakomybę;
- Iš trečiųjų šalių importuotų ir į trečiąsias šalis eksportuojamų prekių muitinės priežiūros tvarką;
- LR užsienio prekybos statistikos duomenų rinkimo ir apdorojimo tvarką.

Lietuvos Respublikos muitinės įstatymo 3 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta, jog muitų teisės aktai – tai Europos Bendrijos muitų teisės aktai bei Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių ir Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatos, už kurių įgyvendinimą atsakinga muitinė, taip pat teisės aktai, kuriuos muitinė leidžia naudodamasi jos veiklą reglamentuojančių teisės aktų jai suteiktais įgaliojimais, ir įgyvendinant Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis muitinės sudaryti susitarimai su kitų valstybių narių muitinėmis²⁹.

Lietuva, įstodama į Europos Sąjungą, įsijungė į muitų teritoriją, o tai reiškia, kad dabar tarp Lietuvos ir kitų valstybių narių neliko muitų sienos, t. y. neatliekami muitinės formalumai prie vidinių Europos Bendrijos sienų. Taigi vežant prekes per valstybes nares nereikia atlikti muitinės procedūrų, pateikti importo ar eksporto deklaracijų. Pasidarė paprastesnis ir pagreitėjo krovinių gabenimas ir prekyba su kitomis valstybėmis narėmis. Prekės yra gabenamos tik su atitinkamais transporto ir eksporto dokumentais, nors atrankiniai tikrinimai prie vidinių Europos Bendrijos sienų yra galimi.

Lietuvos muitinė įgijo naujų funkcijų, nes Lietuvos siena su Rusijos Kaliningrado sritimi ir Baltarusija tapo išorine Europos Bendrijos siena. Vykdydama priežiūros veiklą, muitinės institucija atlieka veiksmus ir saugumui užtikrinti. Lietuvos muitinė dabar užtikrina ne tik Lietuvos valstybės saugumą, bet ir visos Europos Bendrijos bei prisideda prie efektyvaus laisvo prekių judėjimo įgyvendinimo, stengdamasi apsaugoti bendrąją rinką nuo nelegalių prekių patekimo į laisvąją rinką.

---

²⁸ Lietuvos Respublikos muitinės įstatymas // Valstybės žinios. 2004, Nr. 73-2517.

²⁹ Ten pat.

2. 2. Bendrijos muitinės kodekso struktūra ir Bendrijos muitų teritorija

Galutinai muitinių kliūtys buvo panaikintos 1992 m. gruodžio 31 d., nes 1992 metų spalį Komisija paskelbė Bendrijos muitinės kodeksą³⁰, taip panaikinant muitinių formalumus, popierizmą ir patikrinimus prie valstybių sienų³¹. „Iki 1993 m. Europos Bendrijos muitų teisę galima skirti į taisykles taikomas prekybai tarp valstybių narių ir taisykles taikomas prekybai su trečiosiomis šalimis. Su vieningos rinkos kūrimo užbaigimu panaikinta muitų kontrolė Europos Bendrijos prekių judėjimui Europos Bendrijos viduje, taigi laisvas prekių judėjimas dabar yra už Europos Bendrijos muitų teisės ribų³².

1992 m. spalio 12 d. buvo priimtas Tarybos reglamentas Nr. 2913/92³³, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą. Suvienodinti ir išleisti vieną teisės aktą bei panaikinti nuostatas, kurios jau nebeatitiko rinkos sąlygų, vertė naujos verslo galimybės. 2005 m. balandžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu Nr. 648/2005³⁴ buvo padaryti Bendrijos muitinės kodekso pakeitimai, siekiant prisitaikyti prie besikeičiančios muitinės ir verslo aplinkos, sustiprinti saugumo reikalavimus ir palengvinti prekybą, taip kuriant Modernizuotą Bendrijos muitinės kodeksą³⁵.

Bendrijos muitinės kodeksas yra privalomas visoms Europos Bendrijos valstybėms narėms – visoms nacionalinėms institucijoms, veikiančioms muitinės srityje.

Bendrijos muitinės kodeksas yra suskirstytas į devynias antraštines dalis:

1. *Bendrosios nuostatos*. Bendrijos muitinės kodeksas prasideda nuo taikymo srities ir pagrindinių sąvokų apibrėžimų: kas yra muitinė, bendrijos prekės, skola muitinei, muitinis tikrinimas, bendrijoje įsteigti asmenys ir pan. Be šių sąvokų apibrėžimų sunku būtų vienodai suprasti ir taikyti šio kodekso normas.

2. *Veiksniai, kuriais remiantis taikomi importo ar eksporto muitai bei kitos priemonės, taikytinos vykdant prekybą prekėmis*. Šioje antraštinėje dalyje pateikiamos muitų tarifų, prekių kilmės ir muitinės vertės nuostatos. Kalbama apie muitų teisinį pagrindą ir tarifinį prekių klasifikavimą.

3. *Nuostatos, taikomos Bendrijos muitų teritoriją įvežtoms prekėms, kol joms iforminami muitinės sankcionuoti veiksmai*. Tai nuostatos dėl prekių importo ir įsigijimo, sutrumpintos

³⁰ Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą // OJ 1992 L 302/1.

³¹ Hix S. Europos Sąjungos politinė sistema. Vilnius: Eugrimas, 2006. P. 283.

³² Terra B. J. M., Wattel P. J. European Tax Law. Kluwer law international, 2005. P. 301.

³³ Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą // OJ 1992 L 302/1.

³⁴ Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 648/2005, iš dalies keičiantis Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 2913/92, nustatantį Bendrijos muitinės kodeksą // OJ L 117/13.

³⁵ Terra B. J. M., Wattel P. J. European Tax law. Kluwer Law International, 2005. P. 327.

deklaracijos ir laikino prekių saugojimo. Numatyta, kaip vykdyti įvežimą į muitų teritoriją ir ką daryti su prekėmis, jau patekusiomis į muitų teritoriją.

4. *Muitinės sankcionuoti veiksmai*. Išsamiai aprašyti įvairūs muitinės sankcionuoti veiksmai ir muitinės procedūros, įprastos ir supaprastintos procedūros taikant muitinės procedūras. Muitinės sankcionuoti veiksmai yra šie: muitinės procedūros įforminimas prekėms; prekių įvežimas į laisvąją zoną arba padėjimas į laisvąjį sandėlį; prekių reeksportas iš muitų teritorijos; prekių sunaikinimas; prekių perdavimas valstybės nuosavybėn³⁶. Muitinės procedūros: išleidimas į laisvą apyvertą; tranzitas; muitinis sandėliavimas; laikinasis įvežimas perdirbti; muitinės prižiūrimas perdirbimas; laikinasis įvežimas; laikinasis išvežimas perdirbti; eksportas.³⁷

5. *Iš Bendrijos muitų išvežamos prekės*. Kontrolė, priežiūra ir nustatyti keliai išvykimui iš Europos Bendrijos.

6. *Lengvatinės operacijos*. Tai neapmokestinimas muitais, operacijos, susijusios su reimportuojamomis prekėmis, ir nuostatos, kurias turi atitikti jūrinės žvejybos gaminiai.

7. *Skola muitinei*. Pateikiamos nuostatos dėl garantijos, užtikrinančios skolos muitinei sumokėjimą, ir dėl skolos muitinei atsiradimo. Aptariamas skolos muitinei išieškojimas, išnykimas, muto gražinimas ir atsisakymas jį išieškoti.

8. *Skundai*. Nustatyta skundo padavimo procedūra.

9. *Baigiamosios nuostatos*. Kalbama apie Bendrijos muitinės kodekso komitetą, kuris užtikrina, kad būtų laikomasi šio kodekso nuostatų.

Labai svarbus yra Bendrijos muitinės kodekso 3 straipsnis, kuriame nustatoma Bendrijos muitų teritorija. Pačios Europos Bendrijos teritorija yra apibrėžta Sutartyje. Bendrijos muitų teritoriją sudaro tos valstybių dalys, teritorijos, kuriose yra taikomas šis kodeksas, t. y. Belgijos Karalystės; Danijos Karalystės, išskyrus Farerų salas ir Grenlandiją; Vokietijos Federacinės Respublikos, išskyrus Heligolando salą ir Busingeno teritoriją; Ispanijos Karalystės, išskyrus Ceutą ir Melillą; Prancūzijos Respublikos, išskyrus užjūrio teritorijas ir Sent Pjerą bei Mikeloną; Graikijos Respublikos; Airijos; Italijos Respublikos, išskyrus Livigno ir Campione d'Italia municipalitetus bei nacionalinius Lugano ežero vandenį, esančius tarp kranto ir rajono tarp Ponte Tresa ir Porto Ceresio politinės sienos; Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės; Nyderlandų Karalystės Europoje; Austrijos Respublikos; Portugalijos Respublikos; Suomijos Respublikos; Švedijos Karalystės; Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės, išskyrus Lamanšo salas ir Mano salą;

³⁶ Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą // OJ 1992 L 302/1. 4 straipsnio 15 punktas.

³⁷ Ten pat. 4 straipsnio 16 punktas.

Čekijos Respublikos; Estijos Respublikos; Kipro Respublikos; Latvijos Respublikos; Lietuvos Respublikos; Vengrijos Respublikos; Maltos Respublikos; Lenkijos Respublikos; Slovėnijos Respublikos; Slovakijos Respublikos; Bulgarijos Respublikos; Rumunijos Respublikos teritorijas bei teritorinius vandenis, vidaus jūrų vandenis ir oro erdvę.

Taip pat atsižvelgiant į taikomas konvencijas ir sutartis, Bendrijos muitų teritorijos dalimi laikomos ir Monako Kunigaikštystės teritorija (pagal 1963 m. gegužės 18 d. Paryžiuje pasirašytą Muitų konvenciją) ir Jungtinės Karalystės Suverenių bazių teritorijų Akrotirio ir Dekelijos teritorija (pagal 1960 m. rugpjūčio 16 d. Nikosijoje pasirašytą Sutartį dėl Kipro Respublikos sukūrimo).

Daugeliu atveju Europos Bendrijos teritorija, nacionalinė teritorija ir Bendrijos muitų teritorija sutampa, tačiau kaip rodo Monako pavyzdys, nepriklausant Europos Bendrijos teritorijai galima priklausyti Bendrijos muitų teritorijai. Bendrijos muitų teritorija prasiplečia dar ir dėl Europos Bendrijos sudarytų muitų sąjungų su kitomis valstybėmis.

Europos Bendrija yra sudariusi muitų sąjungas su³⁸:

- 1) Turkija (Europos Bendrija ir Turkija yra susietos Muitų sąjungos sutartimi, kuri įsigaliojo 1996 m. sausio 1 d. Europos Bendrija ir Turkija yra sudariusios Asociacijos sutartį, pasirašytą 1963 m. rugsėjo 12 d., ir Muitų sąjungą, įtvirtintą Europos Sąjungos – Turkijos Asociacijos Tarybos 1995 m. gruodžio 22 d. Sprendimu Nr. 1/95 “Dėl Muitų sąjungos paskutinės fazės įgyvendinimo”. Pastaruoju Sprendimu yra įkurta Europos Bendrijos - Turkijos muitų sąjunga, susidedantis iš laisvosios prekybos muitų sąjungos viduje bei Turkijos įsipareigojimo taikyti Europos Bendrijos bendrąjį maito tarifą (nuo 2001 m. sausio 1 d.) ir perimti išorinę prekybos politiką (praėjus 5-erių metų pereinamajam laikotarpiui). Pažymėtina, kad ši muitų sąjunga apima prekybą pramoninėmis prekėmis ir perdirbtais žemės ūkio produktais, taip pat šalys yra įsipareigojusios susitarti dėl abipusio viešųjų pirkimų rinkų atvėrimo bei prekybos paslaugomis liberalizavimo. Ši muitų sąjunga yra netradicinė muitų sąjunga, kadangi apima tokias papildomas sritis, kaip: konkurencijos taisyklės, techninių reguliacijų harmonizacija, monopolijų panaikinimas, intelektualinės nuosavybės apsauga. Nors ši muitų sąjunga neapima prekybos žemės ūkio prekėmis (išskyrus perdirbtus žemės ūkio produktus), tačiau dėl nuolaidų prekyboje žemės ūkio produktais yra sudarytas papildomas susitarimas, kurio pagrindu taikomos tarifinės kvotos. Taip pat Europos Bendrija ir Turkija yra sudariusios papildomą laisvosios prekybos plieno gaminiais sutartį.).

---

³⁸ Lietuvos muitinė // http://www.cust.lt/view?show=prefkilme-05-03-22_117922667826525131.pdf, prisijungimo laikas: 2007-10-22.

- 2) Andora (Remiantis 1990 m. Europos ekonominės bendrijos ir Andoros Kunigaikštystės sutartimi sukurta muitų sąjunga Europos Bendrijos ir Andoros produktams. Remiantis šia sutartimi, yra taikomi preferenciniai importo muitai ir žemės ūkio produktams, jeigu muitinei pateikiami preferencinę prekių kilmę įrodantys dokumentai. Andora taiko didžiausio palankumo importo muitus muitų sąjungos prekėms, o preferencinius muitus – Europos Bendrijoje pagamintiems tabako gaminiams).
- 3) San Marinu (Europos Bendrijos ir San Marino Respublikos muitų sąjunga įteisinta 2002 m. vasario 28 d. tarybos sprendimu dėl bendradarbiavimo ir muitų sąjungos sudarymo tarp Europos Bendrijos ir San Marino Respublikos. Muitų sąjungos sutartimi reglamentuotas laisvas produktų, išskyrus anglies ir plieno produktus, judėjimas muitų sąjungoje.).

2. 3. Prekės sąvoka muitų sąjungoje

Prekės – pagrindinis laisvo prekių judėjimo, įskaitant ir muitų sąjungos, elementas. Todėl būtina išsiaiškinti, kaip Europos Bendrijos vidaus rinkoje suprantamas žodis „prekė“. Prekės sąvoka Sutartyje nėra apibrėžta, ją yra pateikęs Teismas³⁹.

Commission v Italy byloje Teismas nusprendė, kad prekė – tai produktai, kurie „gali būti įvertinti pinigais ir kurie gali būti komercinių sandorių dalyku“⁴⁰. Į šią sąvoką patenka ne tik įprastinės naudojimo prekės, bet ir meno bei istorinės vertybės. Galima teigti, jog prekėmis pripažįstami tik materialūs dalykai. Tačiau tolesnė Teismo jurisprudencija praplėtė šią sąvoką. R. v Thompson⁴¹ byloje Teismas atskyrė ribą tarp prekių ir mokėjimo priemonių. Svarbiausias klausimas, kilęs byloje – kaip turėtų būti apibrėžtas terminas „kapitalas“ Sutarties kontekste. Teismas pažymėjo, kad tiek sidabrinės, tiek auksinės monetos, kurios yra teisėta atsiskaitymo priemonė valstybėje narėje, negali būti laikomos prekėmis. Tačiau, jeigu monetos buvo, bet šiuo metu nebėra teisėta atsiskaitymo priemonė, jos turėtų būti laikomos prekėmis – vertybėmis, esančiomis prekybinių sandorių objektu, turinčiomis istorinę vertę. Taigi esminis požymis, skiriantis monetą kaip prekę ir monetą kaip atsiskaitymo priemonę, yra nustatymas, ar tokia moneta yra valstybėje atsiskaitymo priemonė.

---

³⁹ Tatham A. Europos Sąjungos teisė. Vilnius: Eugrimas, 1999. P. 110.

⁴⁰ Case 7/68 Commission v Italy (The art treasures case) [1968] ECR 423.

⁴¹ Case 7/78 R. v Thompson [1978] ECR 2247, 26 punktas.

Teismas nagrinėdamas bylas nustatė, kad daiktai, tokie kaip paveikslai bei meno kūriniai⁴², neperdirbamos atliekos⁴³, naftos produktai⁴⁴, yra prekės. Schindler⁴⁵ byloje Teismas nustatė, jog loterijų organizavimas nėra su prekėmis susijusi veikla, nors tai apima ir bilietų platinimą, nes pagrindinė veikla yra paslauga, todėl taikomos paslaugoms skirtos Sutarties nuostatos.

Nors paprastai Teismas apie prekes kalba kaip apie materialius dalykus, bet šios nuomonės ne visada laikosi. SIOT⁴⁶ byloje Teismas pripažino, kad žaliavinė nafta yra prekė, kuri laisvai juda Europos Bendrijos teritorijoje, tačiau pats naftos tiekimas laikomas paslaugos teikimu, susijusiu su prekių tiekimu. Tai, kad elektra yra laikoma preke, Teismas pirmą kartą nustatė Costa v Enel⁴⁷ byloje. Šis sprendimas buvo patvirtintas Almelo⁴⁸ byloje, susijusioje su elektros energijos tiekimu, kurioje Teismas nusprendė, kad Europos Bendrijos teisėje elektra laikoma preke pagal Europos Bendrijoje nustatytą muitų tarifų nomenklatūrą.

Tam tikrais atvejais paslaugos gali tapti prekėmis – tai kasetės, vertimai, filmai. Su šia produkcija susijusios ir intelektinės nuosavybės teisės. Sacchi⁴⁹ byloje Teismas nusprendė, kad televizijos signalų perdavimas, įskaitant ir televizijos reklamą, turėtų būti laikomas ne laisvu prekių judėjimu, o paslaugų teikimu. Tuo tarpu įrašai, filmai, aparatai ir kiti panašūs produktai, pateikiami televizijos signalų perdavimo pagalba, turėtų būti laikomi prekėmis. Bosh⁵⁰ byloje Teismas pateikė kiek kitokį sprendimą, pripažindama, jog prekės – tai materialios vertybės, todėl jomis nebus nematerialios vertybės, tokios kaip procesai, know-how paslaugos, išradimų idėjos ir pan.

Bendrą prekių sąvoką, naudojamą laisvame prekių judėjime, būtina patikslinti, kai kalbama apie bendrąjį muitų tarifą, kadangi jis gali būti taikomas tik tokiems produktams, kurie gali laisvai cirkuliuoti civilinėje apyvartoje. Bendrasis muitų tarifas negali būti taikomas prekėms, kurios valstybėse narėse yra atitinkamų valstybės institucijų išimamos iš civilinės apyvartos kai tik yra atrandamos, kaip narkotikai, alkoholis ar cigaretės, importuoti kaip kontrabanda ir pan.⁵¹

---

⁴² Case 7/68 Commission v Italy (The art treasures case) [1968] ECR 423.

⁴³ Case C-2/90 Commission v Belgium [1992] ECR I-4431, sprendimo 28 punktas.

⁴⁴ Case 72/83 Campus Oil Ltd and others v Minister of Industry and Energy and others [1984] ECR 2727, sprendimo 17 punktas.

⁴⁵ Case C-275/92 Customs Excise v Schindler [1994] ECR I-1039.

⁴⁶ Case 266/81 Societa Italiana per l'oleodotto (SIOT) v Ministero delle finanze, ministero della marina mercantile, circoscrizione doganale di Trieste and ente autonomo del porto di Trieste [1993] ECR 731, 23 punktas.

⁴⁷ Case 6/64 Costa v Enel [1964] ECR 385, 26, 29-30 punktai.

⁴⁸ Case C-393/92 Municipality of Almelo and others v NV Energiebedrijf Ijsselmij [1994] ECR I-1477, 28 punktas.

⁴⁹ Case 155/73 Giuseppe Sacchi [1974] ECR 409, 6-7 punktai.

⁵⁰ Case 1/77 Robert Bosh GmbH v Hauptzollamt Hildesheim [1977] ECR 1473.

⁵¹ Lyons T. EC Customs Law. Oxford: Oxford University Press, 2001. P.72.

Kalbant apie Bendrąjį muitą tarifą, t. y. išorinį muitų sąjungos aspektą, svarbu yra žinoti kas priklauso Bendrijos prekėms ir kas nėra Bendrijos prekės. Bendrijos muitinės kodekso 4 straipsnis Bendrijos prekes apibrėžia kaip „prekes:

1. gautas tik Bendrijos muitų teritorijoje, laikantis 23 straipsnyje nustatytų sąlygų, kurių sudėtyje nėra prekių, importuotų iš šalių arba teritorijų, nesančių Bendrijos muitų teritorijos dalimis. Nebus manoma, kad prekės, gautos iš prekių, kurioms yra taikomas sąlyginio neapmokestinimo režimas, turi Bendrijos statusą pagal komiteto nustatytą tvarką, numatytą ypatingą ekonominę reikšmę turintiems atvejams.
2. importuotos iš šalių arba teritorijų, nesančių Bendrijos muitų teritorijos dalimis, ir išleistos į laisvą apyvartą.
3. išgautos arba pagamintos Bendrijos muitų teritorijoje tik iš antrajame punkte nurodytų prekių arba iš prekių, nurodytų pirmajame ir antrajame punktuose“.

Ne Bendrijos prekėms priklauso tos prekės, kurios nėra Bendrijos prekės bei Bendrijos prekės, kai jos fiziškai išgabenamos iš Bendrijos muitų teritorijos. Muitų sąjungos teisės nuostatos taikomos tiek Bendrijos prekėms, tiek ir prekėms iš trečiųjų šalių esančių laisvoje apyvartoje.

3. Muitų sąjungos vidaus aspektas

Mokestinės prekybos kliūtys labai trukdė steigti vieną rinką, įsteigus Europos Bendriją. Pagrindas bendrosios rinkos, o tuo pačiu ir muitų sąjungos yra muitų bei jiems lygiaverčių privalomųjų mokėjimų uždraudimas⁵². O jau sukūrus vidaus rinką buvo panaikinti ir muitinių kontrolės punktai. Taip valstybės narės neteko galimybės reikalauti mokesčių, muitų bei kitų rinkliavų. Vienas iš pagrindinių vienos rinkos ramsčių buvo visų vidaus ekonominių sienų tarp valstybių narių panaikinimas, nebent dėl konkrečių įtarimų būtų atlikta individuali kontrolė, kuri negali būti sisteminga ar sutelkta prie valstybių sienos. Panaikinus vidaus sienų kontrolę, padidėjo išorės sienų svarba. Nepaisant viso šito, Sutarties 25 straipsnis yra labai svarbus ir šiandien.

Sutarties 23 straipsnyje pateiktas muitų sąjungos apibrėžimas turi ir vidaus, ir išorės aspektą. Apibrėžimo vidaus aspektu apibūdinama, kad muitų sąjungoje „tarp valstybių narių uždraudžiami importo ir eksporto muitai bei lygiaverčio poveikio privalomieji mokėjimai“. Tai neatsiejama nuo 25 straipsnio (buvusio 12 straipsnio).

---

⁵² Craig P., de Búrca G.. Eu law : text, cases, and materials. 3th edition. -Oxford: Oxford University Press, 2003. P. 583.

Pradinės šios Sutarties nuostatos, t. y. 12 straipsnio, redakcija buvo sukurta kaip „sustingimo sąlyga“: „Valstybės narės tarpusavio prekyboje nenustato jokių naujų ir nedidina jau taikomų importo arba eksporto muitų ar bet kokių lygiaverčio poveikio privalomųjų mokėjimų“. 12 straipsnis valstybėms draudė ir nustatyti naujus muitus⁵³, ir didinti jau egzistuojančius⁵⁴. Teismas Van Gend en Loos byloje, kurioje produktui ureaformaldehidui muitas buvo padidintas nuo 5 iki 8 procentų nurodė, kad ne taip svarbu, kodėl padidėjo muitas. Svarbu, kad muitas tapo didesnis nei buvo Sutarties įsigaliojimo metu, o tai prieštaravo 12 straipsniui. Teismas atmetė Olandijos vyriausybės argumentą, kad tai įvyko dėl naujos produkto klasifikacijos, o ne dėl maito tarifo padidinimo.

Amsterdamo sutartimi 12 straipsnyje įtvirtintą „sustingimo“ sąlygą pakeitė visiškas draudimas, kuris galioja ir iki šiol: „Valstybių narių tarpusavio prekyboje uždraudžiami importo ir eksporto muitai ar lygiaverčio poveikio privalomieji mokėjimai. Šis draudimas galioja ir fiskalinio pobūdžio muitams“⁵⁵. Nustatydama draudimą taikyti muitus, Sutartis reikalauja jį taikyti visoms prekėms, nepaisant to, ar jos konkuruoja su importuojančios šalies produktais. Taigi panaikinant muitus buvo siekiama ne tik pašalinti jų apsauginį pobūdį – priešingai, Sutartimi buvo siekiama muitus ir lygiaverčio poveikio privalomuosius mokėjimus panaikinančiai nuostatai suteikti bendrą pobūdį ir visuotinį poveikį, kad būtų užtikrintas laisvas prekių judėjimas.

Atsižvelgus į sistemos visumą ir tarp valstybių narių judančioms prekėms taikomo muitų uždraudimo bendrą ir absoliutų pobūdį darytina išvada, kad muitų taikymas yra uždraudžiamas nepriklausomai nuo to, kokių tikslu tuos muitus buvo imta taikyti ir kokia surinktų įplaukų paskirtis. Šis draudimas yra grindžiamas tuo, kad bet koks, net ir visiškai nedidelis, piniginis mokestis, taikomas prekėms todėl, kad jos kerta valstybės sieną, yra kliūtis laisvam prekių judėjimui.

3. 1. Muitai ir lygiaverčio poveikio privalomieji mokėjimai

3. 1. 1. Muitai

Muitai yra vienas seniausių nacionalinės prekybos apsaugos būdų, nes jie visada silpnina prekybą. Muitai yra tiesioginis kišimasis į rinką, sumažinantis paskatas efektyviai veikti, vienus apsaugantis ir praturtinantis kitų sąskaita. Muitai ir buvo pirmoji kliūtis, kurią Sutartis siekė panaikinti. Muitų mokesčiai buvo labiausiai trukdantys normaliam bendrosios rinkos

⁵³ Cases 90 ir 91/63 Commission v Luxembourg and Belgium [1964] ECR 625.

⁵⁴ Case 26/62 Van Gend en Loos [1963] ECR 1.

⁵⁵ Europos Sąjunga. — Europos Sąjungos sutarties ir Europos Bendrijos steigimo sutarties suvestinės redakcijos (Suvestinė redakcija) // 2006 m. gruodžio 29 d. Oficialusis leidinys C 321E. 23 straipsnio. 1 dalis.

funkcionavimui⁵⁶. Kad nacionalinė valdžia tiek dėl apdairumo, tiek dėl protekcionistinių ketinimų neišvengtų šių draudimų, Sutarties rengėjai paskelbė draudimą ir lygiaverčio poveikio privalomiesiems mokėjimams, nes juos nustačius yra varžoma prekyba, nors oficialiai ir nevadinami muitais.

Teisės aktų kūrėjai turėjo dvi galimybes: 1) nustatyti tiesioginį draudimą ir bausti už jo pažeidimus arba 2) patvirtinti pozityvias priemones, kurios taip suderintų sąlygas, kad draudimas būtų nereikalingas⁵⁷. Muitų ir lygiaverčio poveikio privalomųjų mokėjimų atžvilgiu buvo pasirinktas pirmasis variantas.

Teorijoje maito sąvoką skirtingi autoriai pateikia vis kitokią. E. Deards, S. Hargreaves teigia, kad maitas susideda iš dviejų elementų. Pirma, jis apima prekių piniginių apmokestinimą, kuris suprantamas kaip mokestis ar rinkliava. Antra, mokestis imamas, nes prekė kerta sieną⁵⁸. D. Povilauskienė labai glaustai apibrėžia, kad maitas – mokestis už importuojamas ir eksportuojamas prekes⁵⁹. Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo⁶⁰ 2 straipsnyje nurodyta, kad maitai – tai importo maitai ir (arba) eksporto maitai, kaip jie apibrėžti Bendrijos maitinės kodekso 4 straipsnyje.

Teismas byloje *Commission v Italy* teigia, kad maitas yra mokestis, kurio dydis nustatomas tarifu ir kurį importuotojas turi sumokėti priimančiai valstybei. Taip pat nurodė, kad maitai draudžiami, nes jie yra protekcionistiniai: dėl jų importuota prekė tampa brangesnė už konkuruojantį vietos produktą⁶¹.

Maitai Europos Bendrijoje yra draudžiami ir Sutartis jokių išimčių maitų atžvilgiu nenumato.

3. 1. 2. Lygiaverčio poveikio privalomieji mokėjimai

Muitų uždraudimas nereiškia, kad prekės nebus apmokestintos kitais mokesčiais. Yra daugybė kitų mokesčių ar rinkliavų, kurios gali turėti tokį patį poveikį kaip ir maitai, t. y. padaryti importuojamas prekes brangesnes negu vietiniai produktai. Taigi Sutartis draudžia ne tik maitus, bet ir lygiaverčio poveikio privalomuosius mokėjimus. Siekiant, jog valstybės narės negalėtų apeiti maitų draudimo, buvo priimta nuostata, jog draudžiami visi lygiavertį poveikį turintys mokėjimai.

⁵⁶ Terra B. J. M., Wattel P. J. *European Tax law*. Kluwer Law International, 2005. P. 7.

⁵⁷ Cairns W. *Europos Sąjungos teisės įvadas*. Vilnius: Eugrimas, 1999. P. 182.

⁵⁸ Deards E., Hargreaves S. *European Union Law Textbook*. Oxford: Oxford University Press, 2004. P. 179.

⁵⁹ Povilauskienė D. *Teisė ir maitinės veikla*. Vilnius: MRU Leidybos centras, 2006. P. 52.

⁶⁰ Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas // *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 63-2243.

⁶¹ *Case 7/68 Commission v Italy (The art treasures case)* [1968] ECR 423.

Tačiau ne visada praktikoje yra lengva nustatyti, ar tam tikras mokestis yra lygiaverčio poveikio privalomasis mokėjimas⁶². Deutschmann⁶³ byloje Teismas pasakė, jog išduodamam importo leidimui nustatytas privalomas mokėjimas, taikomas tik importuojamoms prekėms ir netaikomas panašioms vietos produktams, „pakeldamas jų kainą, laisvam prekių judėjimui turėjo tokį pat poveikį kaip ir muitai“.

Būtina pabrėžti, kad lygiaverčio poveikio privalomieji mokėjimai yra uždraudžiami ne tik importo atvejais, bet lygiai taip pat ir eksportuojant prekes į kitą valstybę narę. Kadangi lygiaverčio poveikio privalomųjų mokėjimų draudimas yra pamatinė Sutarties norma, todėl bet kokios išimtyturi būti aiškios ir nedviprasmiškos⁶⁴. Tačiau naujų muitų ir lygiaverčio poveikio privalomųjų mokėjimų draudimas yra pagrindinė taisyklė, kuri, nepažeisdama kitų Sutarties nuostatų, nenustato jokių išimčių⁶⁵.

Kas yra mokėjimai, turintys lygiavertį poveikį, buvo palikta išaiškinti Teismui. Turėdamas plataus pobūdžio pareigą padėti aiškinti ir taikyti Europos Bendrijos teisę bei vienodinti tokį aiškinimą ir taikymą, Teismas ne vien pateikė atskirus sprendimus, bet ir pasinaudojo šių bylų suteikta proga išdėstyti tam tikras aiškinimo gaires, taip prisidėdamas prie teisminės praktikos šioje srityje kūrimo.

Pirmoji proga išaiškinti šią sąvoką pasitaikė, kai Vokietija apskundė dvi Komisijos direktyvas, reikalavusias, kad ji panaikintų keletą rinkliavų, nustatytų tam tikrų žemės ūkio produktų importui⁶⁶. Tačiau Teismas nutarė, kad tuo metu galiojusio 13 straipsnio 2 dalies tikslas – uždrausti visas vienašales priemones, kurios, kad ir kaip vadinamos ar nustatytos, turi tokį patį diskriminacinį ir apsauginį poveikį kaip ir muitai. Todėl Vokietijos ieškinys buvo atmestas.

Labai išsamų lygiaverčio poveikio privalomojo mokėjimo apibrėžimą Teismas pateikė Statistinės rinkliavos byloje⁶⁷: „Kiekvienas piniginis privalomasis mokėjimas, kad ir koks jis mažas, nesvarbu, kokia jo paskirtis ir kaip jis taikomas, vienašališkai nustatytas vietinėms arba užsienio prekėms vien dėl to, kad jos kerta sieną, <...> yra lygiaverčio poveikio privalomasis mokėjimas <...>, net jeigu jis nerenkamas valstybės naudai, jo poveikis nėra diskriminuojantis ar apsauginis, o produktas, kuriam jis taikomas, nekonkuruoja su vietos produktais“.

---

⁶² Horspool M., Humphreys M. European Union Law. Oxford: Oxford university press, 2006. P. 287.

⁶³ Case 10/65 Deutschmann v Germany [1965] ECR 469.

⁶⁴ Arnall A. M., Dashwood A. A., Ross M. G, Wyatt D.A. European Union Law. London: Sweet & Maxwell, 2000. P. 290-291.

⁶⁵ Case 24/68 Commission v Italy (statistical levy case) [1969] ECR 193, 10 punktas.

⁶⁶ Case 52,55/65 Germany v Commission [1966] ECR 159.

⁶⁷ Case 24/68 Commission v Italy (statistical levy case) [1969] ECR 193.

Nagrinėjant šį apibrėžimą atidžiau, matosi, jog Sutarties 23 ir 25 straipsniai yra taikomi mokestinėms priemonėms, nemokestinių priemonių šie straipsniai nelinečia. Žodžių junginys „kad ir koks mažas“ nurodo, jog nėra taikoma mažareikšmiškumo (de minimis) taisyklė, nes „labai mažas privalomojo mokėjimo dydis negali pakeisti jo pobūdžio atsižvelgiant į Sutarties principus, kurie nustatant šių privalomųjų mokėjimų teisėtumą neleidžia pakeisti kiekybiniais kriterijais tų kriterijų, kurie yra pagrįsti jų pobūdžiu⁶⁸.

Statistinės rinkliavos byloje Teismas nurodė, kad 10 lirų mokėjimu kiekvienam importuotojui nustatytu siekiant padengti prekybos statistinių duomenų rinkimo išlaidas, buvo pažeistas Sutarties 25 straipsnis, nes šis mokėjimas trukdo rinkų tarpusavio skverbimuisi, kurio siekiama pagal sutartį, ir dėl to turi lygiavertį muitams poveikį laisvai prekių apyvartai.

Nuoroda „nesvarbu, kokia jo paskirtis ir kaip jis taikomas“ leidžia daryti išvadą, jog nesvarbu kaip mokestis yra pavadinamas ar koks tikslas yra apibrėžiamas. Jis vis tiek bus laikomas lygiaverčio poveikio privalomuoju mokėjimu. Galima pateikti ir daugiau pavyzdžių, kada Teismas pasakė, jog tai yra lygiaverčio poveikio privalomieji mokėjimai, pvz.: mokėjimas už sanitarinį patikrinimą, taikytas prekėms iš kitų valstybių narių⁶⁹, pašto mokestis už siuntinio, siųsto iš vienos valstybės narės į kitą, pateikimą muitinės procedūrai⁷⁰, mokestis už meno kūrinių eksportą į kitą valstybę narę⁷¹.

Sienos kirtimas yra privalomas Sutarties 25 straipsnio elementas (privalomieji mokėjimai renkami pasienyje), kadangi tai svarbus skirtumas tarp 25 ir 90 straipsnių. Sutarties 90 straipsnis taikomas importuotų, eksportuotų ir vietos produktų apmokestinimui valstybėje narėje.

Teismas patikslino sienos kirtimo požymius, kad tai nėra vien tik nacionalinės sienos kirtimas iš vienos valstybės į kitą, bet taip pat ir sienos kirtimas iš vienos valstybės dalies į kitą. Legros⁷² byloje buvo išdėstyta, jog Sutarties 23 ir 25 straipsniai taikomi ir mokėjimams, renkamiems kertant sieną tam tikroje valstybėje narėje. Šiuo konkrečiu atveju uosto mokestis buvo renkamas už prekes iš Vokietijos per metropolinę Prancūziją importuojamas į Prancūzijos užjūrio teritoriją Reunioną. Visoms Reuniono kilmės prekėms mokėjimas buvo netaikomas, o už kitas prekes, įskaitant prekes iš Prancūzijos reikėjo sumokėti.

Teismas nutarė, kad privalomasis mokėjimas, renkamas prie regioninės sienos dėl to, kad produktai patenka į valstybės narės regioną, yra laisvo prekių judėjimo kliūtis, svarbi ne mažiau nei

⁶⁸ Case 24/68 Commission v Italy (statistical levy case) [1969] ECR 193, sprendimo 14 punktas.

⁶⁹ Case 314/82 Commission v Belgium [1984] ECR 1543, sprendimo 16 punktas.

⁷⁰ Case 39/82 Donner v Netherlands State [1983] ECR 19, sprendimo 13 punktas.

⁷¹ Case 7/68 Commission v Italy [1968] ECR 423.

⁷² Case C-163/90 Legros [1992] ECR I-4625, sprendimo 16-18 punktai.

mokestis, prie nacionalinės sienos renkamas dėl to, kad produktai patenka į visą valstybės narės teritoriją.

Taip pat jis pabrėžė, kad tokios regioninės rinkliavos poveikio Bendrijos muitų teritorijos vientisumui nepakeičia tai, kad ji taip pat yra imama už prekes, įvežamas iš kitų aptariamų valstybės narės teritorijos dalių. Taigi uosto mokestis buvo lygiaverčio poveikio privalomasis mokėjimas, nors irgi buvo taikomas prekėms, į Reunioną patenkančioms iš kitos Prancūzijos dalies.

Iš *Diamantarbeiders*⁷³ bylos, kai 0,33 procento importuotų deimantų vertės mokestis buvo naudojamas papildomai socialinei deimantų pramonės darbuotojų paramai, matyti, kad lygiaverčio poveikio privalomųjų mokėjimų draudimas taikomas net ir tais atvejais, kai pinigai nenaudojami protekcionistiniais tikslais. Teismas pabrėžė, jog muitai draudžiami nepriklausomai nuo visų svarstymų, kokio tikslo siekiant jie įvedami ar kokia yra gautų pajamų paskirtis⁷⁴. Taigi, čia svarbiausia yra privalomojo mokėjimo poveikis, o ne tikslas, kurio siekiama. Kadangi nustačius mokestį, importuojamos prekės tampa brangesnės, kartu jos tampa ir mažiau konkurencingos, taip suvaržant laisvą prekių judėjimą. Šios nuostatos labai gerai parodo, jog muitų sąjungos sukūrimo tikslas pirmiausia skirtas laisvo prekių judėjimo tarp valstybių narių sukūrimui. Bet koks laisvo prekių judėjimo apribojimas, nepriklausomai nuo jo tikslo, pripažįstamas kaip Sutarties atskirų straipsnių pažeidimas.

Teismas sprenddamas dėl lygiaverčio poveikio privalomųjų mokėjimų teisėtumo pagal Europos Bendrijos teisę nagrinėjo jų poveikį, o ne tikslą⁷⁵. Rinkliava būtų pripažinta diskriminaciniu vidaus mokesčiu Sutarties 90 straipsnio prasme tik tuo atveju, jei ja bus apmokestintos tiek importuojamos, tiek eksportuojamos, tiek valstybės vidaus rinkoje esančios prekės prekybos jomis metu. Šioje byloje rinkliava turėjo būti laikoma lygiaverčio poveikio privalomuoju mokėjimu, antraip Sutarties 25 straipsnyje įtvirtintas draudimas būtų tapęs bereikšmiu. Rinkliava nebūtų lygiaverčio poveikio privalomuoju mokėjimu tik tada, jei jos tarifas būtų toks pat kaip ir apmokestinamų nacionalinėje valstybės rinkoje esančių prekių, ji būtų imama toje pačioje gamybos stadijoje bei nuo to paties apmokestinimo momento⁷⁶.

---

⁷³ Cases 2 ir 3/69 *Sociaal Fonds voor de Diamantarbeiders* [1969] ECR 211.

⁷⁴ Ten pat. Sprendimo 14 punktas.

⁷⁵ Tatham A. *Europos Sąjungos teisė*. Vilnius: Eugrimas, 1999. P. 111.

⁷⁶ Cases 2 ir 3/69 *Sociaal Fonds voor de Diamantarbeiders* [1969] ECR 211, sprendimo 22-24 punktai.

3. 1. 3. Teisinės gynybos priemonės

Kaip jau buvo minėta, Sutarties 25 straipsnis draudžiantis muitus ir lygiaverčio poveikio privalomuosius mokėjimus neturi jokių išimčių. Europos Bendrijos teisė importuotojams ir eksportuotojams suteikia teisę ginti savo pažeistas teises tiek prieš valstybę, tiek prieš privačius asmenis dviem būdais – pasinaudojant tiesioginio veikimo doktrina ir susigražinant neteisėtai sumokėtus mokesčius ar rinkliavas, t. y. muitus ar lygiaverčio poveikio privalomuosius mokėjimus.

3. 1. 3. 1. Tiesioginis veikimas

Tiesioginio veikimo principas yra Europos Bendrijos teisės sui generis konstitucinės prigimties esminis komponentas. Tiesioginis veikimas visų pirma reiškia tam tikrų teisių suteikimą Europos Bendrijos piliečiams, kas suponuoja galimybę asmenims nacionaliniuose teismuose remtis Europos Bendrijos teise. Jeigu tiesioginio veikimo principas nebūtų Europos Bendrijos teisinės sistemos dalis, teisės dinamiškas plėtojimas ir praktinė reikšmė būtų kur kas silpnesnė⁷⁷. Vadovaujantis tiesioginio veikimo principu, nacionalinėms valstybių narių administracijoms suteikiama pareiga užtikrinti Europos Bendrijos teisės nuostatų tiesioginį galiojimą.

Tiesioginio veikimo principas yra itin svarbus dėl keleto aspektų. Pirma, Europos Bendrijos teisė ima išsiskirti veikti nacionalinėje teisėje ir tampa neatskiriama jos dalimi. Tai padeda lengviau užtikrinti Sutarties bendrą tikslų įgyvendinimą, kadangi nesant tiesioginio veikimo, šių tikslų pasiekimas taptų ganėtinai komplikuoatas. Antra, tiesioginis veikimas garantuoja visišką ir vienodą Europos Bendrijos teisės aktų taikymą valstybėse narėse. Tai ypač svarbu bandant užtikrinti vienodą šios teisės įgyvendinimą ir išvengti skirtingo nuostatų traktavimo atskirose valstybėse narėse. Trečia, asmenys ir valstybės narės tampa Europos Bendrijos teisės subjektais. Ketvirta, Europos Bendrijos teisės tiesioginis veikimas didina asmenų teisinę apsaugą ir garantijas, nes užtikrina galimybes kreiptis į nacionalinius teismus tais klausimais, kuriuos reguliuoja Europos Bendrijos teisė.

Kertiniai Europos Bendrijos teisės tiesioginio veikimo doktrinos pagrindai pirmą kartą buvo padėti Teismo priimtame sprendime *Van Gend en Loos*⁷⁸ byloje, kurioje Teismas suformulavo tiesioginio veikimo sąvoką, bei taip pat padėjo pagrindus tam tikrų sąlygų, kurioms turi atitikti

⁷⁷ Tatham A. Europos Sąjungos teisė. Vilnius: Eugrimas, 1999. P. 68.

⁷⁸ Case 26/62 *Van Gend en Loos* [1963] ECR I.

Europos Bendrijos teisės nuostata, tam, kad ji būtų pripažinta esanti tiesioginio veikimo, suformulavimui.

Van Gend en Loos byla buvo iškelta dėl cheminio produkto priskyrimo tam tikrai prekių kategorijai muitų tikslais ir dėl to padidėjusio muitų mokesčio, mokamo importuojant karbamido formaldehidą iš Vokietijos į Olandiją. Importuotojas prieštaravo šio mokesčio padidimui remdamasis tuo, kad tokiu būdu yra pažeidžiamas Sutarties 12 straipsnis, draudžiantis valstybėms tarpusavio prekyboje nustatyti bet kokius naujus muitus ar bet kokius mokesčius, turinčius lygiavertį poveikį. Olandijos muitinė atmetė tokias importuotojo pretenzijas. Jos administracinis tribunolas, nagrinėjęs importuotojų skundą, kreipėsi į Teismą, prašydamas išankstinės išvados dėl Sutarties 12 straipsnio reikšmės ir taikymo.

Olandijos vyriausybė, atstovaudama savo muitinės valdžiai, Teisme įrodinėjo, kad Sutarties 12 straipsnis yra taikomas tik valstybėms narėms ir todėl juo negali remtis privatus asmenys. Pagal Olandijos vyriausybę Sutartis konkrečiai numatė bylų nagrinėjimo procedūras, inicijuojamas Europos Komisijos arba valstybės narės, pagal Sutarties 169 ir 170 straipsnius. Taigi, šios procedūros asmenims užkerta kelią kreiptis į nacionalinį teismą, valstybei pažeidus iš Europos Bendrijos kylančius savo įsipareigojimus, nebent tai leistų padaryti tos valstybės narės konstitucija, t. y. tiesioginis veikimas priklausytų nuo pačios valstybės narės konstitucinio pripažinimo.

Teismas puikiai suvokdamas poreikį nustatyti ir valstybių narių asmenų individualių teisių tiesioginę teisinę apsaugą, kuri padėtų geriau įgyvendinti Sutarties principus, pripažino specifinę Europos Bendrijos teisės sistemos prigimtį, todėl nepaisant Olandijos vyriausybės argumentų, Teismas pripažino, jog Sutarties 12 (dabartinis 25), 13 ir 16 (pastarieji du straipsniai šiuo metu panaikinti) straipsniai yra tiesiogiai (vertikaliai) veikiantys, todėl jais galima remtis nacionaliniame teisme. Valstybės narės privalėjo panaikinti muitus (taip pat ir lygiavertio poveikio privalomuosius mokesčius) iki 1961 m. gruodžio 31 d., t. y. iki pirmojo etapo pabaigos⁷⁹. Šis straipsnis atspindėjo to meto Sutarties priėmimo realijas – buvo vienkartinio pobūdžio ir daugiau nebereikalingas. Todėl vėliau šis straipsnis, kartu su 13 ir 16 straipsniais, buvo apimtas Sutarties 25 straipsniu⁸⁰.

Teismas taip pat patvirtino, kad bylinėjimasis dėl pažeidimų šiame teisme iš asmenų neatima teisės dėl pažeidimų pateikti ieškinius ir nacionalinėms teisminėms institucijoms.

Iš esmės, tiesioginis veikimas gali būti apibrėžtas siaurąja prasme – kaip Europos Bendrijos teisės normų galimybė suteikti teises asmenims, arba plačiąja – kaip privalomos Europos Bendrijos teisės aktų nuostatos, kurios yra pakankamai aiškios, tikslios ir besąlyginės, kad būtų vertinamos

⁷⁹ Wyatt D., Dashwoods A. *European Union Law*. 4th edition. – London: Sweet and Maxwell, 2000. P. 288-289.

⁸⁰ Steiner J., Woods L. *Textbook on EC Law*. 8th edition. – Oxford: Oxford university press, 2003. P.203.

kaip teisingos ir gali būti taikomos bei jomis gali būti remiamasi privatiems asmenims ginant savo teises nacionaliniuose teismuose⁸¹.

Kadangi muitus renka valstybė, tai Sutarties 25 straipsnio horizontalaus tiesioginio veikimo klausimas nekyla. Teismo istorijoje buvo iškilęs klausimas, kas būtų, jei už muitų rinkimą būtų atsakingi privatūs asmenys? Dubois⁸² byloje Teismas pareiškė, kad Sutarties 25 straipsnis būtų taikomas. Įmonė Garanor buvo stoties valdytoja tarptautiniame kelyje, kur buvo atliekami muitinės formalumai. Dubois naudojosi stoties paslaugomis, bet nemokėjo sutartyje tarp Garanor ir Dubois numatyto tranzitinio mokesčio, nes privalomasis mokėjimas buvo nustatytas privataus asmens. Teismas nusprendė, kad valstybė narė vis tiek pažeidė Sutartį, nes reikalavo sumokėti muitinės postų atliekamų patikrinimų ir administracinių formalumų išlaidas. Jis nedarė skirtumo tarp to, ar privalomasis mokėjimas nustatytas valdžios veiksmais, ar privačių sutarčių pagrindu.

3. 1. 3. 2. Neteisėtų mokesčių gražinimas

Bendras principas, kurį pripažįsta Teismas, yra toks – valstybė narė privalo gražinti neteisėtai sumokėtus lygiaverčio poveikio privalomuosius mokėjimus⁸³.

San Giorgio⁸⁴ byloje Teismas nustatė, kad prekybininkas gali pateikti ieškinį dėl restitucijos, jei jis sumokėjo muitą ar lygiavertį privalomąjį mokėjimą, kuris nėra suderinamas su Bendrijos teise. Galimybė atgauti rinkliavas, sumokėtas pažeidžiant Europos Bendrijos teisės reikalavimus, papildoma asmenims suteiktas teisė, kylanti iš Sutarties nuostatų, draudžiančių lygiaverčio poveikio privalomuosius mokėjimus. Teismas taip pat pasakė, jog ieškinys dėl restitucijos negalimas, jei dėl to prekybininkas neteisėtai praturtėtų, kai jo patirtos išlaidos jau būtų buvę perkeltos kitiems⁸⁵.

Comateb⁸⁶ byloje Teismas paaiškino, kad gražinti tą mokėjimo dalį, kurią prekybininkas gavo iš pirkėjo, reikėtų sumokėti dukart, kartu niekaip neištaisant tokio privalomojo mokėjimo neteisėtumo pasekmių pirkėjui. Pirmiausia nacionaliniai teismai turi nustatyti, ar privalomojo mokėjimo našta prekybininkas perkėlė kitiems, ir, jei taip, ar kompensacija prekybininkui reikėtų neteisėtą praturtėjimą. Jei mokėjimo našta buvo perkelta tik iš dalies, tuomet valstybės institucijos

---

⁸¹ Craig P., de Búrca G. *Eu law : text, cases, and materials*. 3th edition. -Oxford: Oxford University Press, 2003. P. 178.

⁸² Case C-16/94 *Edouard Dubois v Garanor Expolitation SA* [1995] ECR I-2421.

⁸³ Craig P., de Búrca G. *Eu law : text, cases, and materials*. 3th edition. -Oxford: Oxford University Press, 2003. P. 592.

⁸⁴ Case 199/82 *San Giorgio* [1983] ECR 3595, sprendimo 12 punktas.

⁸⁵ Ten pat. Sprendimo 13 punktas.

⁸⁶ Case C-192/95 *Comateb* [1997] ECR I-165.

turi gražinti prekybininkui neperkeltą sumą⁸⁷. Šioje byloje Teismas išplėtojo savo sprendimą, priimtą San Giorgio byloje, kad trečioji šalis, kuriai buvo perkeltas mokėjimas, gali gauti kompensaciją tiek iš prekybininko, tiek iš valstybės. Jei kompensacija gaunama iš prekybininko, tada jis turi turėti teisę susigražinti tą kompensaciją iš valstybės⁸⁸. Teismas taip pat nurodė, kad prekybininkas gali reikalauti atlyginti žalą, kuri atsirado dėl neteisėtai nustatytų mokėjimų naštos perkėlimo galutiniams vartotojams, praradus pardavimus⁸⁹.

Ieškiniams dėl restitucijos ir žalos atlyginimo taikomos valstybių nacionalinės procesinės normos, reguliuojančios ieškinių pagrindą. Tačiau privalu, kad jos nebūtų mažiau palankios nei tos, kurios siejasi su panašiais ieškiniiais dėl nacionalinių mokesčių (nediskriminavimo principas), ir nėra suformuluotos taip, kad padarytų Europos Bendrijos suteiktų teisių įgyvendinimą neįmanomą (veiksmingumo principas)⁹⁰. Nacionalinis teismas privalo įvertinti žalą, kurią galėjo patirti prekybininkas dėl tokių rinkliavų.

3. 1. 4. „Leidžiami“ privalomi mokėjimai

Muitai ir lygiaverčio poveikio privalomieji mokėjimai draudžiami, kad ir koks būtų jų tikslas. Sutartis nenumato šiuo atveju jokių išimčių.

Tačiau *Commission v Italy*⁹¹ byloje Teismas pripažino, kad lygiaverčio poveikio privalomieji mokėjimai gali būti teisėti trimis atvejais: <...> jeigu jie yra susiję su bendra vidaus mokesčių sistema, taikoma sistemiškai ir vadovaujantis tais pačiais kriterijais tiek panašioms vietos, tiek importuojantiems produktams, jeigu jie yra apmokėjimas už paslaugą, iš tikrųjų suteiktą ūkio subjektui, ir proporcingi tai paslaugai <...>, arba vėlgi esant tam tikroms sąlygoms, jeigu jie yra susiję su patikrinimais, vykdomais laikantis Europos Bendrijos ar tarptautinės teisės nustatytų įpareigojimų <...>.

Šios trys situacijos nėra teismo praktikoje išrutuliotos Sutarties 25 straipsnio išimtys; greičiau šios situacijos nepatenka į muitų ar lygiaverčio poveikio privalomųjų mokėjimų sąvokas, todėl visiškai išvengia Sutarties 25 straipsnio draudimo⁹².

⁸⁷ Case C-192/95 Comateb [1997] ECR I-165, sprendimo 28 punktą.

⁸⁸ Ten pat. Sprendimo 25 punktą.

⁸⁹ Ten pat. Sprendimo 31 punktą.

⁹⁰ Case 199/82 San Giorgio [1983] ECR 3595, sprendimo 12 punktą.

⁹¹ Case 18/87 Commission v Germany [1988] ECR 5427, sprendimo 6 punktą.

⁹² Barnard C. Europos Sąjungos materialinė teisė: keturios laisvės.- Vilnius: Eugrimas, 2005. P. 49.

3. 1. 4. 1. Apmokėjimas už administracines paslaugas, tikrai suteiktas importuotojui ar eksportuotojui

Bylos, susijusios su mokesčiais už tam tikros paslaugos importuotojui suteikimą, sudaro pirmąją, svarbiausią sritį, kurios atžvilgiu Teismas iš principo pripažino, jog mokestis, kuris suteikė tiesioginę naudą importuotojui ar eksportuotojui ir kuris yra atlygis už suteikiamas paslaugas, nėra lygiaverčio poveikio privalomasis mokėjimas. Teismas pasisakė, kad atlyginimas už suteiktą paslaugą privalo būti proporcingas⁹³. Taip pat Teismas pabrėžė, kad paslauga turi teikti konkrečią naudą atskiriems importuotojams ir eksportuotojams⁹⁴, o ne valstybei ar jos institucijoms. Todėl Statistinės rinkliavos byloje⁹⁵, kai Italijos vyriausybė įrodinėjo, kad 10 lirų rinkliava buvo atlygis už paslaugą (informacija teikė importuotojams konkurencingesnę padėtį Italijos rinkoje), Teismas šiuos argumentus atmetė. Jis pasakė, jog statistinė informacija visų pirma buvo naudinga valstybės ekonomikai, todėl už ją turi mokėti visuomenė, o ne prekybininkai. Teismo nuomone, ryšys tarp konkurencinio pranašumo, kurį gavo importuotojai ir eksportuotojai, ir statistinių duomenų rinkimo yra sunkiai nustatomas, todėl mokestis nėra atlygis už suteiktą paslaugą⁹⁶.

Bresciani⁹⁷ byloje privalomi veterinariniai tikrinimai buvo nustatyti importuojamai karvių odai. Šiais tikrinimais buvo siekiama viešojo intereso, t. y. apsaugoti gyventojus. Teismas atsižvelgdamas, kad naudą gavo visuomenė, nelaikė, kad paslauga buvo suteikta importuotojui. Pasak jo, paslauga buvo suteikta visuomenei, todėl ji ir turi už ją sumokėti.

Cadsky⁹⁸ byloje iškilo klausimas, ar pinigine rinkliava eksportuojant vaisius ir daržoves turėtų būti laikoma lygiaverčio poveikio privalomuoju mokėjimu, jei rinkliava mokama prekių eksporto metu padengti kokybės patikrinimų ant valstybės sienos, sertifikatų išdavimo ir specialaus spaudo uždėjimo išlaidas. Teismas padarė išvadą, kad kokybės patikrinimas, atliekamas tik prekių eksporto atveju, ir eksporto uždraudimas, jei prekės neatitinka nustatytų kokybės reikalavimų, negali būti laikomas paslauga net ir tais atvejais, kai tokia laisvo prekių judėjimo kliūtis pripažįstama teisėta nesant Europos Bendrijos teisės normų dėl kokybės reikalavimų. Net, jei vaisių ir daržovių gerų savybių išlaikymas gali pagerinti nacionalinių prekių eksportą, tai reikalinga visiems, todėl rinkliava už tokio patikrinimo atlikimą negali būti laikoma atlyginimu už paslaugą konkrečiam

⁹³ Case 39/82 Donner [1983] ECR 19, sprendimo 12 punktas.

⁹⁴ Case 18/87 Commission v Germany [1988] ECR 5427, sprendimo 7 punktas.

⁹⁵ Case 24/68 Commission v Italy [1969] ECR 193.

⁹⁶ Ten pat. Sprendimo 16 punktas.

⁹⁷ Case 87/75 Bresciani [1976] ECR 129.

⁹⁸ Case 63/74 W. Cadsky SpA v Istituto Nazionale per il Commercio Estero [1975] ECR 281.

eksportuotojui.⁹⁹ Teismo požiūriu, norint konstatuoti, jog Sutarties 25 straipsnis nėra pažeistas, būtina įvertinti tiesioginę naudą prekybininkui. Šie Teismo sprendimai parodo, jog Teismas nėra linkęs rinkliavos pripažinti kaip užmokesčio už konkrečią paslaugą¹⁰⁰.

3. 1. 4. 2. Privalomi mokėjimai už patikrinimus, vykdomus laikantis Europos Bendrijos ar tarptautinės teisės nustatytų įpareigojimų

Išlaidos, kurios patiriamos dėl privalomų patikrinimų, kuriuos atlikti reikalaujama pagal Europos Bendrijos teisę, gali būti perkelti importuotojui. Tačiau tokie privalomieji mokėjimai bus nelaikomi turinčiais lygiavertį poveikį, jei atitiks šias sąlygas:

1. jie neviršija faktinių patikrinimo, už kurį yra mokami, išlaidų;
2. patikrinimai yra privalomi ir vienodi visiems tokiems produktams Europos Bendrijoje;
3. šiuos patikrinimus Europos Bendrijos teisė nustato dėl Europos Bendrijos interesų;
4. jie skatina laisvą prekių judėjimą, šalindami kliūtis, kurios galėtų atsirasti dėl vienašalių tikrinimų, kurių imamasi remiantis Sutarties 30 straipsniu¹⁰¹.

Todėl Vokietijos firmai Lander buvo suteikta teisė imti mokėjimus, kurie padengtų importuojamų gyvulių veterinarinių patikrinimų išlaidas, kadangi šie patikrinimai buvo nustatyti Direktyva 81/389.

Patikrinimai gali būti privalomai vykdomi ne tik pagal Europos Bendrijos teisę, bet ir remiantis tarptautinės teisės aktais¹⁰². Byloje *Commission v Netherlands*¹⁰³ Teismas pasakė, kad mokesčiai nepatenka į Sutarties 25 straipsnio taikymo sritį, jei jie nustatyti remiantis tarptautinių konvencijų, kurių dalyvėmis yra visos valstybės narės, nuostatomis. Šioje byloje patikrinimai nebuvo Olandijos nustatyti vienašališkai, to reikalavo 1952 m. Konvencija dėl augalų apsaugos. Todėl tai netrukdė valstybių narių tarpusavio prekybai, o priešingai - ją skatino. Be to mokėjimų dydis neviršijo patikrinimų atlikimo išlaidų. Darytina išvada, kad, jei valstybė narė nustato konkrečius mokėjimus siekdama vykdyti tarptautinius įsipareigojimus, tokie mokėjimai nebus laikomi lygiavertio poveikio privalomaisiais mokėjimais, kadangi jais bus kompensuojamos privalomų įsipareigojimų vykdymo sąnaudos.

⁹⁹ Case 63/74 *W. Cadsky SpA v Istituto Nazionale per il Commercio Estero* [1975] ECR 281, sprendimo 6-8 punktai.

¹⁰⁰ Craig P., de Búrca G. *Eu law : text, cases, and materials*. 3th edition. -Oxford: Oxford University Press, 2003. P. 588.

¹⁰¹ Case 18/87 *Commission v Germany* [1988] ECR 5427, sprendimo 8 punktas.

¹⁰² Weatherill S., Beaumont P. *EU Law: The essential guide to the legal workings of the European Union*. London: Penguin Books Ltd, 1999. P. 463.

¹⁰³ Case 89/76 *Commission v Netherlands* [1977] ECR 1355.

Nacionalinės teisės nustatyti mokėjimai yra lygiaverčio poveikio privalomieji mokėjimai. Tai konstatavo Teismas Bauhuis¹⁰⁴ byloje, argumentuodamas tuo, jog Europos Bendrijos teisė šalina kliūtis laisvam prekių judėjimui vienodindama reikalavimus. Tuo tarpu dėl nacionalinių sistemų skirtumų nacionalinės teisės nustatyti reikalavimai gali kliudyti laisvam prekių judėjimui. Bauhuis byloje Olandijos prekybininkas ginčijo veterinarinius ir sveikatos patikrinimų mokesčius, mokamus kiaulių, arklių ir galvijų eksporto į kitas valstybes nares metu. Teismas pripažino, kad tokie mokesčiai sudarė kliūtis laisvam prekių judėjimui, ypač kiek jie buvo susiję su įvairiais administraciniais formalumais ant valstybės sienos. Jei mokesčiai nustatyti ne valstybių narių vienašališkai, bet yra įtvirtinti Europos Bendrijos institucijų priimtuose antrinės teisės aktuose, mokami prieš prekės eksportą į kitą valstybę, neviršija patikrinimų išlaidų ir visos valstybės narės juos vieningai taiko, jie nebus laikomi lygiaverčio poveikio privalomaisiais mokėjimais¹⁰⁵.

3. 1. 4. 3. Privalomi mokėjimai, priklausantys vidaus mokesčių sistemai

„Jeigu privalomieji mokėjimai yra susiję su bendra vidaus mokesčių sistema, taikoma sistemiškai ir vadovaujantis tais pačiais kriterijais tiek panašioms vietoms, tiek importuojantiems produktams“¹⁰⁶, tuomet jie nepatenka į Sutarties 25 straipsnio sritį, o yra vertinami pagal Sutarties 90 straipsnį, kuris draudžia diskriminacinius vidaus mokesčius. Sutarties 25 ir 90 straipsniai negali būti taikomi kartu (yra vienas kitą šalinantys)¹⁰⁷.

3. 2. Muitų ir lygiaverčio poveikio privalomųjų mokėjimų santykis su vidaus mokesčiais

Lygiaverčio poveikio privalomieji mokėjimai yra labai įvairūs ir dažnai gali būti slepiami parodant, kad tai yra mokesčiai. Kad ne visada lengva yra juos atskirti, atsiskleidė *Commission v Denmark*¹⁰⁸ byloje. Pagal Danijos teisės aktus privačioms transporto priemonėms taikomas registracijos mokesčio tarifas, imant priemonės vertę kaip mokesčio bazę, buvo 105 procentai pirmiesiems 20 000 kronų ir 180 procentų – likusiai daliai. Teismas pareiškė, kad nors Sutarties 90 straipsnis nesuteikia pagrindo tikrinti, ar mokesčiai nėra pernelyg dideli, tokio dydžio mokesčiai gali trukdyti laisvam prekių judėjimui. Tačiau, kai DBI byloje automobilių importuotojų profesinė

¹⁰⁴ Case 46/76 Bauhuis [1977] ECR 5.

¹⁰⁵ Ten pat. Sprendimo 29-31 punktai.

¹⁰⁶ Case 18/87 *Commission v Germany* [1988] ECR 5427, sprendimo 6 punktas.

¹⁰⁷ Wyatt D., Dashwoods A. *European Union Law*. 4th edition. – London: Sweet and Maxwell, 2000. P. 308.

¹⁰⁸ Case C-47/88 *Commission v Denmark* [1990] ECR I-4509, sprendimo 10 punktas.

asociacija rėmėsi šiuo sprendimu ginčydamą registracijos mokesčio, taikomo į Daniją importuotiems automobiliams, lygį. Teismas, pažvelgęs į automobilių registravimo skaičius, nusprendė, kad laisvam automobilių judėjimui nebuvo trukdoma¹⁰⁹. Kadangi tikrieji vidaus mokesčiai yra reguliuojami Sutarties 90 straipsnio, privalu atskirti muitus ir lygiaverčius privalomuosius mokėjimus nuo mokesčių, priklausančių vidaus mokesčių sistemai¹¹⁰.

Vidaus mokestis buvo apibrėžtas *Commission v France*¹¹¹ byloje kaip mokestis, kuris sudaro bendros valstybės vidaus mokesčių sistemos dalį, taikomas sistemiškai tam tikroms prekių kategorijoms vadovaujantis objektyviais kriterijais, neatsižvelgiant į prekių kilmę. Toks mokestis privalo būti tikras, o ne siekiantis padidinti mokesčių našą.

Sutarties 23-25 ir 90 straipsniai siejasi su „mokestinėmis“ arba „tarifinėmis“ prekybos kliūtėmis. Nėra numatyta nuostatų leidžiančių nukrypti nuo šių straipsnių laikymosi, taigi jų laikymasis yra privalomas. Šie Sutarties straipsniai yra išimtiniai vieni kitų atžvilgiu. Sutarties 25 straipsnis, draudžiantis muitus ir lygiaverčio poveikio privalomuosius mokėjimus, yra skirtas valstybės pasienyje renkamiems mokėjimams. Tuo tarpu Sutarties 90 straipsnis yra skirtas vidaus mokesčiams, kurie renkami valstybės viduje vietos bei eksportuojamiems ir importuojamiems produktams. Šie straipsniai taip pat skiriasi ir tuo, jog Sutarties 25 straipsnyje yra numatytas visiškas muitų ir lygiaverčio poveikio privalomųjų mokėjimų draudimas, o 90 straipsnis draudžia apmokestinimą, kuris yra diskriminuojantis ar apsauginis¹¹². Iškilus ginčui valstybės nori, kad jų mokestinis režimas būtų vertinamas pagal 90 straipsnį, nes 25 straipsnis valstybei visiškai uždraudžia rinkti bet kokius privalomuosius mokėjimus, o pagal 90 straipsnį produktas valstybių narių gali būti apmokestinamas, jei nediskriminuoja užsienio prekių ir nėra apsauginis nacionalinės produkcijos atžvilgiu.

Sutarties 25 ir 90 straipsnių kolizijos klausimus taip pat atspindi šios Teismo bylos. *Milch-Kontor*¹¹³ byloje ginčas kilo tarp Vokietijos bendrovės *Milch-Kontor* ir Vokietijos valdžios institucijų dėl išlaidų, kurių bendrovė nuolat turėdavo pasienyje tikrinant jos į Italiją eksportuojamus nugriebto pieno miltelius. Bendrovė reikalavo turėtas išlaidas gražinti. Teismas nustatė, kad tokie patikrinimai apsunkina tiek prekių importą, tiek ir eksportą, sudaro sąlygas turėti daugiau išlaidų. Valstybė narė gali nustatyti, kad įmonė privalo padengti tokių pasienio patikrinimų išlaidas, tačiau

¹⁰⁹ Case C-383/01 *De Danske Bilimportører v Skatteministeriet* [2003] ECR I-6065, 41 punktą.

¹¹⁰ Steiner J., Woods L., Twigg-Flesner CH. *Textbook on EC Law*. Oxford: Oxford University Press, 2003. P. 204.

¹¹¹ Case 90/79 *Commission of the European Communities v French Republic* [1981] ECR 283, sprendimo 14 punktą.

¹¹² Cases C-441/98 ir 442/98 *Kapniki Michailidis AE v Idryma Kinonikon Asfaliseon (IKA)* [2000] ECR I-7145, sprendimo 22 punktą.

¹¹³ Case C-426/92 *Bundesrepublik Deutsches Milch-Kontor GmbH* [1994] ECR I-2757.

tik normalias, o ne tokias išlaidas, kurios yra nepagrįstai didelės. Todėl Vokietijos teisės nuostatos pažeidė Sutarties 25 straipsnį, o, atsižvelgiant į tai, kad Sutarties 25 ir 90 straipsniai negali būti taikomi vienu metu, Teismas toliau nebenagrinėjo ginčijamų rinkliavų atitikimo Sutarties 90 straipsniui¹¹⁴.

Lamaire¹¹⁵ byloje ginčas kilo dėl Belgijos įmonės mokamų įmokų nacionalinei Belgijos žemės ūkio ir sodininkystės produkcijos pardavimų tarnybai už bulvių eksportą. Teismas pabrėžė, kad rinkliava nebus laikoma lygiaverčio poveikio privalomuoju mokėjimu, jeigu ji bus pripažinta diskriminaciniu vidaus mokesčiu. Ginčijama įmoka buvo pripažinta lygiaverčio poveikio privalomuoju mokėjimu dėl tokių priežasčių: pirma, įmokos mokėjimas buvo susijęs su faktu, kad prekė buvo vežama per sieną, neatsižvelgiant į tai, jog įmoka buvo imama ne valstybės, nacionalinės tarnybos vardu; antra, įmoka nebuvo mokama už patikrinimus, būtinus įsipareigojimų pagal Europos Bendrijos teisę vykdymui; trečia, įmoka mokėta tik eksportuojant prekes bei buvo nesusijusi su valstybės vidaus mokesčių sistema; ketvirta, įmokos mokėjimo tikslas – nacionalinės tarnybos rėmimas; penkta, įmoka nesudarė kompensacijos prekybininkui (t. y. nebuvo užmokesčiu už tam tikrą komercinį sandorį).

Praktikoje būna tarpinių atvejų tarp Sutarties 25 ir 90 straipsnių: produktų, negaminamų valstybėje narėje, padėtis, t. y. vadinamasis egzotinis importas; parafiskaliniai mokesčiai (tie, kurie taikomi visiems produktams, bet tam tikra forma yra grąžinami vietos gamintojams); kitos rinkliavos, kurios lyg ir taikomos visoms prekėms, tačiau iš tikrųjų yra skirtos importuojamoms prekėms.

Egzotinio importo atveju, jei nėra panašių ar konkuruojančių vietos produktų, tai valstybės narės gali apmokestinti importuojamas prekes. Tai Teismas pasakė Co-frutta¹¹⁶ byloje ir pridūrė, kad bet koks toks mokestis yra ne lygiaverčio poveikio privalomasis mokėjimas pagal Sutarties 25 straipsnį, o vidaus mokestis pagal Sutarties 90 straipsnį, jeigu tas mokestis tinka bendrajai mokesčių sistemai, nuosekliai taikomai produktų grupėms atsižvelgiant į objektyvius kriterijus ir nepaisant produktų kilmės¹¹⁷. Todėl šioje byloje Italijos mokestis, nustatytas Italijoje beveik neauginamiems bananams, pagal Sutarties 90 straipsnį galėtų būti laikomas bendrosios vidaus mokesčių sistemos neatskiriama dalimi, nes jis buvo vienas iš devyniolikos vartotojų mokesčių, iš kurių trys buvo nustatyti tropiniams produktams (bananams, kavai ir kakavai). Jei valstybės narės negalėtų

---

¹¹⁴ Case C-426/92 Bundesrepublik Deutsches Milch-Kontor GmbH [1994] ECR I-2757, sprendimo 50-56 punktai.

¹¹⁵ Case C-130/93 Lamaire NV v Nationale Dienst voor Afzet van Land-en Tuinbouwprodukten [1994] ECR I-3215, sprendimo 13-20 punktai.

¹¹⁶ Case 193/85 Co-frutta v Amministrazione delle Stato [1987] ECR 2085, sprendimo 11 punktas.

¹¹⁷ Ten pat. Sprendimo 10 punktas.

apmokestinti produktų, kurių pačios negamina, tai būtų nelogiška. Nors toks mokestis ir leidžiamas pagal Sutarties 90 straipsnį, jis privalo būti nei apsauginis, nei diskriminuojantis.

Parafiskalinius mokesčius vietos produktams iš dalies ar visai kompensuoja valstybė, o importuojamiems nekompensuojama. Šie mokesčiai gali patekti į Sutarties 25 ar 90 straipsnio taikymo sritį priklausomai nuo mokesčio kompensavimo masto. Jei iš mokesčio gautos pajamos visiškai kompensuoja mokesčio našta vietos produktui, tai toks mokestis turi Sutarties 25 straipsniui prieštaraujantį muitams lygiavertį poveikį. O jei tik iš dalies kompensuojama mokesčio našta, tai mokestis pažeidžia Sutarties 90 straipsnį, jei diskriminuoja importuojamus produktus, mastu, kuriuo mokesčio našta yra iš dalies kompensuojama apmokestinamiems vietos produktams.

Parafiskalinius mokesčius Teismas nagrinėjo Capolongo¹¹⁸ ir Nygard¹¹⁹ bylose. Capolongo byloje Italijos įstatymu, kuriuo buvo įkurta įstaiga, skatinanti celiuliozės gamybos plėtrą Italijoje, daugiausia teikiant subsidijas nacionalinei pramonei. Jai buvo skiriamos lėšos iš mokesčio, vyriausybės nustatyto vietos gamybos ir importuojamai celiuliozei, popieriui ir kartonui. Vokietijos importuotojas, įvežantis kiaušinių dėžutes, įrodinėjo, kad šis mokestis prieštarauja Sutarties 25 straipsniui, o Italijos vyriausybė, kad mokesčiui taikomas Sutarties 90 straipsnis, nes jis taikomas ir vietinėms ir importuojamoms prekėms. Teismas pasakė, kad mokestis, patenkantis į bendrą vidaus mokesčių sistemą, lygiaverčio poveikio privalomuoju mokėjimu pagal Sutarties 25 straipsnį gali būti, jei juo siekiama išimtinai paremti veiklą, dėl kurios naudą gauna apmokestinamas vietos produktas¹²⁰.

Nygard byla buvo susijusi su iš dalies kompensuojama mokesčio našta. Sprendime Teismas pažymėjo, kad ta pati rinkliava negali būti vienu metu ir lygiaverčio poveikio privalomasis mokėjimas, ir diskriminacinio pobūdžio vidaus mokestis. Iš bylos aplinkybių matyti, jog mokestis imtas toje pačioje prekybos stadijoje, o apmokestinimo momentas taip pat buvo vienodas. Todėl teismas manė esant reikalinga nustatyti tikslą, kuriam sumokėta rinkliava buvo naudojama. Byloje Danija nustatė rinkliavą kiaulėms, kurios buvo skerdžiamos vietinei rinkai, ir toms, kurios buvo numatytos gyvos eksportuoti į kitas valstybes nares. 60 procentų įplaukų buvo panaudota subsidijoms veiklai su skerdimu, perdirbimu vietinėje rinkoje, ir tik 40 procentų įplaukų – finansavimui veiklai, susijusiai su pradine gamyba, kuri galėjo duoti naudos eksportuojamų kiaulių auginimui. Teismas pripažino, kad mokestis gali būti diskriminuojantis pagal Sutarties 90 straipsnį tiek, kiek nauda, gaunama panaudojant iš jo gautas įplaukas, iš dalies kompensuoja mokestį,

---

¹¹⁸ Case 77/72 Capolongo v Azienda Agricole Maya [1973] ECR 611, sprendimo 13 punktas.

¹¹⁹ Case C-234/99 Niels Nygard v Svineafgiftsfonden [2002] ECR I-3657.

¹²⁰ Case 77/72 Capolongo v Azienda Agricole Maya [1973] ECR 611, sprendimo 14 punktas.

nustatytą Danijoje skerdimui auginamoms kiaulėms, taip sukuriant nepalankią padėtį eksportuojamų kiaulių auginimui, nors tas mokestis ir neprieštaruoja Sutarties 25 straipsniui. Diskriminacijos mastą turėjo įvertinti nacionalinis teismas. Iš Teismo argumentų matyti, jog viską lėmė pinigų, gautų iš ginčijamos rinkliavos suma ir proporcijos, kam jie buvo skiriami.

Kiti mokesčiai, kurie mokami kertant sieną, paprastai yra laikomi lygiaverčio poveikio privalomaisiais mokėjimais, kurie yra draudžiami. Bresciani¹²¹ byloje Teismas pasakė, kad argumentai, jog vietinės prekės apmokestinamos panašiais mokesčiais, paprastai nėra pakankami, kad nebūtų taikomas Sutarties 90 straipsnis. Bresciani į Italiją iš Prancūzijos vežė neapdirbtas karvių odas. Buvo atliekamas karvių odų sanitarinis patikrinimas, už kurį surinkti pinigai buvo skiriami tyrimų ir laboratorinių bandymų išlaidoms padengti. Panašioms vietos produktams toks mokestis nebuvo nustatytas, nors būdavo atliekamas veterinarinis patikrinimas, ar paskerstų galvijų mėsa tinka žmonėms vartoti. Teismas teigė, kad faktas, jog vietinei produkcijai buvo nustatyta panaši finansinė našta, mažai svarbūs, nebent mokesčiai vietinėms ir importuojamoms prekėms būtų taikomi pagal tuos pačius kriterijus ir toje pačioje gamybos stadijoje¹²². Jei šios sąlygos tenkinamos, tuomet mokesčiai laikomi patenkančiais į bendrąją mokesčių sistemą, kuriems taikomas Sutarties 90 straipsnis. Ir tokiu atveju svarbu, kad tokie mokesčiai nediskriminuotų importuojamų prekių.

Priešingai, Mikhailides¹²³ byloje Teismas nustatė, kad mokestis, taikytas eksportuojamam tabakui, buvo skirtas kompensuoti mokesčiui, nustatytam panašioms vietos produktams, bet ankstesnėje gamybos stadijoje, nei buvo apmokestinti, eksportuojami produktai negalėjo patekti į Sutarties 90 straipsnio taikymo sritį. Todėl taikytinas Sutarties 25 straipsnis, nes mokestis nebuvo taikomas tuo pačiu tarifu, toje pačioje rinkodaros stadijoje ir vienodo apmokestinamojo įvykio pagrindu¹²⁴.

4. Muitų sąjungos išorės aspektas - bendrasis muitų tarifas

Išorinis muitų sąjungos aspektas susijęs su bendrąja prekybos politika, kuriai užsienio autoriai skiria didžiulį dėmesį, pabrėždami, jog Europos Bendrijos bendroji prekybos politika

---

¹²¹ Case 87/75 Bresciani [1976] ECR 129.

¹²² Ten pat. Sprendimo 11 punktą.

¹²³ Cases C-441/98 ir 442/98 Kapniki Michailidis AE v Idryma Kinonikon Asfaliseon (IKA) [2000] ECR I-7145.

¹²⁴ Ten pat. Sprendimo 24 punktą.

pasižymi tarpnacionaliniu aspektu ir turi būti stiprinama¹²⁵. Išorinio muitų sąjungos aspekto pagrindas – Sutarties 23 straipsnis.

Sutarties 23 straipsnio analizė leidžia teigti, jog pagrindinis muitų sąjungos išorinio aspekto komponentas yra bendrasis muitų tarifas, kuris sudaro Bendros prekybos politikos dalį. Bendrasis muitų tarifas parodo Europos Bendrijos prekybos politikos vidaus ir išorės aspektų skirtumą. Sutarties 25 straipsnis draudžia taikyti tarifus prekėms, kertančioms vidaus sieną, bet leidžia taikyti tarifus kertant išorės sieną¹²⁶. *Bouhelier*¹²⁷ byloje buvo atskleistas skirtumas tarp muitų sąjungos vidaus ir išorės aspektų. Teismas teigė, kad Europos Bendrijos vidaus santykiams yra būdingas visiškas prekybos liberalizavimas, atsiradęs dėl visų kliūčių importuojamoms ir eksportuojamoms prekėms panaikinimo, bet tokios nuostatos negali būti perkeltos į santykius su valstybėmis, kurios nėra Europos Bendrijos narės. *EMI*¹²⁸ byloje Teismas teigė, kad Sutarties nuostatos skirtos Bendrai prekybos politikai neįpareigoja valstybių narių privalomų principų, kuriais grindžiamas laisvas prekių judėjimas tarp valstybių narių, taikyti prekybai su trečiosiomis šalimis. Kitais žodžiais tariant, valstybės narės negali išplėsti laisvo prekių judėjimo Europos Bendrijos vidaus rinkoje principų prekiaudamos su trečiosiomis šalimis. Kaip Teismas paaiškino *Polydor*¹²⁹ byloje, taip yra dėl Sutarties tikslo sukurti vieną rinką. Sutarčių su trečiosiomis šalimis tikslai nėra tokie patys.

Bendrojo muitų tarifo tikslas – užtikrinti, kad visose valstybėse narėse prekės, importuojamos į Europos Bendriją iš trečiųjų šalių, būtų traktuojamos vienodai, ir taip sudaromos vienodos sąlygos visoms prekėms, esančioms apyvartoje Bendrijos teritorijoje, pasinaudoti laisvo judėjimo nuostatų teikiamais pranašumais¹³⁰. Bendrasis muitų tarifas yra reikalingas tam, kad nebūtų prekybos iškraipymų, kad prekės nepatektų į Bendrijos teritoriją per mažiausius tarifus taikančias valstybes ir po to nevaržomai judėtų laisvoje apyvartoje¹³¹.

Sutarties 23 straipsnio 2 dalis nurodo, kad valstybėse narėse laisvoje apyvartoje esantiems iš trečiųjų šalių įvežtiems gaminiams taip pat taikomos laisvo judėjimo taisyklės, būtent Sutarties 25 ir kiti straipsniai. Trečiosios šalies prekės gali teisėtai patekti į Europos Bendriją, sumokėjus, kai tai reikalinga, bendrąjį muitų tarifą. Importo formalumai apima bendrąjį muitų tarifą, nes vieną kartą jį

---

¹²⁵ Cremona M. Reticence and Retinence: EU External Commercial Policy in a Multilateral Context // *Common Market Law Review*. 2001, vol. 38. P. 359.

¹²⁶ Case 70/77 *Simmenthal SpA v Amministrazione delle Finanze dello Stato* [1978] ECR 1453, sprendimo 2 punktas.

¹²⁷ Case 225/78 *Procureur de la Republique de Besancon v Bouhelier and others* [1979] ECR 3151, sprendimo 6 punktas.

¹²⁸ Case 51/75 *EMI Records Limited v CBS United Kingdom Limited* [1976] ECR 811, sprendimo 17 punktas.

¹²⁹ Case 270/80 *Polydor Limited and RSO Records Inc. v Harlequin Records Shops Limited and Simons Records Limited* [1982] ECR 329, sprendimo 16-18 punktai.

¹³⁰ Tatham A. *Europos Sąjungos teisė*. Vilnius: Eugrimas, 1999. P. 108.

¹³¹ Mathijsen P. S. R. F. *A guide to EU Law*. London: Sweet & Maxwell, 1995. P. 172.

sumokėjus tokios prekės laikomos esančios „laisvoje apyvartoje“ ir turi tokį patį statusą kaip ir Bendrijos kilmės prekės.

Bendrijos muitinės kodekso¹³² 79 straipsnis paaiškina, ką reiškia prekių išleidimas į laisvą apyvartą: „Tai reiškia, kad prekėms pritaikytos prekybos politikos priemonės, atlikti kiti nustatyti prekių importo formalumai ir kad prekės apmokestintos visais teisiškai privalomais sumokėti muitais“.

Buvimas laisvoje apyvartoje prekėms suteikia pranašumą – ne Bendrijos prekėms suteikiamas Bendrijos prekių muitinis statusas. Donckerwolcke¹³³ byloje Libijos ir Sirijos drabužiai, kurie į laisvą rinką pateko per Belgiją, buvo importuoti į Prancūziją. Prancūzijos teisė reikalavo importuotojų deklaruoti prekių kilmę ir turėti importo leidimą. Deklaruodami importuotojai nurodė, kad prekės buvo Belgijos kilmės, todėl importuotojai buvo patraukti baudžiamojon atsakomybėn už klaidingą deklaravimą. Teismas šioje byloje pasakė, kad Sutarties straipsniai laisvoje apyvartoje esančioms prekėms yra taikomi taip pat, kaip ir Bendrijos kilmės prekėms, motyvuodamas tuo, jog laisvoje apyvartoje esančių prekių prilyginimas Bendrijos kilmės prekėms gali visiškai veikti tik tada, kai šioms prekėms yra taikomos tokios pačios importo sąlygos, kad ir kokioje valstybėje jos buvo išleistos į laisvą apyvartą¹³⁴. Todėl Sutarties nuostatos buvo taikomos „be jokio skirtumo“ Bendrijos kilmės produktams ir tiems, kurie pateko į laisvą apyvartą vienoje iš valstybių narių, neatsižvelgiant į tų prekių kilmę¹³⁵. Taip laisvoje apyvartoje esančios prekės buvo visiškai ir neabejotinai prilygintos Bendrijos kilmės produktams¹³⁶.

Tačiau Bendrijos muitinės kodekso 83 straipsnis nustato atvejus, kada išleistos į laisvą apyvartą prekės gali netekti Bendrijos prekių muitinio statuso, t. y. jei:

1. jų išleidimas į laisvą apyvartą įforminta deklaracija pripažįstama negaliojančia išleidus prekes, arba
2. už šias prekes sumokėti arba mokėtini importo muitai sugražinami arba atsisakoma juos išieškoti, kai a) taikoma laikinojo įvežimo perdirbti procedūra; b) kai nustatoma, kad prekės turi defektų ar neatitinka sutarties sąlygų; c) susidaro padėtys, kai muitai gražinami ar atsisakoma juos išieškoti prekes eksportavus, reeksportavus ar joms įforminus lygiaverčius muitinės sankcionuotus veiksmus.

---

¹³² Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą // OJ 1992 L 302/1.

¹³³ Case 41/76 Suzane Criel, nee Donckerwolcke and Henri Schou v Procureur de la Republique [1976] ECR 1921.

¹³⁴ Ten pat. Sprendimo 25 punktą.

¹³⁵ Ten pat. Sprendimo 18 punktą.

¹³⁶ Ten pat. Sprendimo 17 punktą.

Bendrojo muitų tarifo sąvoka reiškia Kombinuotosios prekių nomenklatūros (toliau darbe – Kombinuotoji nomenklatūra) ir muitų tarifų, nustatytų kiekvienai Kombinuotosios nomenklatūros subpozicijai, kombinaciją. Bendras muitų tarifas – tai vienodų muitų taikymas iš trečiųjų šalių importuojamiems produktams, t. y. prekės yra apmokestinamos tuo pačiu tarifu neatsižvelgiant į tai, ar jos į Europos Sąjungą patenka per Airiją, ar per Graikiją¹³⁷. Pagal Bendrijos muitinės kodekso 20 straipsnio 3 dalį Bendrąjį muitų tarifą sudaro:

- a) Kombinuotoji nomenklatūra;
- b) bet kuri kita nomenklatūra, visai ar iš dalies sudaryta remiantis Kombinuotąja nomenklatūra arba ją papildanti bet kuriais poklasiais, kuri įsteigta konkrečių sričių dalykus reglamentuojančiomis Bendrijos nuostatomis ir skirta naudoti taikant tarifų priemones, susijusias su prekyba prekėmis;
- c) privalomųjų mokėjimų, paprastai taikomų Kombinuotoje nomenklatūroje nurodytoms prekėms, normos ir kiti rodikliai susiję su muitais ir importo privalomaisiais mokėjimais, nustatytais įgyvendinant bendrąją žemės ūkio politiką arba remiantis konkrečia tvarka, kuri taikoma tam tikroms prekėms, gaunamoms perdirbant žemės ūkio produktus;
- d) lengvatinių tarifų priemonės, nustatytos susitarimais, kuriuos Europos Bendrija yra sudariusi su tam tikromis šalimis arba šalių grupėmis ir kuriose joms suteikta teisė naudotis lengvatiniu tarifų režimu;
- e) lengvatinių tarifų priemonės, kurias Europos Bendrija vienašališkai taiko tam tikroms šalims, šalių grupėms ar teritorijoms;
- f) automatinės suspendavimo priemonės, kuriomis sumažinami tam tikroms prekėms nustatyti importo muitai arba nuo jų atleidžiama;
- g) kitos tarifų priemonės, nustatytos Bendrijos teisės aktu.

Pirmąjį Bendrąjį muitų tarifą nustatė Reglamentas Nr. 950/68. Jis pakeitė egzistavusį Beneliukso, Vokietijos, Prancūzijos ir Italijos muitų tarifus. Paskui kasmet buvo išleidžiamas peržiūrėtas ir atnaujintas šio dokumento variantas. Taip besikeičiantis Bendrasis muitų tarifas patyrė nemažai įtakos tiek iš vidaus, tiek iš išorės, konkrečiai jį veikė:

- naujų valstybių narių įstojimas;
- bendroji žemės ūkio politika, dėl kurios žemės ūkio produkcijai buvo taikoma speciali importo mokesčių sistema;

---

¹³⁷ Barnard C. Europos Sąjungos materialinė teisė: keturios laisvės.- Vilnius: Eugrimas, 2005. P. 261.

- 1988 m. sausio 1 d. įsigaliojusi Tarptautinė konvencija dėl suderintos prekių aprašymo ir kodavimo sistemos, kuri suvienodino muitų ir prekybos klasifikavimo sistemas; Europos Bendrija įgyvendino šią konvenciją priimdama Reglamentą Nr. 2658/87¹³⁸, kuriame yra Kombinuotoji nomenklatūra ir Bendrijos integruotasis tarifas;
- derybos dėl tarifų, vykdytos pagal Bendrąjį susitarimą dėl muitų tarifų ir prekybos (GATT); kiekvienas jų vienaip ar kitaip pakeitė nustatytus tarifus;
- individualūs arba daugiašaliai prekybos susitarimai, sudaryti su ne valstybėmis narėmis, kurie tokias šalis atleido nuo Bendrojo muitų tarifo nustatytų muitų ar juos sumažino¹³⁹.

Aprile¹⁴⁰ byloje Teismas pažymėjo, kad jei nebūtų vienodo tarifo, prekyba vyktų per mažiausius tarifus taikančias valstybes ir taip būtų iškraipoma konkurencija. O *Diamantarbeiders*¹⁴¹ byloje pasakė, jog įvedus Bendrąjį muitų tarifą, kuriuo buvo siekta suvienodinti muitus prie sienų, kartu valstybėms narėms buvo uždrausta ir vienašališkai įvesti naujus mokesčius ir lygiaverčio poveikio privalomuosius mokesėjimus ar juos didinti. Taigi valstybės narės neturi diskrecijos teisės Bendrojo muitų tarifo srityje, todėl dėl tarifų su PPO derasi būtent Europos Bendrija.

Tam, kad Bendrojo muitų tarifo taikymas būtų efektyvus ir veiksmingas, kad toms pačioms prekėms būtų pritaikytas toks pat Bendrasis muitų tarifas, reikia, jog valstybių narių muitinės žinotų, kokios tai prekės, kokia jų vertė, kokia jų kilmė, tuomet bus aišku, koks muitas taikomas tokioms prekėms. Europos Bendrijoje sukurtos bendros Bendrojo muitų tarifo taikymo taisyklės, kurios galioja nuo 1968 m. liepos mėn. Pagal tas taisykles prekės yra suklasifikuojamos, nustatomi tarifai pagal vieną Kombinuotąją nomenklatūrą, nustatoma kilmė pagal Bendrijos taisykles ir jos įvertinamos.

Iš pradžių nebuvo vieningo teisės akto, kur būtų buvę galima rasti visas šias taisykles. Jos buvo išdėstytos ir reglamentuose, ir direktyvose, kurie buvo ne kartą keičiami. Tačiau 1992 metais visi teisės aktai buvo peržiūrėti ir apjungti į vieną Bendrijos muitinės kodeksą, patvirtintą Tarybos reglamentu Nr. 2913/92¹⁴², ir jį įgyvendinantį teisės aktą – Komisijos reglamentą Nr. 2454/93¹⁴³.

¹³⁸ Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2658/87 dėl tarifų ir statistinės nomenklatūros bei dėl Bendrojo muitų tarifo // OJ 1987 L 256/1.

¹³⁹ Cairns W. Europos Sąjungos teisės įvadas. Vilnius: Eugrimas, 1999. P. 283.

¹⁴⁰ Case C-125/94 Aprile v Amministrazione dello Stato [1995] ECR I-2919, sprendimo 32 punktas.

¹⁴¹ Case Bylos 37 ir 38/73 Sociaal Fonds voor de Diamantarbeiders v NV Indiamex est Association de fait De Beldei [1973] ECR 1609, sprendimo 9-18 punktai.

¹⁴² Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą // OJ 1992 L 302/1.

2005 m. balandžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu Nr. 648/2005 buvo padaryti Kodekso pakeitimai, siekiant prisitaikyti prie besikeičiančios muitinės ir verslo aplinkos, sustiprinti saugumo reikalavimus ir palengvinti prekybą, taip kuriant Modernizuotą Bendrijos muitinės kodeksą. 2006 m. spalio 23 d. Komisijos reglamentu Nr. 1875/2006 buvo iš dalies pakeistas ir Kodeksą įgyvendinantis teisės aktas - Komisijos reglamentas Nr. 2454/93. Vienoda visoms valstybėms narėms Kombinuotoji nomenklatūra yra priimta Tarybos reglamentu Nr. 2658/87¹⁴⁴ dėl tarifų ir statistinės nomenklatūros bei dėl Bendrojo muitų tarifo, dar kitaip vadinamu Tarifų reglamentu. 2007 metais naudojama Kombinuotoji nomenklatūra yra įtvirtinta 2006 m. spalio 17 d. Komisijos reglamente Nr. 1549/2006, kuris iš dalies keičia Tarybos reglamentą Nr. 2658/87 dėl tarifų ir statistinės nomenklatūros bei dėl bendrojo muitų tarifo I priedą.

4. 1. Prekių klasifikavimas

Prekių suklasifikavimas – tai visų prekių, esančių tarptautinėje prekyboje, priskyrimas konkrečiai pozicijai pagal tam tikrą prekių klasifikavimo sistemą¹⁴⁵. Klasifikavimas yra viena iš sąlygų, sudarančių galimybę tinkamai paskaičiuoti maito ir kitus mokesčius bei rinkliavas, įvežti ir išvežti prekes nepažeidžiant taisyklių. Prekės klasifikavimas lemia, kaip prekė bus apmokestinama maitais ir kitais mokesčiais, ar jos gabenimui bus taikomas importo ir eksporto priemonės. Tarifinis prekių klasifikavimas – specializuotas darbas, reikalaujantis specialiųjų žinių ir apimantis įvairius aspektus, įskaitant muitinės deklaracijų ir kitų atitinkamų dokumentų tikrinimą, prekių tikrinimą, laboratorinius tyrimus, naudojimąsi techninio pobūdžio literatūra¹⁴⁶.

Labai svarbu teisingai klasifikuoti prekes. Europos Bendrijos valstybėse narėse prekės klasifikuojamos pagal Kombinuotąją nomenklatūrą. Kombinuotoji nomenklatūra yra prekių deklaravimo pagrindas jas eksportuojant ar importuojant ir naudojama Europos Bendrijos vidaus prekybos statistikai. Muitinės deklaracijoje nurodžius neteisingą prekės kodą pagal Kombinuotąją nomenklatūrą bus neteisingai apskaičiuoti taikomi mokesčiai (bus permokėta arba dalis mokesčių nesumokėta), atsiras teisės aktų pažeidimo tikimybė. Todėl Kombinuotoji nomenklatūra yra būtinas verslininkų ir valstybių narių muitinių darbo dokumentas.

---

¹⁴³ Komisijos Reglamentas (EEB) Nr. 2454/93, išdėstantis Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą, įgyvendinimo nuostatas // OJ 1993 L 253/1.

¹⁴⁴ Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2658/87 dėl tarifų ir statistinės nomenklatūros bei dėl Bendrojo muitų tarifo // OJ 1987 L 256/1.

¹⁴⁵ Gurevičienė J. Tarifinio prekių klasifikavimo sistema // Jurisprudencija, 2005, t. 73(65). P. 39.

¹⁴⁶ Ten pat. P. 42.

Teisingas klasifikavimas reiškia, kad importuotojas ar eksportuotojas:

1. moka nustatytą maito mokesčių ir kitus mokesčius bei rinkliavas;
2. gauna tinkamą paramą tam tikrų žemės ūkio produktų eksportui;
3. įveža arba išveža prekes pagal atitinkamas taisykles;
4. padeda kaupiti teisingus prekybos statistikos duomenis¹⁴⁷.

Kombinuotoji nomenklatūra nustato taisykles pagal kurias suklasifikuojamos prekės. Ji yra pagrįsta 1983 m. sudaryta Tarptautine suderintos prekių aprašymo ir kodavimo sistemos konvencija, kurią administruoja Pasaulio maitų organizacija. Tarybos reglamentas Nr. 2658/87, kuris pripažino netekusiu galios Reglamentą Nr. 950/68¹⁴⁸, nustato pradinę Kombinuotąją nomenklatūrą ir suteikia Komisijai teisę kiekvienais metais priimti visą Kombinuotosios nomenklatūros versiją kartu su maitų tarifais¹⁴⁹. Ji pateikiama kaip Reglamento Nr. 2658/87 I priedo pakeitimai.

Kombinuotąją nomenklatūrą sudaro:

- a) suderintos sistemos nomenklatūra;
- b) šios nomenklatūros Bendrijos poskyriai, kurie vadinami Kombinuotosios nomenklatūros subpozicijomis tais atvejais, kada yra nurodyta atitinkama maito norma;
- c) parengiamosios nuostatos, papildomosios skirsnų arba skyrių pastabos ir išnašos, susijusios su Kombinuotosios nomenklatūros subpozicijomis.

Kombinuotoji nomenklatūra padalyta į 98 skirsnius, kiekviename jų paaiškina, kokios prekės į tą skirsnį įtrauktos. Pirmieji 24 skirsniai apima žemės ūkio produktus, o likusieji 74 - pramoninius produktus. Kai kurie skirsniai skirstomi į poskirsnius. Kombinuotosios nomenklatūros kodas susideda iš aštuonių skaičių: keturių skaitmenų „pozicija“ ir aštuonių skaitmenų „subpozicija“. Pirmieji keturi skaitmenys paremti Pasaulio maitų organizacijos suderinta sistema; septintasis ir aštuntasis skaitmenys yra naudojami smulkesniam skirstymui, nenumatytam suderintoje sistemoje, nurodyti. Devintąjį skaitmenį valstybės narės gali naudoti savo tikslais; dešimtas ir vienuoliktasis skaitmenys yra naudojami sudarant TARIC (Europos Bendrijų integruotąjį bendrą tarifą) kodą. TARIC naudojamas valstybių narių maitinėms įspėti apie specialius maitų režimus.

Skirsnų lygmeniu paprastai prekės klasifikuojamos:

1. pagal prekių kilmę;

¹⁴⁷ Gurevičienė J. Tarifinis prekių klasifikavimas. Žinynas. I dalis. Bnedrieji klasifikavimo pagrindai. Vilnius: MRU Leidybos centras, 2005. P. 4.

¹⁴⁸ Regulation (EEC) No 950/68 of the Council of 28 June 1968 on the common customs tariff // OJ 1968 L 172/1.

¹⁴⁹ Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2658/87 dėl tarifų ir statistinės nomenklatūros bei dėl Bendrojo maitų tarifo // OJ 1987 L 256/1. 12 straipsnis.

2. pagal cheminę sudėtį;
3. pagal medžiagą, iš kurios pagamintos prekės;
4. pagal atliekamą funkciją.

Tarifų reglamentas Komisijai su Muitinės kodekso komitetu leidžia keisti Kombinuotąją nomenklatūrą, taip pat naudoti Kombinuotąją nomenklatūrą klasifikuojant prekes, kai kyla neaiškumų dėl jų tikslaus klasifikavimo. Kiekvienais metais Komisija priima reglamentą, kuriame pateikiama tiksli Kombinuotosios nomenklatūros redakcija, kartu su muito normomis, nustatytais pagal Tarybos ar Komisijos patvirtintas priemones. Šis reglamentas ne vėliau kaip spalio 31 d. paskelbiamas Europos Bendrijų oficialiame leidinyje ir taikomas nuo kitų metų sausio 1 d.

Svarbus yra ir Teismo ir Administracinio teismo Lietuvoje vaidmuo šiame etape, nes nepaisant tarifų atnaujinimo ir visos sistemos gerinimo, iškyla taikymo bei interpretavimo problemų. Būtina užtikrinti vienodą Bendrojo muitų tarifo taikymą ir taip išvengti nukrypimų prekyboje, kadangi reglamentai yra Europos Bendrijos teisės dalis ir tiesiogiai taikomi visose valstybėse narėse. *Ministere public v Tomatis and Fulchiron*¹⁵⁰ byloje Teismas pasakė, jog, kai prekė iš trečiosios šalies patenka į laisvąją apyvartą per valstybę narę, tuomet kitos valstybės narės negali ginčyti prekės klasifikavimo ir jai pritaikyto bendrojo muitų tarifo, siekdamos apmokestinti prekę papildomais muitų mokesčiais.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas taip pat sprendė ginčus, susijusius su teisingu prekių klasifikavimu. Administracinėje byloje Nr. A⁸ – 922 – 06¹⁵¹ kilo ginčas dėl pareiškėjo UAB „Laivakrovys“ importuotos prekės – sušaldytų Atlanto lašišų papildvių klasifikavimo atitinkamu Taric kodu – 0304091013 ar 0304201329. Iš šių kodų aprašymo minėto atitinkamo kodo taikymas sušaldytoms Atlanto lašišų papildvėms priklauso nuo to, ar šios žuvų papildvės gali būti priskirtos žuvies filė mėšai (ar bent daliai jos), ar ne. Iš bylos matyti, kad pareiškėjas importuodamas šią prekę deklaracijoje neteigė, kad tai yra lašišų filė dalis, o tik nurodė, kad tai yra papildvės. Iš pateiktos lašišų žuvų filė paruošimo instrukcijos matyti, kad ruošiant filė, be kitų produktų, yra pašalinami ir pilvo taukai bei pelekai. Kadangi žuvies pilvo taukai bei pelekai ir sudaro žuvies papildvės sritį, todėl kolegija nusprendė, jog atsakovas (Muitinės departamentas) pagrįstai ir teisingai konstatavo, kad pareiškėjo importuota prekė negali būti priskirta produktui, atitinkančiam Atlanto lašišų filė sąvoką bei, kad turi būti klasifikuojama pagal Taric kodą 0304091013, pagal kurį pareiškėjui turi būti priskaičiuoti ir papildomi mokesčiai. Kolegija pažymėjo, kad nors pareiškėjas ir

---

¹⁵⁰ Case C-384/89 *Ministere public v Tomatis and Fulchiron* [1991] ECR I-127.

¹⁵¹ 2006 m. balandžio 20 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinė byla Nr. A⁸ – 922 – 06.

teigė priešingai, jog žuvų papilvės turi būti priskirtos filė daliai, tačiau tokių įrodymų, kurie patvirtintų tokius jo teiginius nepateikė, t.y. savo teiginių pagrįstumo neįrodė.

Administracinėje byloje Nr. A⁸ – 702 – 06¹⁵² kilo ginčas dėl Kombinuotosios nomenklatūros subpozicijų Nr. 730610 ir Nr. 730630 taikymo, klasifikuojant pareiškėjo UAB „Senukų prekybos centras“ prekę – elektrinio suvirinimo būdu pagamintus vamzdžius. Pagal Kombinuotosios nomenklatūros subpoziciją Nr. 730610 klasifikuojami „vamzdynų vamzdžiai, tinkami naudoti naftotiekių arba dujotiekių tiesimui“, o pagal subpoziciją Nr. 730630 – „kiti suvirinti apskrito skerspjuvio vamzdžiai iš geležies arba iš nelegiruotojo plieno“. Kad vamzdis galėtų būti klasifikuojamas pagal subpoziciją Nr. 730610, jis turi atitikti techninius reikalavimus, kurie yra keliami naftotiekių arba dujotiekių vamzdynų tiesimui.

Lietuvos Respublikos ūkio ir aplinkos ministrų 2001 m. kovo 9 d. įsakymu Nr. 86/146 patvirtintų „Dujų sistema. Magistraliniai dujotiekiai. Projektavimas, medžiagos ir statyba“ taisyklių 6.2 punkte nustatyta, kad „vamzdžiai ir jų jungiamosios detalės turi būti gaminamos iš ramaus stingimo plieno. Marteno būdu gauto plieno dujotiekio vamzdžių gamybai naudoti negalima“.

Kolegija byloje nustatė, kad pareiškėjo turimi vamzdžiai neatitinka minėtų reikalavimų, kurie yra keliami dujotiekio vamzdynų tiesimui, nes yra pagaminti ne iš ramaus stingio plieno, o kitu būdu. O tai savo ruožtu leidžia daryti išvadą, kad vamzdžiai negali būti pripažinti tinkamais naudoti dujotiekių tiesimui bei, kad negali būti klasifikuojami pagal subpoziciją Nr. 730610.

Pareiškėjas šiuo atveju nors ir teigė priešingai, kad jo turimi vamzdžiai buvo tinkami, naudoti dujotiekių tiesimui, tačiau įrodymų, kurie patvirtintų, jog vamzdžių techniniai duomenys, jų gamybos būdas ir pan. atitiktų minėtų taisyklių nepateikė. Esant šioms aplinkybėms kolegija nusprendė, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai netenkino pareiškėjo skundo reikalavimo, jo turimus vamzdžius klasifikuoti pagal subpoziciją Nr. 730610.

2006 m. spalio 11 d. buvo išspręsta kita administracinė byla Nr. A¹⁵–1077/2006¹⁵³, kurioje kilo ginčas dėl 2004 m. spalio 1 d. pareiškėjo UAB „Senukų prekybos centras“ iš Ukrainos į Europos Bendrijų muitų teritoriją importuotų prekių – apvalaus skerspjuvio vamzdžių iš nelegiruoto plieno. Atlikdamas muitinės procedūrą pareiškėjas vamzdžius klasifikavo TARIC 7306101100 subpozicijoje, o Vilniaus teritorinė muitinė minėtas prekes nurodė klasifikuoti TARIC 7306307891 subpozicijoje. Pagal byloje esančius dokumentus buvo nustatyta, kad šios prekės - plieniniai elektrinio suvirinimo būdu pagaminti vamzdžiai su tiesia suvirinimo siūle, atitinka standarto GOST 10704-91, B grupės, standarto GOST 380 – 94 reikalavimus. Minėti vamzdžiai pagal byloje

¹⁵² 2006 m. sausio 10 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinė byla Nr. A⁸ – 702 – 06.

¹⁵³ 2006 m. spalio 11 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinė byla Nr. A¹⁵ – 1077/2006.

esančius Kokybės dokumentus Nr. 404 ir 405 atitinka standartų GOST 10705-80 ir GOST 10704-91 reikalavimus, taikomus terminiais apdirbimo metodais neapdorotiems vamzdžiams su nepašalintomis vidinėmis atplaišomis, ir gali būti naudojami dujų ar kituose vamzdynuose.

Klasifikuojant pareiškėjo į Europos Bendrijų muitų teritoriją importuotas prekes – apvalaus skerspjūvio vamzdžius iš nelegiruoto plieno, turėjo būti vadovaujama 1987 m. liepos 23 d. Tarybos Reglamente (EEB) Nr. 2658/87 dėl tarifų ir statistinės nomenklatūros bei dėl Bendrojo muitų tarifo, taip pat Komisijos Reglamente (EB) Nr. 1789/2003 iš dalies pakeičiančio Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2658/87 dėl tarifų ir statistinės nomenklatūros bei dėl Bendrojo muitų tarifo I priedą nuostatomis. Atsakovas pareiškėjo prekes suklasifikavo TARIC 7306307891 subpozicijoje, kuri reiškia „Kiti vamzdžiai, vamzdeliai ir tuščiaviduriai profiliai (pavyzdžiui, atvirasiūliai arba suvirinti, sukniedyti arba sujungti panašiu būdu), iš geležies arba iš plieno – kiti suvirinti apskrito skerspjūvio vamzdžiai iš geležies arba iš nelegiruoto plieno – kiti“.

Analizuojant TARIC 730630 pozicijoje nurodytus gaminius kolegija padarė išvadą, kad į šią subpoziciją patenka ir vamzdžiai, kurie taip pat vadinami dujotekių vamzdžiais (pvz. TARIC 73063029 subpozicija), ir, kad pagal TARIC 73061011 turi būti klasifikuojami vamzdžiai, kurie pagal Europos Bendrijų technines normas yra tinkami naudoti naftotiekių arba dujotiekių tiesimui.

Kolegija pažymėjo, jog byloje yra dokumentai, patvirtinantys prekių atitikimą GOST, tačiau šis standartas Europos Bendrijoje neturi teisinės galios. Taip pat pažymėjo, kad visi pareiškėjo į bylą pateikti dokumentai apie vamzdžių tinkamumą dujotiekiams paremti jau minėtu GOST, kai tuo tarpu ginčo vamzdžių paskirtis turi būti nustatoma pagal Europos Bendrijoje galiojančius techninius standartus. Dėl šių priežasčių teisėjų kolegija manė, kad turi būti atnaujintas bylos nagrinėjimas iš esmės, o šalims pasiūlyta pateikti papildomus įrodymus, pagrindžiančius jų reikalavimus bei atsikirtimus, taip pat įrodančius kitas aplinkybes, kurios turi reikšmę teisingam bylos išsprendimui.

2007 m. vasario 20 d. buvo išnagrinėta dar viena administracinė byla Nr. A¹¹ – 58/2007¹⁵⁴ dėl tų pačių 2004 m. spalio 1 d. pareiškėjo UAB „Senukų prekybos centras“ iš Ukrainos į Europos Bendrijų muitų teritoriją importuotų prekių – apvalaus skerspjūvio vamzdžių iš nelegiruoto plieno.

Kolegija pažymėjo, kad tarp šalių nėra ginčo dėl pareiškėjo deklaruotų prekių priskyrimo TARIC 7306 pozicijai „Kiti vamzdžiai, vamzdeliai ir tuščiaviduriai profiliai (pavyzdžiui, atvirasiūliai arba suvirinti, sukniedyti arba sujungti panašiu būdu), iš geležies arba iš plieno“. Šalys šiuo atveju skirtingai interpretuoja subpozicijas TARIC 7306 10 „ – vamzdynų vamzdžiai, tinkami naudoti naftotiekių arba dujotiekių tiesimui“ (šią subpoziciją deklaravo pareiškėjas) ir TARIC 7306

---

¹⁵⁴ 2007 m. vasario 20 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinė byla Nr. A¹¹ – 58/2007.

30 „ - kiti suvirinti apskrito skerspjuvio vamzdžiai iš geležies arba iš nelegiruoto plieno“ (šią subpoziciją pareiškėjo deklaruotoms prekėms pritaikė atsakovas Muitinės departamentas). Analizuojant TARIC 7306 30 subpozicijoje nurodytus gaminius pažymėtina, kad į šią subpoziciją patenka ir dujotiekiui skirti vamzdžiai (TARIC 7306 30 29 subpozicija). Kolegija padarė išvadą, kad pagal TARIC 7306 10 subpoziciją turi būti klasifikuojami vamzdžiai, kurie pagal Europos Bendrijų technines normas yra tinkami naudoti naftotiekių arba dujotiekių tiesimui, t. y. pati galimybė naudoti vamzdžius dujotiekiui savaime negali būti pripažinta pakankamu pagrindu klasifikuoti juos pagal minėtą TARIC 7306 10 subpoziciją. Todėl atskiriant nurodytas subpozicijas vieną nuo kitos turi būti naudojami kiti aiškinimo kriterijai.

Tarp tokių kriterijų kolegija taikė specialios paskirties kriterijų, t. y. kriterijų, pagal kurį vamzdžiai gali būti naudojami išimtinai tik naftotiekių arba dujotiekių tiesimui arba taip pat ir kitai paskirčiai. Taikant šį aiškinimo kriterijų darytina išvada, kad vamzdžiai, kurie pagal savo techninius parametrus be naftotiekių arba dujotiekių tiesimo gali būti panaudojami kitiems tikslams, taip pat vamzdžiai, kurių (dėl techninių savybių) negalima panaudoti visų rūšių (t. y. ir magistralinių, ir vartotojų) naftotiekių arba dujotiekių tiesimui negali būti priskirti TARIC 7306 10 subpozicijai. Tokios išvados pagrįstumą iš esmės patvirtino atsakovo pateikti apeliacinei instancijai Pasaulio muitinių organizacijų Tarifų ir prekybos reikalų direktorato 2006 m. sausio 18 d. bei Vokietijos Federacinės Respublikos Finansų ministerijos 2005 m. lapkričio 15 d. paaiškinamieji raštai.

Įsiteisėjusia Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2006 m. sausio 10 d. nutartimi (administracinėje byloje Nr. A⁸-702-2006) nustatyta, kad pareiškėjo įvežti (ginčo) vamzdžiai negali būti naudojami magistralinių dujotiekių tiesimui, nes neatitinka Lietuvos Respublikos ūkio ir aplinkos ministrų 2001 m. kovo 9 d. įsakymu Nr. 86/146 patvirtintų „Dujų sistema. Magistraliniai dujotiekiai. Projektavimas, medžiagos ir statyba“ taisyklių 6.2 punkte nustatytų reikalavimų. Kad vamzdžių negalima naudoti magistralinių dujotiekių tiesimui, taip pat patvirtino atsakovo pateiktas apeliacinės instancijos teismui Techninės priežiūros tarnybos 2006 m. birželio 15 d. raštas Nr. 2S-163. Nurodytos aplinkybės buvo pakankamos daryti išvadą, kad (ginčo) vamzdžiai atsakovo buvo pagrįstai klasifikuoti pagal minėtą TARIC 7306 30 subpoziciją.

4. 2. Vertės nustatymas

Prekes suklasifikavus, būtina nustatyti jų vertę, kad būtų galima pritaikyti muitą. Vertė nustatoma pagal taisykles numatytas Bendrijos muitinės kodekso 3 skyriuje (28-36 straipsniai).

Pirmenybė teikiama įvertinimo metodui, pagrįstam importuojamų prekių sandorio verte, t. y. kaina faktiškai sumokėta ar mokėtina už prekes, parduodamas eksportui į Bendrijos muitų teritoriją. „Faktiškai sumokėta arba mokėtina kaina – tai visi pirkėjo įvykdyti ar priklausantys įvykdyti mokėjimai pardavėjui arba pardavėjo naudai už importuotas prekes, įskaitant visus įvykdytus arba priklausančius įvykdyti pirkėjo mokėjimus pardavėjui arba vykdant pardavėjo išsipareigojimus, trečiajam asmeniui, esančius importuotų prekių pardavimo pirkėjui sąlyga. Mokėjimo forma nebūtinai turi būti pinigų pervedimas. Gali būti mokama tiesiogiai arba netiesiogiai, pateikiant akredityvus arba vertybinius popierius“¹⁵⁵. Bendrijos muitinės kodekso 32 ir 33 straipsniuose yra įtvirtinta, kas yra pridedama ir kas neįskaitoma prie faktiškai sumokėtos arba mokėtinios importuojamų prekių kainos atitinkamai.

Įvertinama tai, kad importuojamų prekių sandorio vertės apskaičiavimo pagrindas yra pirkėjo ir pardavėjo sandorio kaina, kuri priklauso ne tik nuo realių rinkos sąlygų, bet ir nuo pirkėjo bei pardavėjo subjektyvių veiksmų, kuriais siekiama sumažinti arba padidinti sandorio kainą ir gauti abipusę naudą. Jei pardavėjas ir pirkėjas yra susiję, ir tokia tarpusavio sąsaja pripažįstama turinčia įtakos kainai, tai sandorio vertė nebus taikoma. Sandorio vertė, pagrįsta realiai sumokėta arba mokėtina kaina, esant sąžiningai prekybai, geriausiai atspindi prekių rinkos sąlygas, tačiau importuojamų prekių sandorio vertės mažinimas arba didinimas yra dažnas reiškinys komercinėje praktikoje¹⁵⁶.

Jei taip neįmanoma nustatyti vertės, tada vertė nustatoma pagal:

1. tapačių prekių, parduotų eksportui į Europos Bendriją ir eksportuotų tuo pačiu arba maždaug tuo pačiu metu kaip ir prekės, kurių vertė nustatinėjama, sandorio vertę (tapačios prekės – tai prekės, kurios yra vienodos pagal visus požymius, įskaitant fizines savybes, kokybę ir pripažinimą), arba
2. panašių prekių sandorio vertę (panašios prekės – tai prekės, pagamintos toje pačioje valstybėje kaip ir vertinamosios prekės, kurios, nors ir nėra panašios pagal visas savybes, turi panašių požymių ir sudedamųjų dalių, leidžiančių jas naudoti toms pačioms funkcijoms ir galinčių būti jų pakaitalu), arba
3. pagal prekių vieneto kainą, už kurią Europos Bendrijoje su pardavėjais nesusijusiems asmenims parduotas didžiausias bendras importuojamų prekių ar tapačių arba panašių importuotų prekių kiekis, arba

---

¹⁵⁵ Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą // OJ 1992 L 302/1. 29 straipsnio 3 a) dalis.

¹⁵⁶ Radžiukynas J. Importuojamų prekių muitinio įvertinimo kontrolė Lietuvos muitinėje Europos Bendrijos muitinių strategijos kontekste // Jurisprudencija, 2005, t. 73(65). P. 48-49.

4. apskaičiuojamąją vertę, susumavus medžiagų ir gamybos ar kitokio perdirbimo, atlikto gaminant importuotas prekes, išlaidas ar vertę; pelną ir bendrąsias išlaidas, kurių dydis lygus pelnui ir bendrosioms išlaidoms, kurios paprastai atspindi šalies eksportuotojos gamintojų vykdomoje prekyboje prekėmis, parduodamomis eksportui į Europos Bendriją, kurios yra tos pačios klasės ir rūšies kaip ir prekės, kurių vertė nustatinėjama; importuojamų prekių vežimo ir draudimo išlaidas, krovimo ir tvarkymo privalomieji mokesčiai iki įvežimo į Europos Bendrijos muitų teritoriją vietos ir t. t.

Šie vertės nustatymo būdai yra taikomi paeiliui nuo pirmo iki ketvirtojo punkto. Paskesnio punkto nuostatos gali būti taikomos tik tada, jei vadovaujantis atitinkamu punktu muitinės vertės neįmanoma nustatyti.

Jeigu neįmanoma nustatyti prekių muitinės vertės ir pagal aukščiau išvardytus būdus Bendrijos muitinės kodekso 31 straipsnis nustato, jog ji nustatoma remiantis duomenimis, kuriuos galima gauti Europos Bendrijoje, ir naudojant priimtinas priemones, atitinkančias principus ir bendrąsias nuostatas išdėstytas Bendrojo susitarimo dėl tarifų ir prekybos nuostatose (GATT¹⁵⁷).

Sandorio vertės metodas Lietuvos muitinėje, kaip ir kitose valstybėse narėse, taikomas maždaug 95 proc. importo atveju. Kitais atvejais, sandorio vertės metodas netaikomas, o muitinė apskaičiuoja vežamų prekių vertę pagal kitus vertės nustatymo metodus. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas administracineje byloje Nr. A⁸-240/2007¹⁵⁸ nagrinėjo ginčą tarp pareiškėjo S.Š. komercinės firmos ir atsakovo Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos. S.Š. komercinė firma 2004 m. liepos mėnesį iš Argentinos importavo sušaldytą žuvį (heką, *Merluccius hubbsi*) ir 2004 m. liepos 5 d. bei 2004 m. liepos 12 d. šią operaciją įformino bendrojo dokumento importo rinkinius Nr. 4LUB0400894 ir Nr. 4LUB0400906. Tretysis suinteresuotasis asmuo Klaipėdos teritorinė muitinė 2005 m. lapkričio 23 d. priėmė sprendimą Nr. (LM19)-RŽ77-488 dėl S.Š. komercinės firmos importuotų prekių muitinės vertės papildomo tikrinimo ir mokesčių perskaičiavimo. Klaipėdos teritorinė muitinė nusprendė S.Š. komercinės firmos deklaruotų prekių muitiniam įvertinimui netaikyti sandorio vertės muitinio įvertinimo metodo, prekių muitinę vertę apskaičiuoti vadovaujantis 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą, 31 straipsniu ir įregistruoti pareiškėjo atžvilgiu 85130 Lt mokestinę prievolę. Nurodytą Klaipėdos teritorinės muitinės sprendimą 2006 m. kovo 3 d. sprendimu patvirtino atsakovas Muitinės departamentas.

¹⁵⁷ Bendrasis Susitarimas dėl muitų tarifų ir prekybos (GATT 1994) // Valstybės žinios, 2001, Nr. 46-1620.

¹⁵⁸ 2007 m. kovo 8 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinė byla Nr. A⁸-240/2007.

Muitinė neprivalo importuotų prekių muitinės vertės nustatyti remdamasi sandorio vertės metodu, jei ji, atsižvelgusi į pagrįstas abejones, nėra įtikinama, kad deklaruojamoji vertė, remiantis Bendrijos muitinės kodekso 29 straipsniu, atspindi sumokėtą arba mokėtiną bendrą sumą.

Konstatuotina, kad šiuo atveju pareiškėjo pateikti dokumentai nepagrindžia deklaruojamosios sandorio vertės. Pareiškėjo nurodyti duomenys apie minėtų prekių įsigijimo aplinkybes nesutampa su šių prekių muitinio įforminimo metu pateiktuose dokumentuose nurodytais duomenimis. Dviejuose tarptautiniuose mokėjimo pavedimuose, pagal kuriuos, pareiškėjo teigimu, jis atsiskaitė su prekių pardavėju „Bremex LLC“ nurodytos sumos nesutampa su JAV kompanijos „Bremex LLC“ išrašytoje sąskaitoje faktūroje nurodyta suma, taip pat nebuvo nurodyta pagal kokią sutartį ar sąskaitą faktūrą atliekamas mokėjimo pavedimas. Be to, byloje nėra jokių objektyvių ir kiekybiškai įvertinamų duomenų apie transporto, draudimo išlaidas, pardavimo eksportui į importuojančią šalį kainą ir kitas sandorio vertę pagrindžiančias aplinkybes.

Kolegijos nuomone, atsakovas pagrįstai nustatė, kad pareiškėjo importuotų prekių deklaruojamoji vertė neatspindi sumokėtos arba mokėtinios bendros sumos už šias prekes. Kadangi bendrojo administracinio importo rinkiniuose Nr. 4LUB0400894 ir Nr. 4LUB0400906 deklaruoto sandorio vertė (1,43 Lt už kilogramą žuvies) buvo kelis kartus mažesnė už muitinės PREMI duomenų bazėje esančių kitų importuotojų deklaruotas žuvies kainas, atsakovas teisėtai nusprendė remtis Lietuvos Respublikoje PREMI duomenų bazėje sukauptais duomenimis apie importuojamos prekės vertę ir nuo jos perskaičiuoti mokėtinus importo mokesčius bei delpinigių.

Kitoje Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinėje byloje Nr. A⁶-960/2006¹⁵⁹ buvo sprendžiamas panašus ginčas. Šioje byloje 2004 m. gegužės 21 d. pareiškėja L. Š. individuali įmonė importavo iš Pakistano įmonės “NS Shoes” įsigytas prekes (avalynę). Prekės buvo deklaruotos TARIC kodu 6403.59.11.00. Muitinio įforminimo metu deklaruota sandorio vertė - 8,68 Lt už porą. Prekėms buvo pritaikytas 5 procentų trečiųjų šalių muitas ir apskaičiuotas 1720 Lt muitas bei 6503 Lt pridėtinės vertės mokestis. Klaipėdos teritorinė muitinė nustatė, jog pareiškėjos importuotų prekių muitinė vertė yra maža, palyginus ją su kitų tuo pačiu laikotarpiu importuotų panašių prekių verte, sąskaitoje nenurodyta, kokią dalį muitinės vertės sudaro jų gabenimo ir draudimo išlaidos, iš 2004 m. sausio 14 d. tarptautinio mokėjimo pavedimo neaišku, už kokias prekes apmokėta, prekės į Lietuvos Respubliką įvežtos tik 2004 m. gegužės 21 d. Todėl 2004 m. birželio 21 d. raštu Klaipėdos TM pagrįstai kreipėsi į pareiškėją prašydama pagrįsti importuotų prekių muitinę vertę. Pareiškėja muitinės reikalaujamos papildomos informacijos nepateikė.

---

¹⁵⁹ 2006 m. gegužės 26 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinė byla Nr. A⁶-960/2006.

Esant pagrįstoms abejonėms dėl įmonės importuotų prekių muitinės vertės, bei atsižvelgiant į tai, kad importuotų prekių aprašymas nebuvo išsamus, pareiškėjas nepateikė Muitinei duomenų apie prekių pardavimo kainas Lietuvos Respublikoje, Muitinė neturi teisės reikalauti iš užsienio juridinio asmens pateikti apskaitos dokumentus, Kolegija nusprendė, kad Muitinė pagrįstai importuotų prekių muitinę vertę nustatė vadovaudamasi Bendrijos muitinės kodekso 31 straipsniu, t.y. nustačiusi, kad nėra sandorio, sudaryto dėl prekių, pagamintų toje pačioje valstybėje, rėmėsi sandoriu, pagal kurį iš kitos artimiausios valstybės einamąjį mėnesį buvo importuotos panašių charakteristikų prekės. Avalynės muitinę vertę nustatant Lietuvos Respublikoje surinktais duomenimis – 21,07 Lt už porą, remtasi 2004 m. gegužės mėn. PREMI duomenų baze, kurią naudojant pažeidimų kolegija nenustatė.

4. 3. Kilmės nustatymas

Mokėtinas tarifas priklauso nuo prekės kilmės. Bendrijos muitinės kodekso 22-26 straipsniai numato nelengvatinės prekių kilmės nustatymo taisykles. Nelengvatinė prekių kilmė yra nustatoma:

- a) taikant Bendrąjį muitų tarifą, išskyrus kai yra lengvatinių tarifų priemonės;
- b) taikant ne tarifų priemones, nustatytas tam tikrų su prekyba prekėmis susijusių sričių dalykus reglamentuojančiomis Europos Bendrijos nuostatomis;
- c) įforminant ir išduodant prekių kilmės sertifikatus.

Bendrijos muitinės kodekso 23 straipsnyje yra kalbama apie prekes, visiškai išgautas ar pagamintas toje šalyje, t. y. apie natūralius produktus kaip:

- a) toje šalyje išgautus mineralinius produktus;
- b) joje išaugintus augalinės kilmės produktus;
- c) joje gimusius ir užaugintus gyvus gyvūnus;
- d) produktus, gautus iš joje užaugintų gyvų gyvūnų;
- e) joje vykusios žvejybos ar medžioklės produktus;
- f) jūrų žvejybos produktus ir kitus produktus, laivų, registruotų toje šalyje ir plaukiojančių su tos šalies vėliava, sugautus arba išgautus jūroje, kuri neįeina į šalies teritorinę jūrą;
- g) prekes, išgautas ar pagamintas plaukiojančiose įmonėse iš tos šalies kilmės produktų, nurodytų f punkte, jeigu tokios plaukiojančios įmonės registruotos toje šalyje ir plaukioja su jos vėliava;

- h) produktus, išgautus iš jūros dugno arba podugnio, esančio už teritorinės jūros ribų, jeigu ta šalis turi išimtinės teisės eksploatuoti šį jūros dugną ar podugnį;
- i) gamybos operacijų metu susidariusias atliekas ir laužą bei naudotus gaminius, jeigu jie buvo surinkti toje šalyje ir tinka tik žaliavoms regeneruoti;
- j) prekes, pagamintas arba pradėtas gaminti toje šalyje vien tik iš a-i punktuose nurodytų prekių ar jų darinių.

Visiškai suprantama, kad tokios prekės yra laikomos tos šalies kilmės prekėmis, nes jos toje šalyje yra išgaunamos arba pagaminamos. Bendrijos muitinės kodekso 24 straipsnis reglamentuoja atvejus, kai prekės nėra visiškai pagaminamos vienoje šalyje. Tuomet prekės yra „laikomos kilusios iš tos šalies, kurioje buvo atliekamas baigiamasis, svarbus, ekonomiškai pagrįstas jų perdirbimo arba apdorojimo procesas tam tikslui įrengtoje įmonėje, o šio proceso metu pagamintas naujas produktas arba atliktas svarbus to produkto gamybos etapas“. Bendrijos muitinės kodekso 25 straipsnis įtvirtina apėjimo išvengimo sąlygą, nes „jeigu nustatoma arba jeigu išaiškinti faktai patvirtina prielaidą, kad vienintelis kurio nors perdirbimo arba apdorojimo proceso tikslas buvo apeiti nuostatas, taikomas Europos Bendrijoje konkrečių šalių prekėms, toks perdirbimo ir apdorojimo procesas jokiais aplinkybėmis nelaikomas suteikiančiu taip pagamintoms prekėms šalies, kurioje jis yra atliktas, prekių kilmę, įgyjamą pagal 24 straipsnį“. Teismas yra pasakęs, kad Bendrijos muitinės kodekso 23-25 straipsniai yra „nepakeičiama bendrojo muitų tarifo vieningo taikymo priemonė“¹⁶⁰.

Uberseehandel byloje Teismas pasakė, kas yra svarbus baigiamasis perdirbimo ar apdorojimo procesas pagal Bendrijos muitinės kodekso 24 straipsnį. Baigiamasis procesas ar operacija yra svarbūs tada, kai „dėl jų produktas įgijo savo savybes ir sudėtį, kurių neturėjo iki to proceso ar operacijos“. Svarbu, kad kokybiškai nulemtų produkto sudėtį, o ne tik jo išvaizdą ar pateikimą naudoti. Ši byla buvo dėl neišvalyto kazeino, įsigyto iš trečiosios šalies, ir sumalto bei paruošto naudoti Vokietijoje. Teismas nusprendė, kad kazeinas neturi Vokietijos kilmės. Pasak Teismo, žaliavos sumalimas negali būti laikomas perdirbimo ar apdorojimo procesu, nes taip tik pakeičiamas žaliavos būvis, o ne jos sudėtis. Teismas pridūrė, kad svėrimas ir pakavimas buvo atliktas pardavimo tikslais ir nepakeitė pagrindinių produkto savybių. Zentrag¹⁶¹ byloje Teismas nurodė, kad mėsos, gautos iš jautienos ketvirčių, perdirbimas juos nukaulinant, nupjaustant, nugyslinant, supjaustant gabalais ir supakuojant vakuuminio būdu, nesuteikė mėsai tos valstybės, kurioje operacijos buvo atliktos, kilmės.

¹⁶⁰ Case 49/76 Gesellschaft für Überseehandel mbH v Handelskammer Hamburg [1997] ECR 41, sprendimo 5 punktas.

¹⁶¹ Case 93/83 Zentralgenossenschaft des Fleischergewerbes eG (Zentrag) v Hauptzollamt Bochum [1984] ECR1095.

Žymiai sunkiau nustatyti prekių kilmę yra tada, kai atskiros dalys yra pagaminamos vienoje valstybėje, o prekė surenkama kitoje. Šią problemą Teismas nagrinėjo Brother¹⁶² ir Yoshida¹⁶³ bylose. Brother byla buvo susijusi su elektroninių mašinėlių, pagamintų Japonijoje, o surinktų Taivane, kilme. Teismas, remdamasis Kioto konvencija dėl muitinės procedūrų supaprastinamo ir suvienodinimo, išskyrė paprastas surinkimo operacijas ir kitas surinkimo operacijas. Paprastoms surinkimo operacijoms nereikėjo personalo, kuris turėtų specialią kvalifikaciją, bei sudėtingų įrankių ar specialiai įrengtų fabrikų. Teismas pažymėjo, kad paprastos operacijos nesukuria pagrindinių savybių, todėl nesuteikia tos valstybės kilmės.

Teismas pasakė, jog kitos surinkimo operacijos galėjo suteikti tam tikros valstybės kilmę, jei jos atitiko techninį kriterijų arba, nepavykus to įrodyti, pridėtinės vertės kriterijų. Dėl techninio kriterijaus Teismas nusprendė, kad surinkimo procesas nulemia prekės kilmę, kai techniškai ir pagal nagrinėjamų prekių apibrėžimą jis yra lemiamas gamybos etapas, kuriame nustatomas baigiamasis naudojamų sudedamųjų dalių panaudojimas, o tokioms prekėms suteikiamos specifinės ypatybės.

Techninis kriterijus buvo pritaikytas Yoshida byloje, nes Teismas nustatė, kad nors užtrauktukų atskiros dalys buvo pagamintos Japonijoje, tačiau paskutinė pagrindinė operacija buvo atlikta Vokietijoje, todėl užtrauktukai vokiškos kilmės. Į paskutinę pagrindinę operaciją įėjo: metalinių kabliukų pritvirtinimas prie juostelės ir jų sujungimas, viršutinių bei apatinių sulaikymo įtaisų įdėjimas ir slankiojančiojo mechanizmo įdėjimas.

Pridėtinės vertės kriterijus parodo, kad dėl surinkimo operacijų „pastebimai padidėjo baigto produkto komercinė vertė po to, kai produktas paliko gamyklą (pogamykliniame etape)“¹⁶⁴. Šiuo atveju surinkimo procesas nulėmė kilmę. Brother byloje Teismas teigė, kad norint nustatyti, reikėjo palyginti vertes, suteiktas surinkimo valstybėje ir kitose valstybėse. Kai su produktu buvo susijusios tik dvi valstybės nepakanka, jog produktui būtų suteikta surinkimo valstybės kilmė, jei pridėtinė vertė surinkimo valstybėje buvo žymiai mažesnė nei dalių kilmės valstybėje. Teisingumo Teismas nurodė, kad jei pridėtinė vertė surinkimo valstybėje buvo mažesnė nei 10 procentų, ji laikytina nepakankama surinkimo valstybės kilmei gatavam produktui suteikti.

Bendrijos muitinės kodekso 25 straipsnis užkerta kelią falsifikuoti kilmę, nes nustačius ar esant prielaidai, kad perdirbimas turi tikslą apeiti Bendrijos nuostatas, toks apdirbimas nesuteiks prekei kilmės. Taip siekiama išvengti bandymų, kad prekės palankią kilmę įgytų naudojant kuo mažiau veiklos ir sąnaudų. Brother byloje Teismas nurodė, kad produkto surinkimo perkėlimas iš

---

¹⁶² Case C-26/88 Brother International GmbH v Hauptzollamt Gieben [1989] ECR 4253.

¹⁶³ Case 114/78 Yoshida GmbH v Industrie- und Handelskammer Kassel [1979] ECR 151.

¹⁶⁴ Case C-26/88 Brother International GmbH v Hauptzollamt Gieben [1989] ECR 4253.

vienos valstybės, kurioje tos dalys buvo pagamintos, į kitą norint pasinaudoti ten jau esančiomis gamyklomis, nebuvo pagrindas kilti tokiai prielaidai. Teismas pažymėjo, kad jei surinkimo perkėlimas sutapo su tam tikrų taisyklių priėmimu, suinteresuotas gamintojas turėtų įrodyti, kad surinkimo operacijos į tą valstybę, į kurią anksčiau tos prekės buvo eksportuojamos, buvo perkeltos esant pagrįstiems motyvams, o ne siekiant išvengti tų taisyklių pasekmių.

Siekiant apsaugoti bendrąją rinką, muitų teisės aktai ar kiti Europos Bendrijos teisės aktai gali nustatyti, kada privaloma pateikti prekių kilmę įrodančius dokumentus. Ir net nepaisant šių dokumentų, jei muitinei kilo pagrįstų abejonų dėl prekių kilmės, ji turi teisę reikalauti, jog būtų pateiktas papildomas įrodymas, liudijantis, jog prekių kilmė tenkina atitinkamų Bendrijos teisės aktų nustatytų taisyklių reikalavimus¹⁶⁵.

Nelengvatinė kilmė visų pirma svarbi prekybiniais santykiams tų šalių, kuriose nustatyti apribojimai dėl prekių, kurias galima išvežti iš atitinkamų šalių, kiekio, ir nustatant, ar prekei turi būti taikoma antidempingo priemonė¹⁶⁶.

Europos Bendrija, įgyvendindama dalį savo bendrosios prekybos politikos, tam tikroms šalims, daugiausia esančiom Pietų pusrutulyje, leido savo produkciją į Europos Bendriją eksportuoti pagal preferencinius muitų tarifus, kurie nustatyti susitarimuose dėl preferencinės prekybos ir su trečiosiomis šalimis sudarytuose individualiai ar grupėmis. Šios kilmės taisyklės ne ką skiriasi nuo nelengvatinės kilmės taisyklių. Pagrindinis skirtumas yra sąlygos, kurias turi atitikti prekės, pagamintos šalyse ir turinčios ne tos šalies kilmės produktų. Jos bus laikomos turinčios tokios pagaminimo šalies kilmę tik jei neturintys tos šalies kilmės produktai yra „pakankamai perdirbti arba apdoroti“¹⁶⁷.

Lengvatinės prekių kilmės taisyklės¹⁶⁸ apibrėžia prekių kilmės įgijimo reikalavimus, kuriuos prekės privalo atitikti, kad joms būtų taikomos lengvatinės tarifų priemonės. Yra dviejų rūšių lengvatinių tarifų priemonių:

- 1) specialiais susitarimais numatytos tarp Europos Bendrijos ir ne valstybių narių, kurie suteikia teisę tų valstybių prekėms į Bendrijos rinką patekti lengvatinėmis sąlygomis.
- 2) lengvatinių tarifų priemonės taikomos vienašališkais Bendrijos veiksmais, vadovaujantis Komiteto procedūra.

---

¹⁶⁵ Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą // OJ 1992 L 302/1. 26 straipsnis.

¹⁶⁶ Europos Sąjungos teisės seminarai / [vyriausiasis redaktorius Remigijus Mockevičius]. Vilnius : Teisinės informacijos centras, 2005. P. 24.

¹⁶⁷ Komisijos Reglamentas (EEB) Nr. 2454/93, išdėstantis Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą, įgyvendinimo nuostatas // OJ 1993 L 253/1.68 straipsnis.

¹⁶⁸ Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą // OJ 1992 L 302/1. 27 straipsnis.

Lengvatinė kilmė suteikia teisę taikyti lengvatinį tarifą importuojant prekes. Europos Bendrija yra sudariusi sutartis su daug šalių, kuriose nustatytos lengvatinių tarifų taikymo priemonės. Visose tose sutartyse lemiamą rolę vaidina prekių kilmė. Kiekvienoje sutartyje yra nurodyta, kada prekė gali būti pradėta laikyti kilmės produktu.

Šalys ir teritorijos, su kuriomis Europos Bendrija yra sudariusi preferencines prekybos sutartis¹⁶⁹:

- a) numatančias vienašales preferencijas (t. y. preferencijos taikomos tik importui į Bendriją):
  - Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno šalys (Angola, Antigva ir Barbuda, Bahamos, Barbadosas, Beninas, Bisau Gvinėja, Botsvana, Burkina Faso, Burundis, Centrinės Afrikos Respublika, Čadas, Dominika, Dramblio Kaulo Krantas, Džibutis, Eritrėja, Etiopija, Gabonas, Gajana, Gambija, Gana, Grenada, Gvinėja, Haitis, Jamaika, Kamerūnas, Saliamono salos, Mauritanija, Senegalas, Somalis, Tanzanija, Trinidadas ir Tobagas ir kt.);
  - Bosnija ir Hercegovina.
- b) numatančias preferencijas importui į abi sutarties šalis:
  - Alžyras, Čilė, Egiptas, Farerų salos, Islandija, Norvegija, Lichtenšteinas, Izraelis, Jordanija, Libanas, Makedonija, Marokas, Meksika, Pietų Afrikos Respublika, Seuta ir Melila, Sirija, Tunisas, Vakarų Krantas ir Gazos ruožas ir kt.

Svarbu yra tai, kad, jei šalis neįvykdo preferencijų gavimo sąlygų, toje šalyje kilusioms prekėms preferenciniai importo muitai netaikomi.

4. 4. Muitų tarifas

Paskutinis muitų klasifikacijos etapas yra tarifo taikymas. Bendrijos muitinės kodekso 20 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtinta, kad „skolos muitinei atsiradimo atveju teisiškai privalomi sumokėti muitai apskaičiuojami remiantis Europos Bendrijų muitų tarifu“.

Kol galiojo Reglamentas Nr. 803/68¹⁷⁰, dabar pakeistas Reglamentu Nr. 2913/92¹⁷¹ dėl Bendrijos muitinės kodekso, tarifas buvo aritmetinė 1957 m. valstybėse narėse taikytų tarifų išraiška. Tarifai buvo keičiami dažniausia dėl GATT derybų raundų. Santykinai tarifai yra mažesni žaliavoms ir pusgaminiams, kad Europos Bendrijos gamintojai galėtų konkuruoti su užsienio

¹⁶⁹ Lietuvos muitinė // http://www.cust.lt/view?show=prefkilme-05-03-22_117922667826525131.pdf, prisijungimo laikas: 2007-10-22.

¹⁷⁰ Regulation (EEC) No 803/68 of the Council of 27 June 1968 on the valuation of goods for customs purposes // OJ 1968 L 148/6

¹⁷¹ Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą // OJ 1992 L 302/1.

perdirbimo bendrovėmis. Maži muitų tarifai nustatomi ūkio sektoriuose, kuriuose būtina stiprinti konkurenciją. Išsamios muitų tarifų normos yra nustatomos Tarifų reglamente Nr. 2658/87 su pakeitimais.

Muitus surenka valstybės narės pagal savo nustatytas taisykles ir sąlygas, kurios privalo atitikti nediskriminavimo ir efektyvumo principus. Surenkančioms valstybėms leidžiama pasilikti 25 proc. surinktų lėšų, kad galėtų padengti administravimo ir kitas išlaidas. Likusią dalį, kuri sudaro apie 10-13 proc. Bendrijos nuosavų išteklių, valstybės narės perveda Europos Bendrijai.

4. 5. Tarifinės kvotos

Europos Bendrija gali nustatyti tarifines kvotas prekėms, kurios yra įvežamos iš trečiųjų šalių. Kvotomis nustatomas prekių kiekis, kuris gali būti importuojamas taikant tam tikrą tarifą. Reglamentas Nr. 520/94 nustatantis Bendrijos kiekybinių kvotų administravimo tvarką (su pakeitimais)¹⁷² nustato taisykles, reglamentuojančias kiekybinių importo ir eksporto kvotų administravimą, kurias nustato Bendrija, nepriklausomai ar jos yra automatinės, ar konvencinės kvotos.

Kvotos gali būti administruojamos, naudojant vieną iš šių būdų arba jų kombinaciją:

- 1) pagrįsto tradiciškai susiklėsčiusios prekybos srautais būdu;
- 2) pagrįsto paraiškų pateikimo eilės tvarka būdu;
- 3) kvotų proporcingo paskirstymo, atsižvelgiant į paraiškų pateikimo metu prašomą kiekį, būdu.

Komisija paskelbia pranešimą apie kvotų atidarymą Europos Bendrijų Oficialiajame leidinyje, nustatydamą pasirinktą kvotų paskirstymo būdą, paraiškų licencijoms gauti sąlygas, galutinį paraiškų pateikimo terminą ir atsakingų nacionalinių institucijų, kurioms turi būti siunčiamos paraiškos, sąrašą¹⁷³.

Reglamento Nr.520/94 4 straipsnyje nurodyta, kad visi Europos Bendrijos importuotojai ir eksportuotojai, nepriklausomai nuo jų įsisteigimo vietos Europos Bendrijoje, gali pateikti pasirinktos valstybės narės atsakingai institucijai paraišką vienkartinę licencijai kiekvienai kvotai ar kvotos daliai gauti. Prekėms, kurioms taikomos kvotos, išduodamos licencijos, kurių perleisti negalima.

---

¹⁷² Tarybos reglamentas (EB) Nr. 520/94, nustatantis Bendrijos kiekybinių kvotų administravimo tvarką // OJ 1994 L 66/1.

¹⁷³ Ten pat. 3 straipsnis.

4. 6. Valstybių narių vaidmuo

Prekę suklasifikavus importo valstybės narės muitinei, kitos valstybės narės nebegali apmokestinti tų prekių papildomais importo mokesčiais. Europos Bendrijų valstybių narių muitų sąjungos prekybos režimai su trečiosiomis šalimis, muitų tarifai, muitinės procedūros ir sankcionuoti veiksmai reglamentuojami Europos Bendrijos teisės aktais - reglamentais, kurie visose valstybėse narėse taikomi visa apimtimi ir tiesiogiai. Nacionalinių muitinių bendradarbiavimo svarbumas yra nurodytas Sutarties X antraštinės dalies „Muitinių bendradarbiavimas“ vieninteliame straipsnyje. Sutarties 135 straipsnyje nurodyta, kad „Taryba 251 straipsnyje nustatyta tvarka imasi priemonių valstybių narių tarpusavio bei jų ir Komisijos bendradarbiavimui muitinių darbo srityje gerinti. Šios priemonės nėra susijusios su nacionalinės baudžiamosios teisės taikymu ar nacionaliniu teisingumo vykdymu“.

Dėl Europos Bendrijoje Bendrojo muitų tarifo vieningo taikymo valstybėms narėms yra draudžiama apmokestinti savo muitais ar lygiaverčio poveikio privalomaisiais mokėjimais prekes, importuojamas iš trečiųjų šalių ar eksportuojamoms į jas. Teismas Aprile byloje pasakė, kad „būtų labai pakenkta Bendrijos muitų teritorijos vientisumui ir Bendros prekybos politikos efektyvumui, jei valstybės narės galėtų importui ar eksportui vienašališkai nustatyti muitus ar lygiaverčio poveikio privalomuosius mokėjimus“¹⁷⁴.

---

¹⁷⁴ Case C-125/94 Aprile v Amministrazione dello Stato [1995] ECR I-2919, sprendimo 34 punktas.

IŠVADOS

1. Dauguma praktinių ekonominės integracijos bandymų pasaulyje prasideda nuo laisvosios prekybos, vėliau muitų sąjungos įgyvendinimo, o paskui stengiamasi sukurti bendrąją rinką. Muitų sąjunga yra antras ekonominės integracijos lygis, kuris veda į bendrosios rinkos sukūrimą, t. y. nevaržomą kapitalo, prekių, paslaugų ir darbo jėgos judėjimą
2. Muitų sąjunga Europos Bendrijoje buvo laikoma ne savaiminiu tikslu, o pamatiniu bendrosios rinkos kūrimo etapu. Bendrosios rinkos funkcionavimui buvo būtina pašalinti prekių ir paslaugų judėjimo tarp valstybių narių kliūtis. Tai leido padaryti muitų sąjungos sukūrimas. Muitų sąjungos svarbą, visų pirma, patvirtina Europos Bendrijos Steigimo sutarties trečiosios dalies „Bendrijos politikos sritys“ I antraštinė dalis „Laisvas prekių judėjimas“, susidedanti iš dviejų esminių skyrių – „Muitų sąjunga“ ir „Kiekybinių apribojimų tarp valstybių narių uždraudimas“.
3. Kaip ir kitų Europos Sąjungos valstybių narių, Lietuvos savarankiška muitų politika tęsėsi iki įstojimo į Europos Sąjungą, t. y. iki 2004 m. gegužės 1 d. Dėl šios priežasties Lietuvos įstatymai, susiję su muitais, neteko galios, o pradėjo galioti atitinkami Europos Bendrijos reglamentai. Lietuvos Respublikos muitinė, tapusi Muitų sąjungos nare bei bendros muitų teritorijos dalimi, tiesiogiai taiko Europos Bendrijos bendrus muitų teisės aktus ir vykdo bendrą muitų politiką.
4. Daugeliu atveju Europos Bendrijos teritorija, nacionalinė teritorija ir Bendrijos muitų teritorija sutampa, tačiau kaip rodo Monako pavyzdys, nepriklausant Europos Bendrijos teritorijai galima priklausyti Bendrijos muitų teritorijai. Bendrijos muitų teritorija prasiplečia dar ir dėl Europos Bendrijos sudarytų muitų sąjungų su kitomis valstybėmis (Turkija, Andora, San Marinu).
5. Prekės – pagrindinis laisvo prekių judėjimo, įskaitant ir muitų sąjungos, elementas. Prekės sąvoka Sutartyje nėra apibrėžta, ją yra pateikęs Europos Teisingumo Teismas. Prekė – tai produktai, kurie „gali būti įvertinti pinigais ir kurie gali būti komercinių sandorių dalyku“ (paveikslai, meno kūriniai, naftos produktai, žaliavinė nafta, elektra, neperdirbamos atliekos, monetos, kurios nėra valstybėje atsiskaitymo priemonė, kasetės, filmai). Bendrą prekių sąvoką, naudojamą laisvame prekių judėjime, būtina patikslinti, kai kalbama apie bendrąjį muitų tarifą, kadangi jis yra taikomas tik tokiems produktams, kurie gali laisvai cirkuliuoti civilinėje apyvartoje.

6. Muitų sąjunga turi vidinį ir išorinį aspektus. Vidinis aspektas – draudžiama nustatyti iš vienos valstybės narės į kitą importuojamoms ar eksportuojamoms prekėms fiskalinius apribojimus – maitus ir lygiavėčio poveikio privalomuosius mokėjimus. Išorinis aspektas – prekybiniuose santykiuose su trečiosiomis šalimis nustatomi bendri maitų tarifai. Taigi, jei prekė pagaminama Europos Bendrijos viduje, ji gali laisvai judėti visoje jos teritorijoje. Jeigu prekė pagaminama už Europos Bendrijos ribų, ji galės laisvai judėti jos viduje tik po to, kai už ją bus sumokėtas bendrasis maitų tarifas, t. y. ji bus importuota į Bendrijos maitų teritoriją. Todėl galima konstatuoti, jog prekyboje su trečiosiomis šalimis valstybės narės negali vienašališkai nustatyti maitų tarifų.
7. Maitų mokesčiai buvo labiausiai trukdantys normaliam bendrosios rinkos funkcionavimui. Kad nacionalinė valdžia tiek dėl apdairumo, tiek dėl protekcionistinių ketinimų neišvengtų šių draudimų, Sutarties rengėjai paskelbė draudimą ir lygiavėčio poveikio privalomiesiems mokėjimams. Maitai ir lygiavėčio poveikio privalomieji mokėjimai Europos Bendrijoje yra draudžiami ir Europos Bendrijos Steigimo sutartis jokių išimčių jų atžvilgiu nenumato.
8. Europos Bendrijos teisė importuotojams ir eksportuotojams suteikia teisę ginti savo pažeistas teises tiek prieš valstybę, tiek prieš privačius asmenis dviem būdais – pasinaudojant tiesioginio veikimo doktrina ir susigrąžinant neteisėtai sumokėtus mokesčius ar rinkliavas, t. y. maitus ar lygiavėčio poveikio privalomuosius mokėjimus.
9. *Commission v Italy* byloje Teismas pripažino, kad lygiavėčio poveikio privalomieji mokėjimai gali būti teisėti trimis atvejais: <...> jeigu jie yra susiję su bendra vidaus mokesčių sistema, taikoma sistemiškai ir vadovaujantis tais pačiais kriterijais tiek panašioms vietos, tiek importuojantiems produktams, jeigu jie yra apmokėjimas už paslaugą, iš tikrųjų suteiktą ūkio subjektui, ir proporcingi tai paslaugai <...>, arba vėlgi esant tam tikroms sąlygoms, jeigu jie yra susiję su patikrinimais, vykdomais laikantis Europos Bendrijos ar tarptautinės teisės nustatytų įpareigojimų <...>. Šios trys situacijos nėra teismo praktikoje išrutuliotos Sutarties 25 straipsnio išimtys. Greičiau šios situacijos nepatenka į maitų ar lygiavėčio poveikio privalomųjų mokėjimų sąvokas, todėl visiškai išvengia Europos Bendrijos Steigimo sutarties 25 straipsnio draudimo.
10. Europos Bendrijos Steigimo sutarties 23-25 ir 90 straipsniai siejasi su „mokestinėmis“ arba „tarifinėmis“ prekybos kliūtėmis. Kartais sunku yra nustatyti, ar tai yra lygiavėčio poveikio privalomasis mokėjimas, ar vidaus mokestis. Šie Sutarties straipsniai yra išimtiniai vieni kitų atžvilgiu. Sutarties 25 straipsnis, draudžiantis maitus ir lygiavėčio poveikio privalomuosius

mokėjimus, yra skirtas valstybės pasienyje renkamiems mokėjimams. Tuo tarpu Sutarties 90 straipsnis yra skirtas vidaus mokesčiams, kurie renkami valstybės viduje vietos bei eksportuojamiems ir importuojamiems produktams. Iškilus ginčui valstybės nori, kad jų mokestinis režimas būtų vertinamas pagal 90 straipsnį, nes 25 straipsnis valstybei visiškai uždraudžia rinkti bet kokius privalomuosius mokėjimus, o pagal 90 straipsnį produktas valstybių narių gali būti apmokestinamas, jei nediskriminuoja užsienio prekių ir nėra apsauginis nacionalinės produkcijos atžvilgiu.

11. Muitų sąjungos išorinio aspekto - Bendrojo muitų tarifo – tikslas yra užtikrinti, kad visose valstybėse narėse prekės, importuojamos į Europos Bendriją iš trečiųjų šalių, būtų traktuojamos vienodai, ir taip sudaromos vienodos sąlygos visoms prekėms, esančioms apyvartoje Bendrijos teritorijoje, pasinaudoti laisvo prekių judėjimo nuostatų teikiamais pranašumais. Bendrasis muitų tarifas yra reikalingas tam, kad nebūtų prekybos iškraipymų, kad prekės nepatektų į Bendrijos teritoriją per mažiausias tarifus taikančias valstybes ir po to nevaržomai judėtų laisvoje apyvartoje.
12. Tam, kad Bendrojo muitų tarifo taikymas būtų efektyvus ir veiksmingas, kad toms pačioms prekėms būtų pritaikytas toks pat Bendrasis muitų tarifas, reikia, jog valstybių narių muitinės žinotų, kokios tai prekės, kokia jų vertė, kokia jų kilmė, tuomet bus aišku, koks muitas taikomas tokioms prekėms.
13. Europos Teisingumo Teismas, turėdamas plataus pobūdžio pareigą padėti aiškinti ir taikyti Europos Bendrijos teisę bei vienodinti tokį aiškinimą ir taikymą, ne vien pateikė atskirus sprendimus, bet ir pasinaudojo šių bylų suteikta proga išdėstyti tam tikras aiškinimo gaires, taip prisidėdamas prie teisminės praktikos muitų teisės srityje kūrimo. Svarbus ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo vaidmuo vienodinant muitų teisę su Europos Bendrijos teise Lietuvai ruošiantis narystei Europos Sąjungoje, o įstojus - ir prisidedant prie Europos Bendrijos teisės vienodo taikymo.

MUITŲ SĄJUNGOS KAIP SVARBIAUSIO EUROPOS SĄJUNGOS BENDROSIOS RINKOS ELEMENTO TEISINĖ ANALIZĖ

Pagrindinės sąvokos: muitų sąjunga, muitai, lygiaverčio poveikio privalomieji mokėjimai, bendroji rinka, prekė, laisvas prekių judėjimas, valstybės narės, mokestinės kliūtys, Kombinuotoji nomenklatūra, prekių vertė, prekių kilmė, bendrasis muitų tarifas, tarifinės kvotos, Europos Teisingumo Teismas

SANTRAUKA

Šis darbas skirtas nagrinėti Muitų sąjungą kaip svarbiausią Europos Sąjungos bendrosios rinkos elementą. Darbe analizuojami Europos Bendrijos muitų sąjungos formavimosi etapai, muitų sąjungos vidinis ir išorinis aspektai, Lietuvos Respublikos įsijungimas į Europos Bendrijos muitų sąjungą, Europos Teisingumo Teismo ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo jurisprudencijų svarba muitų teisės srityje. Dėmesys taip pat skiriamas prekių sąvokai, nes muitų sąjunga siejasi su laisvu prekių judėjimu, bei muitų ir lygiaverčio poveikio privalomųjų mokėjimų santykiui su vidaus mokesčiais, kadangi ne visada lengva atskirti, ar tai yra privalomasis mokėjimas, ar vidaus mokestis, priklausantis valstybės vidaus mokesčių sistemai.

Darbe nustatyta, kad Europos Bendrijos muitų sąjungos sukūrimas buvo laikomas ne savaiminiu tikslu, o pamatiniu bendrosios rinkos kūrimo etapu. Tai, visų pirma, patvirtina Europos Bendrijos Steigimo sutarties 23 straipsnio 1 dalis, kurioje pasakyta, kad „Bendrija grindžiama visą prekybą prekėmis apimančia muitų sąjunga“. Muitų sąjungoje uždrausti muitai ir lygiaverčio poveikio privalomieji mokėjimai tarp valstybių narių, o santykiams su trečiosiomis šalimis taikomas bendrasis muitų tarifas. Muitų ir lygiaverčio poveikio privalomųjų mokėjimų draudimui Sutartis nenumato jokių išimčių. Europos Sąjungos valstybės narės tiesiogiai taiko Europos Bendrijos muitų teisės aktus ir vykdo bendrą muitų politiką, taigi jos neturi teisės nustatinėti kitokių bendrojo muitų tarifų nei yra numatyti Europos Bendrijos teisės aktuose. Europos Teisingumo Teismas ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nagrinėdami kilusius ginčus siekia vienodo Bendrijos muitų teisės aiškinimo ir taikymo.

Magistro baigiamasis darbas susideda iš įvado, 5 skyrių, išvadų, santraukų lietuvių bei anglų kalbomis ir literatūros sąrašo.

THE LEGAL ANALYSIS OF THE CUSTOMS UNION AS AN ESSENTIAL ELEMENT OF THE EUROPEAN UNION COMMON MARKET

Key words: customs union, customs duties, charges having equivalent effect, common market, goods, free movement of goods, Member States, fiscal barriers, Combined Nomenclature, valuation of goods, origin of goods, common customs tariff, tariff quotas, European Court of Justice

SUMMARY

The purpose of this master's final thesis is to analyze the European Community customs union as the essential element of the European Union common market. The issues discussed in the thesis are the following: the stages of the European Community customs union, the internal and external aspects of the European Community customs union, the integration of Lithuania into the European Community customs union, the importance of the jurisprudence of the European Court of Justice and the Supreme Administrative Court of Lithuania. Equally attention goes to the questions of the concept of goods, whereas the European Community customs union is closely related with the free movement of goods. The problem of the relation of customs duties and the charges having equivalent effect with the internal taxes is also touched upon, as it is sometimes difficult to distinguish between the charge having equivalent effect and the internal tax.

In the master's final thesis it is defined that the establishment of the European Community customs union was not reputed as spontaneous goal. The establishment of the European Community customs union was the fundamental stage in order to create the European Community common market. The importance of the European Community customs union primarily is confirmed by the first part of the 23^d article of the Treaty establishing the European Community where it is said that the Community shall be based upon a customs union. In the European Community customs union all customs duties on imports and exports and all charges having equivalent effect among Member States are prohibited, and a common customs tariff is adopted in their relations with third countries. The Treaty establishing the European Community does not allow any exceptions of the prohibition of the customs duties and charges having equivalent effect. Member States directly apply European Community customs law and implement the Community common customs policy. The European Court of Justice and the Supreme Administrative Court of Lithuania are seeking the unification of the interpretation and application of the Community customs law.

The master's final thesis consists of the introduction, five chapters, the conclusion, the summary in Lithuanian and English and the list of the literature.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Norminė literatūra

Tarptautiniai dokumentai:

1. Bendrasis Susitarimas dėl muitų tarifų ir prekybos (GATT 1994) // Valstybės žinios, 2001, Nr. 46-1620.

Europos Bendrijos teisės aktai:

2. Europos Sąjunga. — Europos Sąjungos sutarties ir Europos Bendrijos steigimo sutarties suvestinės redakcijos (Suvestinė redakcija) // 2006 m. gruodžio 29 d. Oficialusis leidinys C 321E.
3. Europos sutartis, steigianti asociaciją tarp Europos Bendrijos bei jų valstybių narių, iš vienos pusės, ir Lietuvos Respublikos, iš kitos pusės // Valstybės žinios. 1998, Nr. 11-266.
4. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1549/2006 2006 m. spalio 17 d. iš dalies keičiantis Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2658/87 dėl tarifų ir statistinės nomenklatūros bei dėl Bendrojo muitų tarifo I priedą // OJ 2006 L 301.
5. Komisijos Reglamentas (EEB) Nr. 2454/93, išdėstantis Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą, įgyvendinimo nuostatas // OJ 1993 L 253/1.
6. Lietuvos stojimo į ES sutartis // Valstybės žinios. 2004, Nr. 1-47.
7. Regulation (EEC) No 803/68 of the Council of 27 June 1968 on the valuation of goods for customs purposes // OJ 1968 L 148/6
8. Regulation (EEC) No 950/68 of the Council of 28 June 1968 on the common customs tariff // OJ 1968 L 172/1.
9. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 520/94, nustatantis Bendrijos kiekybinių kvotų administravimo tvarką // OJ 1994 L 66/1.
10. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2658/87 dėl tarifų ir statistinės nomenklatūros bei dėl Bendrojo muitų tarifo // OJ 1987 L 256/1.
11. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą // OJ 1992 L 302/1.
12. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 648/2005, iš dalies keičiantis Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 2913/92, nustatantį Bendrijos muitinės kodeksą // OJ L 117/13.

Lietuvos Respublikos teisės aktai:

13. Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas // Valstybės žinios. 2004, Nr. 63-2243.
14. Lietuvos Respublikos muitinės įstatymas // Valstybės žinios. 2004, Nr. 73-2517.

Specialioji literatūra

1. Allan M. Williams. Europos Bendrija. Vilnius: Alma littera, 1996.
2. Arnall A. M., Dashwood A. A., Ross M. G., Wyatt D.A. European Union Law. London: Sweet & Maxwell, 2000.
3. Balassa B. The Theory of Economic Integration. London: Sweet & Maxwell, 1961.
4. Barnard C. Europos Sąjungos materialinė teisė: keturios laisvės.- Vilnius: Eugrimas, 2005.
5. Cairns W. Europos Sąjungos teisės įvadas. Vilnius: Eugrimas, 1999.
6. Craig P., de Búrca G. Eu law : text, cases, and materials. 3th edition. -Oxford: Oxford University Press, 2003.
7. Cremona M. Retic and Retinence: EU External Commercial Policy in a Multilateral Context // Common Market Law Review. 2001, vol. 38.
8. Deards E, Hargreaves S. European Union Law Textbook. Oxford: Oxford University Press, 2004.
9. Europos Sąjunga iš arčiau (dėstytojų rengimo programos dalyvių straipsnių rinktinė) // Suomijos viešojo administravimo institutas (HAUS). Vilnius, 2000.
10. Europos Sąjunga: enciklopedinis žinynas / [R. Griekienis, K. Maniokas, R. Martikonis ... [et al.]; sudarė G. Vitkus. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius: Eugrimas, 2002.
11. Europos Sąjungos teisės seminarai / [vyr. Red. R. Mockevičius]. Vilnius : Teisinės informacijos centras, 2005.
12. Gurevičienė J. Tarifinio prekių klasifikavimo sistema // Jurisprudencija, 2005, t. 73(65).
13. Gurevičienė J. Tarifinis prekių klasifikavimas. Žinynas. I dalis. Bendrieji klasifikavimo pagrindai. Vilnius: MRU Leidybos centras, 2005.
14. Hix S. Europos Sąjungos politinė sistema. Vilnius: Eugrimas, 2006.
15. Horspool M., Humphreys M. European Union Law. Oxford: Oxford University Press, 2006.
16. Junevičius A. ES: istoriniai, politiniai, teisiniai aspektai. Kaunas: Technologija, 1999.

17. Kolliker A. Flexibility and European Unification: The Logic of Differentiated Integration. Oxford: Oxford University Press, 2006.
18. Lyons T. EC Customs Law. Oxford: Oxford University Press, 2001.
19. Mathijsen P. S. R. F.. A guide to EU Law. London: Sweet & Maxwell, 1995.
20. Mathijsen P. S. R. F.. A guide to European Community law. London: Sweet & Maxwell, 1990.
21. Mathijsen P. S. R. F.. A guide to European Community law. London: Sweet & Maxwell, 2004.
22. Povilauskienė D. Teisė ir muitinės veikla. Vilnius: MRU Leidybos centras, 2006.
23. Pukelienė V., Mačys G. Europos integracijos politiniai ir ekonominiai procesai. Kaunas: Technologija, 1997.
24. Radžiukynas J. Importuojamų prekių muitinio įvertinimo kontrolė Lietuvos muitinėje Europos Bendrijos muitinių strategijos kontekste // Jurisprudencija, 2005, t. 73(65).
25. Raišutis A. Lietuvos Respublikos muitų teisės savarankiškumo problematika // Jurisprudencija, 2005, t. 70(62).
26. Rimkus V. Vidaus rinkos apsaugos priemonių taikymas Lietuvoje // Jurisprudencija, 2005, t. 73(65).
27. Steiner J., Woods L. Textbook on EC Law. 8th edition. – Oxford: Oxford university press, 2003.
28. Tatham A. Europos Sąjungos teisė. Vilnius: Eugrimas, 1999.
29. Terra B. J. M., Wattel P. J. European Tax Law. Kluwer law international, 2005.
30. Vitkus G., Totoraitis R. Europos integracijos pamokos. Vilnius: Kronta, 1999.
31. Weatherill S. Law and Integration in the EU. Oxford: Oxford University Press, 1995.
32. Weatherill S., Beaumont P. EU Law: The Essential Guide to the Legal Workings of the European Union. London: Penguin Books Ltd, 1999.
33. Wyatt D., Dashwoods A. European Union Law. 4th edition. – London: Sweet and Maxwell, 2000.

Teismų sprendimai

Europos Teisingumo teismo bylos:

1. Case 7/68 Commission v Italy (The art treasures case) [1968] ECR 423.
2. Case 7/78 R. v Thompson [1978] ECR 2247.
3. Case C-2/90 Commission v Belgium [1992] ECR I-4431.

4. Case 72/83 Campus Oil Ltd and others v Minister of Industry and Energy and others [1984] ECR 2727.
5. Case C-275/92 Customs Excise v Schindler [1994] ECR I-1039.
6. Case 266/81 Societa Italiana per l'oleodotto (SIOT) v Ministero delle finanze, ministero della marina mercantile, circicrzione doganale di Trieste and ente autonomo del porto di Treiste [1993] ECR 731.
7. Case 6/64 Costa v Enel [1964] ECR 385.
8. Case C-393/92 Municipality of Almelo and others v NV Energiebedfijf Ijsselrij [1994] ECR I-1477.
9. Case 155/73 Giuseppe Sacchi [1974] ECR 409.
10. Case 1/77 Robert Bosh GmbH v Hauptzollamt Hildesheim [1977] ECR 1473.
11. Cases 90 ir 91/63 Comission v Luxembourg and Belgium [1964] ECR 625.
12. Case 10/65 Deutschmann v Germany [1965] ECR 469.
13. Case 24/68 Commission v Italy (statistical levy case) [1969] ECR 193.
14. Case 52,55/65 Germany v Commission [1966] ECR 159.
15. Case 314/82 Commission v Belgium [1984] 1543.
16. Case 39/82 Donner v Netherlands State [1983] ECR 19.
17. Case C-163/90 Legros [1992] ECR I-4625.
18. Cases 2 ir 3/69 Sociaal Fonds voor de Diamantarbeiders [1969] ECR 211.
19. Case 26/62 Van Gend en Loos [1963] ECR 1.
20. Case C-16/94 Edouard Dubois v Garanor Expolitation SA [1995] ECR I-2421.
21. Case 199/82 San Giorgio [1983] ECR 3595.
22. Case C-192/95 Comateb [1997] ECR I-165.
23. Case 18/87 Commission v Germany [1988] ECR 5427.
24. Case 87/75 Bresciani v Amministrazione Italiana delle Finanze [1976] ECR 129.
25. Case 63/74 W. Cadsky SpA v Istituto Nazionale per il Commercio Estero [1975] ECR 281.
26. Case 89/76 Commission v Netherlands [1977] ECR 1355.
27. Case 46/76 Bauhuis [1977] ECR 5.
28. Case C-47/88 Commission v Denmark [1990] ECR I-4509.
29. Case C-383/01 De Danske Bilimportorer v Skatteministeriet [2003] ECR I-6065.
30. Case 90/79 Commission of the European Communnities v French Republic [1981] ECR 283.

31. Cases C-441/98 ir 442/98 Kapniki Michailidis AE v Idryma Kinonikon Asfaliseon (IKA) [2000] ECR I-7145.
32. Case C-426/92 Bundesrepublik Deutschland v Deutsches Milch-Kontor GmbH [1994] ECR I-2757.
33. Case C-130/93 Lamaire NV v Nationale Dienst voor Afzet van Land-en Tuinbouwprodukten [1994] ECR I-3215.
34. Case 193/85 Co-frutta v Amministrazione dello Stato [1987] ECR 2085.
35. Case 77/72 Capolongo v Azienda Agricola Maya [1973] ECR 611.
36. Case C-234/99 Niels Nygard v Svineafgiftsfonden [2002] ECR I-3657.
37. Case 70/77 Simmenthal SpA v Amministrazione delle Finanze dello Stato [1978] ECR 1453.
38. Case 225/78 Procureur de la Republique de Besancon v Bouhelier and others [1979] ECR 3151.
39. Case 51/75 EMI Records Limited v CBS United Kingdom Limited [1976] ECR 811.
40. Case 270/80 Polydor Limited and RSO Records Inc. v Harlequin Records Shops Limited and Simons Records Limited [1982] ECR 329.
41. Case 41/76 Suzane Criel, nee Donckerwolcke and Henri Schou v Procureur de la Republique [1976] ECR 1921.
42. Case C-125/94 Aprile v Amministrazione dello Stato [1995] ECR I-2919.
43. Case Bylos 37 ir 38/73 Sociaal Fonds voor de Diamantarbeiders v NV Indiamex est Association de fait De Beldei [1973] ECR 1609.
44. Case C-384/89 Ministere public v Tomatis and Fulchiron [1991] ECR I-127.
45. Case 49/76 Gesellschaft fur Uberseehandel mbH v Handelskammer Hamburg [1977] ECR 41.
46. Case 93/83 Zentralgenossenschaft des Fleisnergewerbes eG (Zentrag) v Hauptzollamt Bochum [1984] ECR 1095.
47. Case C-26/88 Brother International GmbH v Hauptzollamt Gieben [1989] ECR 4253.
48. Case 114/78 Yoshida GmbH v Industrie- und Handelskammer Kassel [1979] ECR 151.

Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo bylos:

1. 2007 m. kovo 8 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinė byla Nr. A⁸-240/2007.

2. 2006 m. sausio 10 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinė byla Nr. A⁸-702-06.
3. 2006 m. spalio 11 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinė byla Nr. A¹⁵-1077/2006.
4. 2006 m. balandžio 20 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinė byla Nr. A⁸-922-06.
5. 2006 m. gegužės 26 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinė byla Nr. A⁶-960/2006.
6. 2007 m. vasario 20 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinė byla Nr. A¹¹-58/2007.

Internetiniai šaltiniai

1. Lietuvos muitinė // http://www.cust.lt/view?show=prefkilme-05-03-22_117922667826525131.pdf
2. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas // <http://www.lvat.lt/default.aspx?item=home>
3. Taxation and Customs Union // http://ec.europa.eu/taxation_customs/customs/index_en.htm
4. Eur-lex, the portal to the European Union Law // http://eur-lex.europa.eu/RECH_menu.do?ihmlang=en

Darbą atliko: Beatričė Vitkutė,

Teisės fakulteto Finansų teisės programos
magistrantūros dieninių studijų II kurso studentė

FNTmd6-01 grupė

El. paštas: betute100@gmail.com

Darbas baigtas: 2007-12-12